

**Türkiye Diyanet Vakfı
hizmet yarışına devam ediyor :**

Kırgızistan'da

Osh İlahiyat Fakültesi ve Koçgor Camii

Kazakistan'da

**Nikolayev, Talgar ve Miçurin Camileri
ibadete açıldı.**

**II. Avrasya Şûrası
İstanbul'da düzenlendi.**

Türkiye Diyanet Vakfı

**Kadın Kolları'nın İlk Toplantısı
Ankara'da yapıldı.**



TÜRKİYE DİYANET VAKFI

HABER BÜLTENİ
KASIM 1996
SAYI : 44

SAHİBİ

Türkiye Diyanet Vakfı Adına
Mehmet KERVANCİ
Genel Müdür

Yayın Koordinatörü

Süreyya BALKIŞ
Genel Müdür Yardımcısı

Yazı İşleri Müdürü

Yusuf ERDOĞDU
Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler
Müdürü

Yayına Hazırlayan

Mehmet Şükrü EROĞLU
Yüksel SEZGİN

Dizgi - Grafik

Hasan ÇALIŞKAN

Dağıtım Sorumlusu

Fehmi YILMAZ

Adres

Dr. Mediha Eldem Sokak No: 72/B
06640 Kocatepe - ANKARA
Tel : 417 12 35 • Fax : 417 12 45

Baskı

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
YAYIN MATBAACILIK ve TİCARET İŞLETMESİ
Bayındır Sokak No: 55 • Kızılay - ANKARA
Tel: 425 27 75 • Fax : 417 00 09

Renk Ayrımı

ÇAĞDAŞ • 230 65 59 • ANKARA

İÇİNDEKİLER

BAŞYAZI	1
1997 Yılı Hac Organizasyonu "Basın Toplantısı"	2
II. Avrasya İslâm Şûrası	6
Türkiye Diyanet Vakfı tarafından KIRGIZİSTAN'da yaptırılan Koçgor Camii İbadete Açıldı	10
KIRGIZİSTAN'da Osh İlahiyat Fakültesi Öğretime Açıldı .	14
Makale - Doç.Dr. Mustafa Erdem "Güneş Doğudan Doğar"	21
"Aladağdan Issık Alkışlar" Marat İsakov	24
Türkiye Diyanet Vakfı Tarafından KAZAKİSTAN'da Yaptırılan Camiler Bir Bir İbadete Açıldı	26
Makale - Prof.Dr. Orhan Kavuncu "Türkistan Cumhuriyetlerinde İslâm ve Müslüman İmajı"	34
Türkiye Diyanet Vakfı 48. Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarında	37
Türk-İslâm Dünyası - KIRGIZİSTAN	38
Önemli Şahsiyetler - "Yûsuf Hâs Hâcib"	47
Camiler Haftası	50
Ankara Keçiören Müftülük Sitesi'nin temeli törenle atıldı.....	54
Müftüler İstanbul'da İslâm Ansiklopedisi İçin Buluştu	56
Yurtdışı Faaliyetlerimiz " <i>Recep Yıldırım</i> "	57
T.Diyamet Vakfı Kadın Kolları'nın İlk Toplantısı Ankara'da Yapıldı	58
Şube Faaliyetleri	60
Kültür - Sanat	64

Başyazı



Mehmet Kervancı
Genel Müdür

kitle iletişim araçları ve gelişen teknolojiler sayesinde global bir köy haline gelen dünyamızda, hizmetler de global hale gelmiş, dolayısıyla binlerce kilometre uzaklıkta bulunan insanların birbiriyle kucaklaşması ve birbirlerine hizmet ulaştırabilmesi imkan dahiline girmiştir.

Nihayet Doğu Bloku'nun çökmesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte, ülkemiz ve devletimiz yepyeni ama ağır bir misyonla karşı karşıya gelmiş, bütün kurum ve kuruluşlarıyla bu yeni misyonunun gereklerini yerine getirme çabası içine girmiştir.

Bu misyonun ilk farkına varan sivil kuruluşların başında gelen Türkiye Diyanet Vakfı da, onun gereklerini yerine getirme hususunda da rakipsiz bir hizmet kuruluşu olmuştur. Bugün rahatlıkla söyleyebiliriz ki, dünyanın neresinde bir Müslüman-Türk topluluk yaşıyorsa ve nerede bizden yardım uman bir mazlum halk varsa Türkiye Diyanet Vakfı'nın bir eli, bir gözü, bir kulağı mutlaka oralandadır. Bültenimizin elinizdeki sayısında, Türkiye Diyanet Vakfı'nın bu coğrafyada gerçekleştirdiği hizmetlerden sadece bir kaçını göreceğiz, Türk milleti'nin bir ferdi olarak bunun gururunu yaşayacaksınız.

Maalesef, din birliği, dil birliği, kültür birliğimiz dolayısıyla bizi yakından ilgilendiren bu coğrafyada, misyonerler de boş durmamakta, kesif bir çalışma içinde bulunmaktalar. Bu da T.C.'nin devleti ve milletiyle oralarda daha etkin bir durumda olmasını mecburi kılmaktadır.

Bütün bu hadiselerden bahsederken, son günlerde gündemi meşgul eden "Hac" konusuna da kısaca değinmekte yarar var.

Bilindiği gibi Hac; durumu müsait olan insanın ömründe bir defa yerine getirdiği, maddi ve manevi büyük fedakarlıklarla, çetin şartlar altında yapılan ve tekrarı da herkes için kolay olmayan bir ibadettir.

Böylesine kapsamlı ve kompleks bir ibadetin Diyanet İşleri Başkanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na yardımcı ve destek olmak üzere kurulan Türkiye Diyanet Vakfı'nca ifasından tabii bir şey olmaz.

Bunun aksisi; yine daha önceleri olduğu gibi, evinden alınıp yolda bırakılan, Suudi Arabistan'a gidip gelen ama Haccın farzlarından birinin eksik yapılması dolayısıyla hacı olamayan, sokakta yatan, hasılı perişan edilmiş insan manzaralarının yeniden gündeme gelmesi demektir. Mevcut yasalar gereğince denetlendikleri ve ceza verildikleri halde, bazı firmalar hala daha fazla kazanmak uğruna, hacıları perişan etmek zaafından vazgeçememektedirler. Bu olayların sorumlularına müeyyide uygulamak da hacılarımızın mağduriyetini giderememektedir.

Bugün bile çeşitli yollarla Hacca gelip perişan olan, 80 yaşındaki bir nineyi kasap olarak Hacca getirip ortada bırakanlara rastlamak mümkündür. Ancak bunların bir şansları var! Diyanetin geniş organizasyonu sayesinde bunlara yardımcı olmak mümkün olabilmektedir.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın hac hizmetlerinden elde ettiği geliri yurtiçinde ve yurtdışında, hangi hizmetler için sarfettiğini haber bülteninden ve medyadan hergün öğreniyorsunuz.

Vakfımızın Türk dünyasına götürdüğü hizmetler bazı çevreleri rahatsız edebilir. Bu hizmetlerin büyük bir kısmının hac gelirleriyle yapıldığını bilen bu çevreler şimdi çeşitli bahanelerle Diyanetin ve Vakfın hacdan çekilmesi gerektiğinden bahsetmektedirler. Görünürde masum sayılan bu isteklerin altında yatan asıl sebep, bilerek veya alet Türk dünyasının gönül birliğini sağlayacak hizmetleri baltalamak ve engellemektir.

Türkiye'den 6000 km. uzaktaki Kazakistan'ın Koçgor halkına hiç bir maddi karşılık beklemeden cami yapan bir misyonun sahipleri, elbette Haccı da bir hizmet vesilesi telakki edecektir. Dolayısıyla da haccın ticari bir meta haline gelmesini engellemek, ibadet özelliğini korumak her Müslümanın vazifesi olmalıdır.

Saygılarımla

1997 YILI

HAC

ORGANİZASYONU

konusunda

DEVLET BAKANI

NEVZAT ERCAN'IN

DÜZENLEDİĞİ BASIN

TOPLANTISI

(03.11.1996)

*Değerli basın mensupları*

Bilindiği gibi son günlerde hac ile ilgili basında birtakım haberler yer almaktadır. Bu haberlerle ilgili kamuoyunu doğru bilgilendirmek ve konu ile ilgili Bakanlığım görüşünü ifade etmek amacıyla aşağıdaki hususların kamuoyunun bilgisine sunulması uygun mütalaa adilmektedir.

Hepimizin de bildiği üzere hac, İslâm'ın beş esasından biridir. Hem mâli ve hem de bedeni bir çok zorluklara katlanmayı gerektiren, namaz ve Oruç'tan farklı bir ibadettir. Hac ibadetine yapılacak ufak bir hata veya yanlış namaz ve oruçta olduğu gibi bir daha tekrarlanarak veya kefaretle telafisi mümkün olmayabilir. Bu-

nun neticesinde insanların maddi ve manevi açıdan mağduriyetleri söz konusudur. Hac ibadetine bu özelliklerine, ibadetin yapıldığı ülkenin tabiat şartları, aşırı izzet, dil bilmemek, yorgunluk, uykusuzluk gibi hususlar da eklendiğinde gerçekten ifası zor bir ibadet olduğu görülmektedir.

Yukarıda ifade edilen zorluklar ve özelliklere bakıldığında hacca gidecek vatandaşlarımızın yolculuğun başından itibaren bir organizasyon dahilinde hareket ve ibadetlerini bu çerçevede ifa etmeleri gerekmektedir. Zaten Suudi Arabistan'ın bütün düzenlemeleri ve uygulamaları da bu yöndedir. Bütün bunlara rağmen özellikle yurtdışında işçi olarak çalışan vatandaşlarımızdan kendi başlarına hacca gelenlerin Mekke

ve Medine'de çektikleri sıkıntılar bilinmektedir. Bunların bir çoğu Diyanet İşleri Başkanlığı'na müracaat ederek kendilerine sahip çıkılmasını istemektedirler. Bunu beceremeyenler ise perişan olmaktadır.

Anayasanın 136. maddesinde Diyanet İşleri Başkanlığı'nın özel kanunda gösterilen görevleri yerine getireceği belirtilmiştir. Söz konusu 633 Sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunun 1 inci maddesinde; "İslam Dini'nin inançları, ibadet ve ahlak esasları ile ilgili işleri yürütmek, din konusunda toplumu aydınlatmak ve ibadet yerlerini yönetmek üzere, Başbakanlığa bağlı Diyanet İşleri Başkanlığı Kurulmuştur." hükümleri yer almıştır. Kanunun bu



maddesine göre İslâm Dininin ibadet esasları ile ilgili işleri yürütme görevi yalnızca Diyanet İşleri Başkanlığı'na verilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı hac işlemlerinde 1979 yılına kadar, bu günde

bazı çevrelerin ifade ettiği gibi yalnızca gözetleyici olarak bulunmuş, organizasyonlar ise acentalar tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama ile; topladıkları paralarla ortadan kaybolan, hacı adaylarını yola çıkarıp vize alamadıkları için günlerce hatta haftalarca çıkış kapılarında bekleten, Mekke ve Medine'de ortadan kaybolarak insanları kendi kaderleri ile baş başa bırakan kişi ve kuruluşların ortaya çıkması ve artması önlenememiştir.

Neticede yolculuk dahil bir çok safhasında dini hükümler bulunan hacın ibadet ağırlıklı yönü farkedilmiş ve kayıt işleri dahil bütün safhalarının tek bir kuruluşca yapılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu sebeble Bakanlar Kurulu Kararı ile 1979 yılından itibaren hac seferlerinin bir bütünlük içerisinde 633 sayılı kanunun 1 inci maddesi uyarınca Diyanet İşleri Başkanlığı'na yürütülmesi kararlaştırılmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı 1979 yılından itibaren hac farızasını yerine getirmek üzere Suudi Arabistan'a giden vatandaşlarımızın bu seyahatlerini her çeşit çıkarlardan uzak, sağlık ve güvenlik şartları içinde yapmalarını sağlamakta ve hac farızasının kudsîyetine uygun ve Devletimizin onuruna yaraşır biçimde yerine getirilmesinde vatandaşlarımıza yardımcı olmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı bütün il ve ilçelere yayılan çok geniş teşkilatı ile kendisini hacı adaylarının hizmetine vermekte ve insanlarımızın başka bir ülkede kendilerini yalnız hissetmemeleri için gereken her türlü tedbiri almaktadır. Başkanlık bu hizmetlere ibadet olgusunu ön planda tutarak bakmaktadır. Zira Diyanet İşleri Başkanlığı ticari ve kurum değildir. Dolayısıyla yaptığı hac hizmetlerinde ticari bir düşünce-nin hakim olması mümkün değildir. Muhakkak ki yapılan işte bir gelir söz konusudur. Bu gelirler mevzuat gereğince hac hizmetlerinde muhasebe görevini yürüten Türkiye Diyanet Vakfı'na bağış olarak kaydedilmekte, anılan Vakıf da bu gelirleri yurtiçinde ve yurtdışında dini ve hayri hizmetlere harcamaktadır.

1980'li yıllardan sonra hac düzenlemelerinden mahrum kalan bazı kişi ve kuruluşlar, 1989 yılında acentaların hac düzenlemelerine dahil edilmelerine kadar sürekli olarak Diyanet İşleri Başkanlığı'nın hacı pahalı yaptığını, kendilerinin bu organizasyona dahil edilmeleri halinde daha düşük fiatlarla hac organize edeceklerini her fırsatta dile getirmişlerdir. Zamanla görüldü ki bunları söyleyenler bu sözlerini hac seferi düzenleme imkanına kavuştuk-

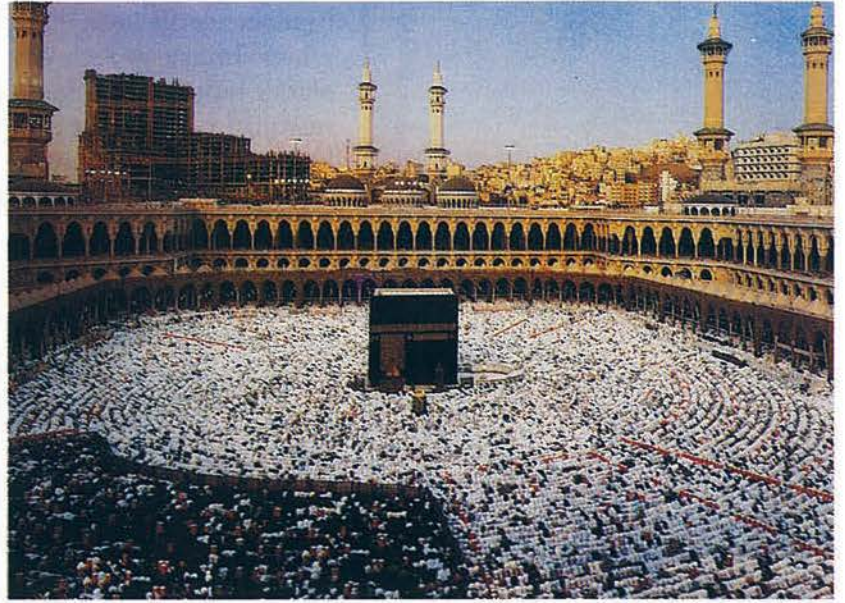


tan hemen sonra unuttular. Çünkü bu gün de olduğu gibi geçmiş yıllarda da acentalarca hacı adaylarından alınan hac ücretleri Diyanet İşleri Başkanlığı hac ücretlerinin hep üzerinde olmuştur. Bu günde bazı çevrelere hacın pahalı yapıldığı ifade edilerek geçmişteki senaryolar tekrar gündeme getirilmektedir. Burada maksat üzüm yemek değil bağcıyı dövmektir.

1989 yılından itibaren hac düzenlemelerine Diyanet İşleri Başkanlığı'nın gözetim ve denetimi altında Hac Komisyonu'nca uygun görülen (A) grubu seyahat acentaları da dahil edilmiştir. Söz konusu acentaların hac düzenlemelerine dahil edilmesi ile birlikte problemler de artmış, hac konusu bugün de olduğu gibi sürekli gündemi işgal eder olmuştur.

Burada Diyanet İşleri Başkanlığı'nın gözetim ve denetimi altında hac seferi düzenlemesine izin verilen acentaların kimler tarafından ve hangi ölçüler içerisinde tesbit edildiğini açıklamakta fayda görmekteyiz. Zira bu hususta da kamuoyu yanlış bilgilendirilmektedir. Şöyle ki;

1618 Sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanununda seyahat acentaları; kâr amacıyla turistlere ulaştırma, konaklama, gezi, spor ve eğlence imkanları sağlayan, onlara turizm ile ilgili bilgiler veren, bu konuya ilişkin tüm hizmetleri gören ve turizm ekonomisine ve genellikle ödemeler dengesine katkıda bulunan ticari kuruluşlar olarak ifade edilmekte ve gördükleri hizmetlere göre ayrıldıkları grupları ve hangilerinin yurtiçi ve yurtdışı turlar düzenleyecekleri de belirtilmektedir. Turizm Bakanlığı bu



esaslar çerçevesinde Hac Komisyonu'na gerekli teklifleri getirmekte, Komisyon da bu teklifleri değerlendirerek o yılki esasları tesbit etmektedir. Bu gün Türkiye'de kamuoyunu meşgul eden konu anılan yasaya göre şartları tutmayan acentaların hac düzenlemelerine dahil edilmeleri talepleridir. Burada Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yapacağı bir husus bulunmamaktadır. Zira söz konusu yasa acentalarla ilgili olduğundan Turizm Bakanlığı'nın ilgi alanına girmektedir. Bu gün yapılan iş ve işlemler mevcut yasa ve mevzuat çerçevesinde yapılmaktadır. Şu hususun burada ifade edilmesinde fayda görülmektedir. Mevcut uygulamada hacı sayısının Diyanet ve acentalar şeklinde paylaştırılmasına karşıyız. İnsanların tercihlerini ortaya koyabilmeleri için ön kayıt sonrası hacı adaylarının serbest bırakılmasından yanayız.

Bir diğer önemli husus da hac seferlerinin yapılacağı yolun tesbitidir. 1990 yılına kadar hac ve umre seferleri hem kara yolundan hem de havayolundan yapıl-

mıştır. 1991 yılından itibaren ise körfez de meydana gelen savaş ve sonrasında bölgede yaşanan olumsuzluklar sebebiyle ilgili bakanlıklarımızın görüşleri doğrultusunda bu güne kadar hac seferleri havayolundan yapılmıştır. Hac Komisyonu 1997 yılı hac mevsiminde hacın hangi yollarla yapılacağını tesbitini yine ilgili bakanlıkların görüşlerini dikkate alarak yapmıştır. Buna göre 1997 yılı hac seferleri havayolundan yapılacaktır. Ancak devletin ilgili kurumları karayolundan hac seferlerinin yapılmasında güvenlik açısından herhangi bir mahsur olmadığını bildirdikleri takdirde karayolundan hac seferlerinin yapılmasında hiç bir mahsur yoktur.

Bu konuda bazı kişi ve kuruluşlar kasıtlı haber üreterek Diyanet İşleri Başkanlığı'nı yıpratmaya çalışmaktadır. Bunlara göre; karayolunun açık olması halinde daha ucuza daha çok insanımız hacca gidecektir. Ancak Diyanet İşleri Başkanlığı hacı sayısını düşürmek için havayolunu tercih etmektedir.

Herkesin de bildiği gibi 1988 yılından itibaren Suudi Arabistan tarafından bütün İslâm ülkelerinden gelen hacı sayısına kota uygulanmaktadır. Kota uygulanmadaki gerekçe Mekke ve Medine'deki ibadet yerleri ile Arafat-Müzdelife ve Mina'da bulunan mekanların genişletme ve iyileştirme çalışmalarıdır. Burada bir gerçeği gözden kaçırmamak lazımdır. Devamlı artan nüfusa, gelişen ekonomilere ve ulaşımda sağlanan hız ve gelişmelere paralel olarak hacca gelen insan sayısında da artış olacaktır. Bu durumda Suudi Arabistan da bir çok hizmetin ifasında sıkıntılar başgösterecektir. zira haccın özelliğinden dolayıdır ki milyonlarca insan ibadetlerini aynı zaman ve aynı mekanlarda yapmak zorundadır. Dolayısıyla Suudi Arabistan'da belli bir noktada tıkanacaktır. 1988 yılından itibaren başlatılan kota uygulaması bir noktada bu tıkanmanın sonucudur. Bu hususları dikkate alarak bu konularda gerçek olmayan haberler üretenleri samimiyete ve insafa davet ediyoruz.

Diyanet İşleri Başkanlığı görev-

leri arasında sayılan bu ibadetin bir fiil içinde olmaya devam edecektir. Bazı çevrelerin dediği gibi Diyanet İşleri Başkanlığı'nın olayın yalnızca dini yönüne bakması düşünülemez. Geçmişte bu yaşanmış ve tecrübe edilmiştir. Görülmüştür ki bu uygulamanın organizasyonun disiplini ve ciddiyeti açısından hiçbir yaptırım gücü bulunmamaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı hac düzenlemelerinde bir çok ilklere imzasını atarak diğer İslâm ülkelerine de örnek teşkil etmiştir. Organizasyonlarda sağladığı disiplin ve ciddiyet sebebiyle çeşitli tarihlerde Suudi Arabistan'da yaşanan ve bir çok insanın hayatını kaybettiği salgın hastalıklar, İran olayları, tünel faciası ve şeytan taşlama mahallerinde meydana gelen izdihamlarda Türk hacısının emniyetini temin etmiş ve can kaybını önlemiştir.

Bu sebeplerle Başkanlığın hac düzenlemelerinde mevcut yapının dışında kalmasını düşünmek mümkün değildir.

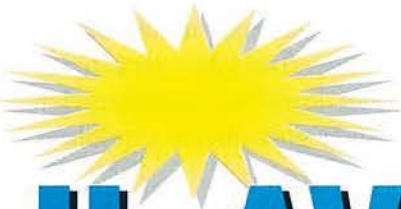
Suudi Arabistan Hac Bakanı ve diğer ilgili makamlarla her yıl hac

mevsiminden önce mutad olarak hac mevsiminde uyulması gereken kural ve düzenlemeler hakkında görüşmeler yapılmaktadır.

Bu cümleden olarak 1997 yılı Ülkemiz hac organizasyonu çalışmaları çerçevesinde sözkonusu görüşmeleri yapmak üzere Başkanlığını yaptığım ve Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Halit Güler ile Diyanet İşleri Başkanlığı Hac Dairesi Başkanı Mehmet Zeki Arslan'dan oluşan heyet, 03 Kasım 1996 Pazar günü Suudi Arabistan'a gidecektir.

Heyetimizce Suudi Arabistan Hac Bakanı Sayın Mahmut Bin Muhammed Sefer ve diğer ilgililerle hac mevsiminde uyulması gereken kural ve düzenlemeler hakkında görüşmeler yapılması ve protokol imzalanması ile birlikte ülkemiz için önem arzeden hac kontenjanı konusu da her yıl olduğu gibi bu yıl da gündeme getirilecek ve ülkemiz hac kontenjanının artırılması talep edilecektir.





II. AVRASYA İSLÂM ŞÛRASI

● II. Avrasya
İslâm Şûrası
21-24 Ekim
tarihleri arasında
İstanbul'da
gerçekleşti.

Diyaret İşleri Başkanlığı tarafından 23-25 Ekim 1995 tarihleri arasında Ankara'da "Türk Cumhuriyetleri Balkan-Kafkas Ülke-leri Türk ve Müslüman Toplulukları Din Hizmetleri İstişare Toplantısı" 21 ülkeden 29 temsilcinin katılımıyla yapılmıştı.

Bu toplantı yapılırken Diyanet İşleri Başkanlığı'nca; Türk cumhuriyetleri, Balkan-Kafkas ülkeleri Türk ve Müslüman topluluklarına götürülen din hizmetlerinin bir değerlendirmesinin yapılması, hizmetlerin sunulmasında karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi konusunda çözüm yollarının görüşülmesi, soydaş ve dindaşları-



mızın din hizmeti alanında ülkemizden beklenti ve önerilerinin değerlendirilmesi, sözkonusu ülke ve toplumlarının dini idareleri ile Diyanet İşleri Başkanlığı arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi ve dini idarelerin kendi aralarında ve Diyanet İşleri Başkanlığı ile olan ilişkilerinde dostluk ve kardeşlik bağlarının güçlendirilmesi amaçlanmıştır.

Sözkonusu toplantıda kurumlar arasında din hizmetinin su-

nulmasına yönelik her türlü ilişkinin geliştirilmesi, kuvvetlendirilmesi ve bu ilişkilere süreklilik kazandırılması amacıyla Avrasya İslam Şûrası ismi altında bir teşkilatın kurulmasına; Şûra sekreteryasının Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yürütülmesine ve bu isim altında, periyodik bir şekilde toplantılar yapılması kaydıyla gelenekselleştirilmesine karar verilmiştir.





İşte bu karar doğrultusunda Diyanet İşleri Başkanlığı'nca 21-24 Ekim 1996 tarihleri arasında 32 ülke ve topluluktan 58 dini idare temsilcisinin katılımıyla "II. Avrasya İslam Şûrası" İstanbul'da toplandı.

Şûra çalışmaları süresince altı oturum gerçekleştirildi. Bu oturumlarda;

- Her kesime yönelik irşad ve tebliğde dini yayının rolü, gücü ve niteliği,
- Misyonerlik faaliyetlerinin çeşitleri, metodları ve bunlara karşı alınması gereken tedbirler,
- Günümüzde din eğitimi nasıl verilmelidir? İhtiyaca cevap verebilecek nitelikli din görevlileri nasıl yetiştirilmelidir?
- Farklı yaş gruplarına yönelik din hizmetleri nasıl ve nerelerde sunulmalıdır?

- Dini bayramlar ile namaz vakitlerinin tesbitinde, Kible yönünün belirlenmesinde usul ve metod birliği nasıl sağlanabilir?

konularında gerek dini idare temsilcileri ve gerekse ilim adamlarınca tebliğler sunulmuş ve bunların müzakere-leri yapılmıştır.

II. Avrasya İslam Şûrası sonunda;

1. İleriki yıllarda, işbirliği içerisinde gerçekleştirilecek faaliyetler karar altına alınmıştır.



İstanbul Büyükşehir Belediyesi misafirlerin şerefine Hıdiv Kasrında vermiş olduğu yemek sonrası verilen konser. "Tümata Topluluğu"



2. Avrasya İslam Şûrası'nın kuruluş ve faaliyetleri hakkındaki protokol oybirliği ile kabul edilmiştir.

3. Söz konusu protokol uyarınca Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanı Avrasya İslam Şûrasının daimi başkanı, Kafkas Müslümanları Dini İdare Başkanı Allahşükür Paşazade ile Makedonya Meşihat Başkanı Süleyman Recebi Başkan Yardımcılıklarına seçilmişlerdir.

4. Ayrıca protokol çerçevesinde Şûra Genel Kurulu'nda alınan kararların takibini yapmak, yürütülen hizmetlerle ilgili üye ülkeler arasında koordinasyonu sağlamak, karşılaşılan problemleri tesbit etmek, çözüm önerileri getirmek ve din konusundaki ilmi gelişmeleri izlemek amacıyla beş ülke temsilcilerinden oluşan "İcra Kurulu" teşekkül ettirilmiştir.

5. II. Avrasya İslam Şûrası sonunda aşağıdaki kararların "İstanbul Bildirisi" başlığı ile dünya kamuoyuna duyurulması kabul edilmiştir.



KOÇ Topluluğu adına "Divan Resteurant'da verilen yemek.



Sakıp Sabancı tarafından
SABANCI Center'da
verilen yemekten
görüntüler.



İSTANBUL BİLDİRİ

Aşağıda isimlerimiz ve temsil ettiği-
miz ülkeler ile kuruluşların isimleri be-
lirtilen bizler Türkiye Cumhuriyeti Di-
yanet İşleri Başkanlığı'nın daveti üzeri-
ne geçen yıl yapılan I. Avrasya İslam Şû-
rası'ndan bugüne kadar gerçekleştirdiği-
miz müşterek faaliyetlerin değerlendiri-
mesini yapmak ve ileriye yönelik yapa-
cağımız çalışmaları kararlaştırmak üzere
21-24 Ekim 1996 tarihleri arasında "II.
Avrasya İslam Şûrası" çerçevesinde İs-
tanbul'da biraraya geldik ve aşağıdaki
hususların kamuoyuna duyurulmasına
karar verdik.

Bizler;

1. Din hizmeti, din eğitimi ve dini ya-
yn alanında bugüne kadar olduğu gibi
bundan sonra da aramızdaki işbirliğinin
kuvetlendirilmesini, bu alanlarda mev-
cut usul ve metodların yanında, yapıla-
cak ilmi araştırmalarla yeni usul ve me-
todların tesbit edilmesini;

Bu itibarla,

- Din hizmetlerinin sunulmasında ta-
kip edilecek en doğru yol olarak Hz.
Peygamber ve ashabının takip ettiği ve
uyguladığı müjdeleyeci ve kolaylaştırıcı,
nefret ve zorluktan uzak olan yol ve
metodların esas alınması,

- Din hizmeti sunan kişilerin, iyi ye-
tişmiş ve iyi seçilmiş olmaları, Hz. Pey-
gamberin sünnetinde varolan sevgi, şef-
kat, merhamet ve hoşgörü gibi
özellikleri taşımaları ve insanlarla
rahat diyalog kurabilecek nitelik-
te bulunmalarının sağlanması,

- Din görevliliği, Peygamber
mesleği olduğundan, bunlara top-
lum içerisinde örnek şahsiyeti
temsil edecek niteliklerin kazan-
dırılması,

- Bu nitelikleri haiz din görevlilerini yetiştirmek için, din görevlisi olacakların erken yaşlarda seçilmesine, çok iyi dini bilgiler, müsbet ilimler, yabancı dil bilgisi, pedagojik ve sosyolojik formasyonla tehziz edilmelerine ve istihdamlarının ihtiyaca cevap verebilecek tarzda gerçekleştirilmesine özen gösterilmesine özen gösterilmesi.

- Dini idarelerin, eğitim kurumları ile de işbirliği yaparak nitelikli din görevlisine sahip olma yönünde kendi bünyelerinde gerekli düzenleme ve yapısal değişiklikleri yapmaları,

- Kaliteli din bilginleri yetiştirmek amacıyla bütün şûra üyesi ülkelere hitap edecek üst seviyede bir eğitim merkezi kurulması için çalışma ve araştırmaların başlatılması,

- Tebliğ ve irşad, rastgele yapılan bir propaganda ya da reklam faaliyeti olmadığı için üretilecek her dini yayının mutlaka ilmi bir denetimden geçmesinin sağlanması,

- Dini yayınlar tasarlanırken hedef kitlenin yaş, cinsiyet ve kültür durumu ile öncelikli bilgi ihtiyaçlarının gözünde bulundurulması,

- Günümüzün en önemli kitle iletişim araçları olan radyo, televizyon ve bilgisayarlar ile internet imkanlarından dini yayıncılıkta mümkün olan en geniş ölçülerde yararlanılması, ülkelerimizdeki yayın kuruluşları için dini idarelerimizce sesli ve görüntülü yayın programlarının yapılması,

- Misyonerlikle ilgili faaliyetleri izlemek, araştırmak ve karşı tedbirler konusunda çalışmalar yapmak üzere üye ülkelere "Misyonerlik Faaliyetlerini İzleme ve Araştırma Merkezleri" kurulması,

- Dini idareler tarafından, dini yayın alanında gerçekleştirilen her türlü faaliyetin yıl sonu itibarı ile Şûra Genel Sekreterliği'ne bildirilmesi ve yapacakları yayınların birer örneğinin gönderilmesi,

- Avrasya'ya uydu kanalıyla ortak dini

yayın yapmak üzere İstanbul'da bir televizyon kanalı kurulması yönünde çalışma yapılması,

- Dini idarelerin misyonerlik karşıtı çalışmalar hakkında, istihdam edecekleri din görevlilerini bilgilendirmeleri,

- Dini idareler tarafından misyonerlik faaliyetlerinde bulunanların inanç ve iddialarını çürütücü broşür, kitap, video kasetlerinin hazırlanması ve ücretsiz dağıtımının sağlanması; bu tür yayınlarda İslam'ın sevgi, barış, hoşgörü, insan sevgisi, kardeşlik ve hem dünya, hem de ahiret dini olduğu yönündeki mesajlarının anlatılması,



- Misyonerlik faaliyetlerinin bölgelere göre değişkenliği gözönünde bulundularak, alınacak bölgesel tedbirlerin belirlenmesi,

- Dini idarelerin dini, milli ve kültürel tarihleriyle ilgili geniş çaplı araştırmaların yapılmasını teşvik etmeleri,

- İlk ve orta dereceli okullarda okutulan ders kitaplarına misyonerlik faaliyetleri ve zararlarını ihtiva eden konuların konulması yönünde ilgili kurumlar nezdinde girişimlerde bulunulmasının gerektiğini,

2. 26 Ekim 1995 tarihli Ankara Bildirisi'nde alınan kararlar doğrultusunda temsil ettiğimiz ülkelere, 1996 yılı Ramazan ve Kurban Bayramlarının aynı tarihlerde kutlanmış olması memnuniyetle karşılandığından bundan sonraki yıllarda da Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanlığı'nın rehberliğinde dini gün ve gecelerin ilânında aramızda

birlik sağlayacak her türlü tedbiri almaya kararlı bulunduğumuzun bir kere daha teyit edilmesini,

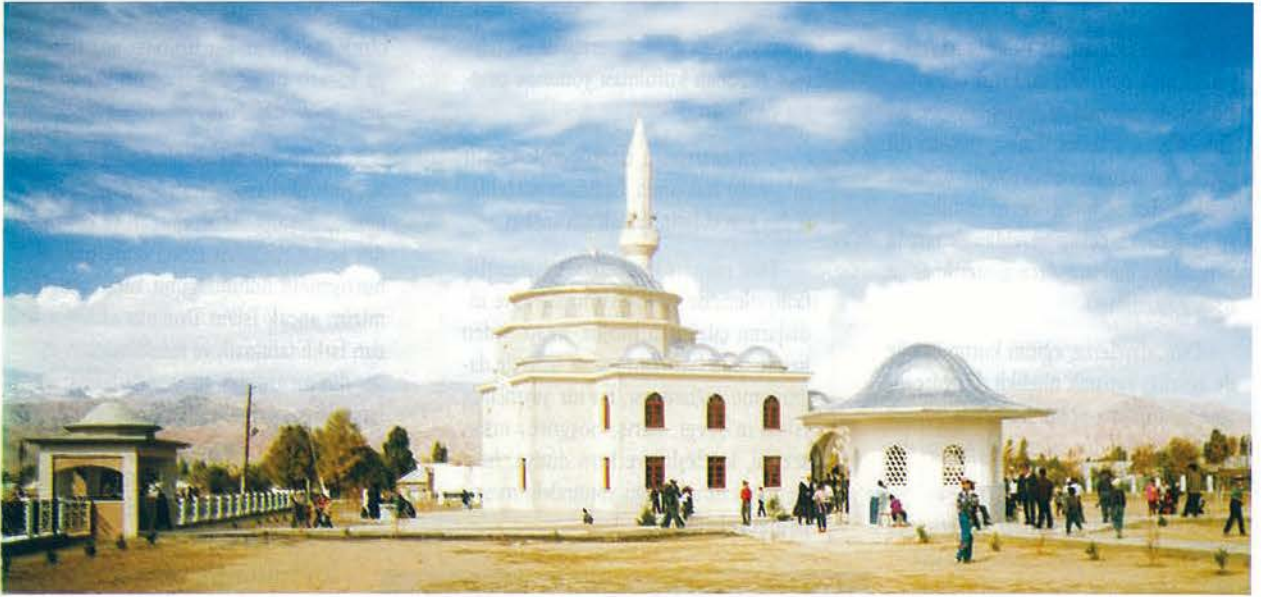
3. Bütün din mensupları ile barış ve hoşgörü ilkelerine dayalı bir diyalog ortamından yana olduğumuzun ve her dinin kendi mesajını tebliğ etme hak ve hürriyetinin bulunduğunu kabul ettiğimiz; ancak İslâm Dini'nin olduğundan farklı tanıtmak ve müslümanları diğer din mensupları nazarında barbar ve fanatik göstermek, ekonomik yönden sıkıntı içinde bulunan soydaş ve dindar topluluklara iyi niyet maskesi altında geniş maddi imkanlar sağlamak suretiyle yürütülen her türlü misyonerlik faaliyetlerinden rahatsız olduğumuzun ve bunları asla kabul etmediğimizin bilinmesini,

4. Dünyanın neresinde bulunursa bulunsun bütün insanların din ve vicdan hürriyeti hakkına sahip bulunduğu, ancak buna ters düşen bazı uygulamalara devam edildiğinin eselle müşahade edildiği, bu itibarla 21. yüzyıla girerken insanlığın barış ve huzurunu bozan bu tür davranışlara son verilmesi gerektiğinin bir kere daha dünya kamuoyuna duyurulmasını,

5. 23-25 Ekim 1995 tarihleri arasında Ankara'da düzenlenen Türk Cumhuriyetleri, Balkan-Kafkas ülkeleri, Türk ve Müslüman toplulukları Din Hizmetleri İstişare Toplantısı sonunda yayınladığımız Ankara Bildirisi'nin birinci maddesi uyarınca, dini idareler arasında dini konularda her türlü işbirliğinin geliştirilmesi ve bu işbirliğine süreklilik kazandırılması maksadıyla kurulan Avrasya İslâm Şûrası'nın yapısı ve fonksiyonları ile ilgili olarak hazırlanan "Avrasya İslâm Şûrası'nın Kuruluşu ve Faaliyetleri Hakkındaki Protokol"ün II. Avrasya İslâm Şûrası Genel Kurulunda oy birliği ile kabul edildiğinin bildirilmesini,

Kabul etmiş ve kararlaştırmış bulunuyoruz.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.



Türkiye Diyanet Vakfı tarafından
KIRGIZİSTAN'da yaptırılan
KOÇGOR CAMİİ
ibadete açıldı.

■ Türkiye Diyanet Vakfı tarafından Kirgizistan Koçgor'da yaptırılan "Koçgor Camii", Kirgizistan Cumhurbaşkanı Askar Akayev'in huzurlarıyla, 13 Ekim 1996 Pazar günü yapılan muhteşem bir törenle ibadete açıldı.

■ Uzun yıllar Komünist baskı altında yaşayan; dinlerinden, kültürlerinden, tarihlerinden uzaklaştırılmaya çalışılan Kirgizistan halkı, bağımsızlıklarını kazandıkları günden bugüne, baskı döneminin tahribatını giderebilmek için yoğun bir çaba içine girmiştir.

■ Kirgizistanlı kardeşlerimizin bu sıkıntılı günlerinde yanında olmak, hepimiz için bir kardeşlik göreviydi. Onun içindir ki Türkiye Diyanet Vakfı, bağımsızlıklarını kazandıkları ilk günden itibaren, diğer Türk cumhuriyetlerinde olduğu gibi Kirgizistanlı kardeşlerimizin yanında olmuş, her alanda hizmet vermeye çalışmıştır. Koçgor'da açılan cami de bu hizmetlerden birini teşkil etmektedir.

Caminin açılış törenine, Kirgizistan Cumhurbaşkanı Askar Akayev, Kirgizistan Başbakanı Apas Cumagulov, T.C. Büyükelçisi Metin Göker, T.C. Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, Kirgiz Müslümanları Müftüsü Kimsenbey Hacı Abdurrahmanov, T.C. Din Hizmetleri Müşaviri Süleyman Coşkun, Türkiye Diyanet Vakfı temsilcileri ile kalabalık bir topluluk katıldı.



Askar Akayev - Kirgizistan Cumhurbaşkanı

Tören münasebetiyle bir konuşma yapan Kirgizistan Cumhurbaşkanı Askar Akayev, Koçgor Camii'nin dost Türkiye'nin bir hediyesi olduğunu, camilerin gelecekleri için ahlâk, imân ve terbiye mektebi olacağına inandığını belirterek, bağımsızlıktan sonraki dönemde çok zor günler geçirdik-

lerini, fakat zengin bir tarihe sahip olmaları nedeniyle bu yılları çok hızlı bir şekilde geçeceklerini ifade etti.

Kırgızistan halkının tarihinin çok derin olduğunu ifade eden Askar Akayev, "Yüzyıllarca, tarihin sayısız sınavlarından geçmiş ve kendi millî özelliklerini saklamış halkın kuşaklarıyız. Bu günlerde de kaderimizin yeni bir dönüşündeyiz. Bağımsız Cumhuriyet olarak geleceğin temelini atalı ancak 5 yıl oldu. Fakat bu 5 yıl, bir çok olayları ve toplumsal gelişme seviyesi ile onlarca yıllara eşit oldu. Tarih için, çağdaş ve gelecek nesil için büyük bir sınavı kazandık. Halkımız, bin yıllık medeniyetine, ruhi değerlerine, geleneklerine sahip olmuş halk olarak dünyaca tanınmıştı. kendi güçlerine, kendi kaynaklarına dayanarak, geleceğini sağlayabileceğini ispat etti." dedi.

Kırgızistan'da mevcut problemlere değinen ve bu problemlerin aşılmasında en önemli unsurun birlik ve beraberlik olduğunu söyleyen Akayev "Bizim amacımız maddi değerleri yaratmakla yetinmek değil, halkımıza ve tüm insanlığa ait manevî değerlere dayanarak, ülkemizde birliği, dirlik düzenliği, merhameti, imanı sağlamak için gayret etmemiz gerek. Manas'ın yedi nasihatlarını öğüt olarak yüksek tutup, durup dinlenmeden gayret etmemiz zaruridir." dedi.

Kırgızistan'ın bir geçiş dönemi yaşadığını, bu sebeple de toplumsal gelişmelerin her zaman ve her yerde aynı seviyede olmadığına işaret eden Kırgızistan Cumhurbaşkanı Askar Akayev "Biz de bunu görüp, bunu yaşamaktayız. Hırsızlık, hayasızlık, fuhuş gibi olaylar halkın onuruna dokunan bazı ahlaksızlıklar boy gösteriyor. Böyle ahlaksız olayları durdurmak için tüm halkın faaliyetlerini teşkilatlandırmak zaruridir. Elbette, ekonomi kuvvetlenirse, halkın gelir seviyesi yükselirse, şimdiki döneme ait çok eksikler kalkacaktır. Halkımız anlayışlıdır. Gençlerimiz şim-

diki ilim ve teknikteki başarılarla sahip olup, gayretle çalışırlarsa, eksiklerimiz tamamlanıp, aç insanlar doyacak!

Fakat biz şu önemli meseleleri aklımızdan çıkarmamalıyız. O meseleler halkın düşüncesi, insanın imanı, topluluğun sağlığıdır. Kırgız halkı bu değerleri tutarak kendini millet olarak ayakta tutabildi. Bu paha biçilmeyen nitelik, ailedeki ve okuldaki terbiye ve bunlarla birlikte din etkisi ile oluşuyor. Halkımızın karşılaştığı problemleri aşmada dinin ve dini kuruluşların etkisinin önemi de şüphesiz büyüktür.



Camiler Allah'ın evidir. Görkeminin ve sanatının da ona göre olması gerekir. Böyle camilerin numunesi olan bir camiye bize hediye ettiklerinden dolayı Türkiye Diyanet Vakfı yetkililerine teşekkür ediyorum.

Bağımsızlığa kavuştuğumuz günden itibaren insanın esas hakkı olan din hürriyetine yol verildi. Din hürriyeti Anayasa ile sağlanmıştır. Çünkü din terbiyesi eğitimin önemli bir parçası olarak topluluğa hizmet ediyor. Bu yüzden biz dine çok nezaketle davrandık. Son 5 yıl devlet din işlerine ancak dini kuruluşları kayıttan geçirerek karışmıştı. Bundan sonra da dine, devlet elinden gelen desteğine devam edecektir." dedi.

Din kisvesi altında ülkelere gelen misyonerlere ve dini çıkar meselesi haline getirip istismar edenlere müsaade etmeyeceklerini de belirten Cumhurbaşkanı Askar Akayev "Dış İşleri Bakanlığı'nın bilgilerine göre her yıl bizim ülkemize yüzlerce misyonerler gelmektedir. Kendi dinine ait çok sayıda kitaplar, video kasetler getiril-

mektedir. Başka ülkelerin dini kuruluşları ve onların misyonerlerinin cumhuriyetimizdeki serbest çalışmalarından dolayı, bizim vatandaşlarımız başka dinlere geçmektedirler.

Bazı din okulları kayıttan geçmeden, devletimize aykırı faaliyetlerde bulunmaktadır. Öğrenciler için uygun şartlar düzenlenmemiş, eğitim programları da tesbit edilmemiş. Başka ülkelere eğitim gören bizim gençlerimiz hakkında hiçbir bilgi yok, kim nerede, hangi dini öğreniyor bilmiyoruz.

Herkes istediği dini seçebilir. Fakat bir şeyi unutmayalım. Dini bahane yapıp, bazıları, bizim maksadlarımıza aykırı olan fikirleri çıkaracaklarsa, bu olayın sonucu nasıl olacak söylemek zor. Çok olaylarda dini anlaşmazlıkların neticesinde büyük kavgalara dönüştüğünü biliyoruz. Lübnan'ı, Bosna'yı hatırlayalım. Bunu hiçbir zaman aklıdan çıkarmamak gerek.

Bazı "militanlar" dinle örtülerek, emniyete, halk birliğine zarar veriyorlar. Dinden yararlanarak, kendi menfaatını düşünenler de az değil. Böyle ters fikirleri yaymış olanları, halkın düzenliğini ve birliğini bozanları kesinlikle durduralım. Söz konusu olan halkın geleceğidir, ayakları üzerine yeni durmuş cumhuriyetimizin geleceğidir." dedi.

Kur'an-ı Kerim'i, Hz. Peygamberin hadislerini, tavsiyelerini ve dinle ilgili bilgilerin, Kırgız diline çevrilmesi, İslâm kültürünün manevi değerlerini Kırgız halkına tanıtmak amacıyla bir komisyon kurdularını söyleyen Askar Akayev, "Komisyon çok yakında bu işi ele alıp, ulemalar, okumuşlarla birlikte problemi çözecek, Türk halkı da yardımını esergemezse bu iş hallolur." dedi.

Camilerin Allah'ın evi olduğunu, görkeminin ve sanatının da ona göre olması gerektiğini belirten Akayev, "Bunların bir numunesi olan böyle bir camiye bize hediye ettiklerinden dolayı Türkiye Diyanet Vakfı yetkililerine teşekkürlerimi sunuyorum." dedi.



Mehmet Kervancı - TDV Genel Müdürü

Daha sonra kürsüye gelen Türkiye Diyanet Vakfı Mütvevelli Heyeti Üyesi ve Genel Müdürü Mehmet Kervancı da, başta Kırgızistan Cumhurbaşkanı'nın zâtına ve Kırgız halkına Cumhurbaşkanımızın selâm ve saygılarını getirdiklerini belirterek, "Bizler dünyaya gözlerimizi açtığımızda, ecdadımız, kendilerinin Türk topraklarından geldiğini söylediler. Fakat oralarla irtibatımız olmadığı için, hayatımız boyunca bizler Orta Asya'nın sevdasıyla büyüdük. Ama Allah'ın izniyle, zamanla Rus zulmünün buralardan kalkmasından sonra sizlerle irtibat kurma imkanı hasıl olunca hemen buralara geldik ve sizleri kucakladık ve o günden bu yana sizlerle birlikte olmanın mutluluğunu yaşıyoruz. Bu kucaklaşmadan sonra, bunun bir timsali olmak üzere burada (Koçgor) gördüğünüz şu camii sizlere hediye ettik. Bu cami dünya durdukça Türkiye ve Kırgız halklarının sevgi ve saygısının simgesi olacaktır." dedi.

Daha sonra bir konuşma yapan Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütvevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, "Kırgızistan ve diğer Türk cumhuriyetleri istiklallerine kavuşmadan önce de hep bizim hayalimizde, gönlümüzde yaşıyordu ve birgün bağımsızlıklarına kavuşacaklarına gönülden inanıyorduk. Allah'a şükürler olsun, hayal gerçekleşti ve Türk cumhuriyetleri kansız istiklallerine kavuştular. İnşallah sonsuza kadar da istiklalleri devam edecektir." dedi.

Kardeş Türk cumhuriyetlerinin bir elin parmakları gibi olduklarını, dinimizin, ırkımızın, tarihimizin, her şeyimizin bir olduğunu, bu sebeple de birbirimizden ayrılmamızın mümkün olmadığını belirten Mehmet Nuri Yılmaz, Kırgızistan'a olan muhabbet ve sıcak ilgilerinin artarak devam edeceğini söyledi.

İslâm Dini'nde camilerin çok büyük rolü olduğunu, asırlar boyunca Müslümanların camiye büyük ehemmiyet verdiklerini ve büyük camiler yaptıklarını, ferdi ve sosyal hayatta da camilerin çok önemli yeri olduğunu, insanları birbirine yaklaştırıp, kaynaştırdığını ifade eden Mehmet Nuri Yılmaz, "Peygamberimiz Mekte'den Medine'ye hicret ettiklerinde, hemen cami inşa etmeye başladılar. İlk camii Kuba'da ve sonra Medine'de hepimizin bildiği Mescid-i Nebi'yi inşa ettiler." dedi.



Mehmet Nuri Yılmaz - Diyanet İşleri Başkanı

Koçgor'da açılan caminin, Türkiye'deki sultani camilerin bir modeli olduğunu, buraya bakanların Türkiye'yi hatırlayacaklarını, bunun da kendilerini mutlu edeceğini söyleyen Mehmet Nuri Yılmaz, Koçgor Camii'nin Kırgız halkı için hayırlara vesile olması temennisinde bulundu.



Marat İshakov - Demiryolları Genel Müdürü

Kırgız Müslümanları Müftüsü Kimsenbey Hacı Abdurrahmanov da yaptığı konuşmasında, yapılan bu güzel hizmetlerden dolayı Türkiye'ye teşekkür ettiğini ifade ederek, bu tür ibadet yerlerinin insanların yetişmesinde büyük yeri olduğunu belirtti.

Kimsenbey Hacı Abdurrahmanov
Kırgız Müslümanları Müftüsü

Törende Balıkçı-Koçgor-Karakeçi Demiryolları Genel Müdürü Marat İshakov'un konuşmasını müteakip iki Kırgız vatandaşı da halkın duygularını dile getiren birer konuşma yaptı.

Tören konuşmalarından sonra "Koçgor Camii" Kırgızistan Cumhurbaşkanı Askar Akayev ile Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütvevelli Heyeti Başkanı Mehmet



Nuri Yılmaz'ın kurdeleyi kesmesiyle ibadete açıldı.

16. Asır klasik Türk-Osmanlı mimarisi tarzında yapılan ve 600 cemaat kapasiteli "Koçgor Camii"nin müştemilatında Kur'an kursu, imam lojmanı, misafirhane ve şadırvan gibi kısımlar bulunmaktadır.



Koçgor Camii kurdela kesilerek ibadete açıldı.



Kırgızistan Cumhurbaşkanı Askar Akayev Cami imamına Kur'an-ı Kerim hediye ederken.

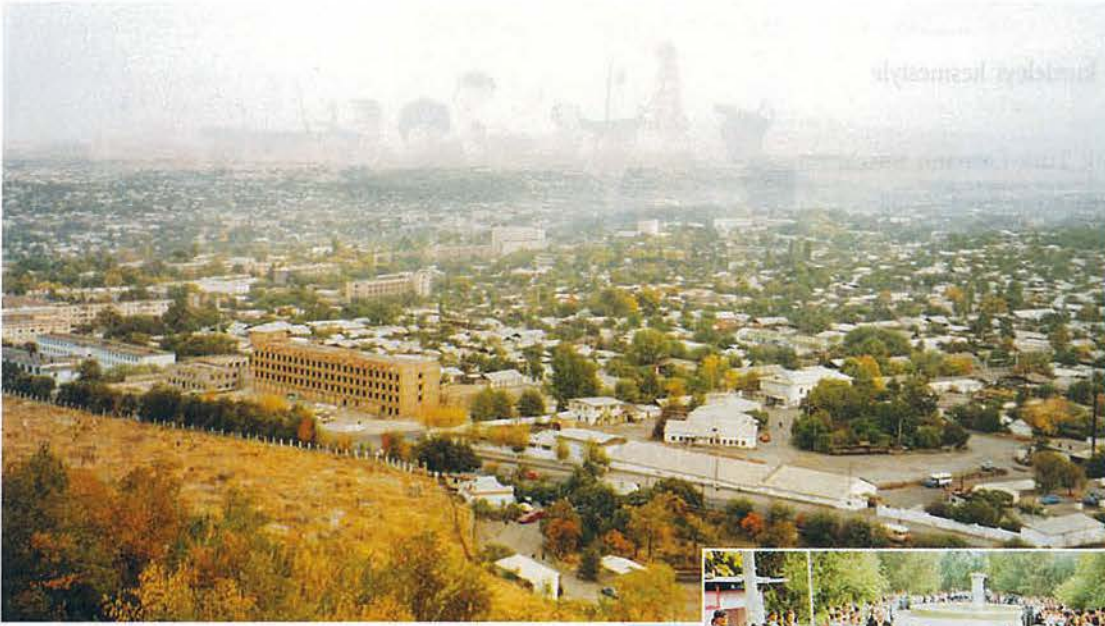
Cami açılışını müteakip halkla birlikte yemek yenildi.



Kırgızistan Cumhurbaşkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Heyeti açılan Koçgor Camiinde incelemelerde bulundular.



Kırgızistan Cumhurbaşkanı'nın hediye ettiği halı Koçgor Camiine serildi.



Osh şehrinin
bir görünüm.

Tören için Osh
Devlet Üniversitesi
Rektörlüğüne
gelen Türkiye
Diyamet Vakfı
Heyetini muhteşem
bir kalabalık
karşıladı.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın Gayretleriyle **KIRGIZISTAN** **OSH İLAHİYAT FAKÜLTESİ** Öğretime Açıldı.

Türkiye Diyanet Vakfı ile Osh Üniversitesi yetkililerinin 12 Kasım 1993 tarihinde imzaladıkları protokol gereğince, Osh'da yaptırılan ve bütün ihtiyaçları Türkiye Diyanet Vakfı tarafından karşılanan ilahiyat fakültesi 15 Ekim 1996 Salı günü düzenlenen muhteşem bir törenle öğretime açıldı.

Kırgızistan Osh Üniversitesi salonunda yapılan açılış törenine, Kırgızistan Eğitim Bakanı Askar Kakayev, Osh Bölge Valisi Muraliyev Amangeldi Mursadigoviç, Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, Osh Üniversitesi Rektörü Bakıt Beşimov, Rektör yardımcıları, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof.Dr. Mustafa Said Yazıcıoğlu, Türkiye Diyanet Vakfı yetkilileri ile kalabalık bir topluluk katıldı.



Diyanet İşleri Başkanı
ve Vakfımız Mütevelli
Heyeti Başkanı
Mehmet Nuri Yılmaz
Üniversite girişinde
şeref defterini
imzalarken.



Tören başlangıcında hep birlikte Türk ve Kırgız
milli marşları söylendi.

Tören münasebetiyle ilk konuşmayı yapan Osh Üniversitesi Rektörü Bakıt Beşimov, Osh Üniversitesi'nin 600 öğretim üyesi, 1200 personeli ve 8500 öğrencisi bulunduğunu, üniversite bünyesinde 10 fakülte olduğunu, bu üniversitenin Kırgızistan'ın ikinci büyük üniversitesi olduğunu belirtti.

Kırgızistan'da bir ilahiyat fakültesi açılmasının çok önemli olduğunu ifade eden Rektör Bakıt Beşimov "İlahiyat fakültesi öğrencilerinden beklediğimiz en önemli şey, dinimize, kültürümüze ve tarihimize sahip çıkmalarıdır." dedi.



Bakıt Beşimov - Rektör

Daha sonra bir konuşma yapan Kırgızistan Eğitim Bakanı Askar Kakayev de, ilahiyat fakültesinden yetişecek öğrencilerin dini en güzel şekilde öğrenip, İslâm'ın insanlara ulaştırılmasına vesile olacaklarını belirtti. Kırgızistan'ın yeni bir demokrasi yoluna girdiğini, yeni dünyada din ve ilmin bir arada olacağını, Osh İlahiyat Fakültesi'nin bunu en iyi şekilde sağlayacağını söyleyen Kakayev, "Biz bu dünyaya, kendi dinimizle, kendi kültürümüzle ve kendi tarihimizle girmek istiyoruz. Bu itibarla, bu fakültenin öğretim üyesi ve öğrencilerine bu doğru yolda başarılar diliyorum." dedi.

Daha sonra kürsüye gelen Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütvevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, Osh Üniversitesi bünyesinde açılan İlahiyat Fakültesi'nin Kırgız halkı için büyük fayda-



Mehmet Nuri Yılmaz - Diyanet İşleri Başkanı

lar sağlayacağını belirtti. Orta Asya topraklarının çok feyizli olduğunu ve İslâmiyet'in büyük âlimlerinin buradan yetiştiğini belirterek "Ahmet Yesevi gibi büyük âlimler, Anadolu'ya İslâmın yayılmasına vesile olmuşlar, buradan yetişen âlimlerin eserleri kaynak eser olmuş, yıllarca Anadolu'da okutulmuştur. Bu feyizli topraklarda yetişen insanların eserleri; kaynak kitap olarak İslâm dünyasında kabul edilmiştir.

Askar Kakayev - Eğitim Bakanı



Tarihi maddeciliğin, materyalizmin uygulanması, yani ateizmin uygulanması, işte sizin de yaşadığınız gibi Allah adına, makaddesat adına ne varsa hepsini silip süpürmüştür.

Ancak bu zehir fazla yaşayamamış, daha bir asrı tamamlanmadan yıkılıp gitmiştir. Çünkü insanların vîdanından Allah mefhumunu yok etmek mümkün değildir." dedi.

Bağımsızlığına kavuşan ülkelerin herşeyden önce dine önem verdiklerini, bunu Kazakistan, Kırgızistan ve diğer Türk cumhuriyetlerinde müşahade ettiklerini ifade eden Mehmet Nuri Yılmaz, "Moskova'da müşahade ediyoruz. Müslümanlar cami yaptırmaya, Hristiyanlar kilise yaptırmaya, diğer din mensupları da kendi mabetlerini açmaya başladılar. Demek ki din fitridir. Yani insanın doğarken dünyaya getirdiği bir keyfiyettir. Bunu yok etmek mümkün değildir. Bugün burada İlahiyat Fakültesinin açılmış olması büyük bir bahtiyarlıktır, mutluluktur.

Bu fakültede öğrenciler, başta kainatın yaratıcısı olan Yüce Allah'ı tanıyacaklardır. Kendilerini tanıyacaklardır ve kainatı tanıyacaklardır. Çünkü İslâm ilahi bir sistemdir. Bu sistem içerisinde her şey vardır. Yani ilmin, irfanın medeniyetin kaynağı Kur'an-ı Kerim'dir." dedi.



Kur'anda din ve ilim çatışması olmadığına da işaret eden Mehmet Nuri Yılmaz, "Bizim kitabımızda din ve ilim sulh içerisinde. Hatta bizim dinimiz, dini ilim, dini olmayan ilim diye de ayırmaz. İlimin hepsi muhtemeldir, hepsi mübarektir.



Bu fakülte, bu ülkenin çehresini değiştirecektir. Her türlü ahlaksızlık, örneğin kumar gibi içki gibi insan sağlığına, hem maddi, hem manevi kasdeden alışkanlıkların da yok olmasına sebep olacaktır.

İslâm Dinî'nden korkulmamalıdır. İslâm, Batılı bazı yazarların, müsteşriklerin iddia ettikleri gibi savaş dini değildir, öldürme, cinayet dini değildir. İslâm barış dinidir. Zaten İslâm kelimesi de barış manasına gelmektedir. Afganistan'da ve diğer bazı İslâm ülkelerinde meydana gelen nahoş davranışlar İslâm'a fatura edilmemelidir. Orada bir ihtilal olmuştur. İhtilalciler, ihtilalin kuralını, kaidesini uygulamaktadırlar. Oradaki cinayetlerin, suikastlerin İslâm'la uzaktan yakından hiçbir alakası yoktur.

Biz Türkiye olarak orta bir yol izlemekteyiz. Zaten İslâm Dinî de orta bir yolu tavsiye etmiştir. Onun için siz Kırgız kardeşlerimiz de dini ilişkiler içinde olmamızda sizin açınızdan herhangi bir sakınca yoktur Çünkü biz herhangi bir mezhep veya ideoloji ithal etme emelin-

de değiliz. Bizim arzumuz sadece sizlere hizmettir. Biraz önce de ifade ettiğim gibi İslâmiyet bu ülkelerden Anadolu'ya yayıldı. Yani bizim Müslüman olmamızda sizlerin etkisi vardır. Sizler olmasaydınız, o yüce şahsiyetler olmasaydı, Anadolu'nun İslâmlaşması mümkün olmazdı. Bu sebepten bizim size bir vefa borcumuz vardır. Bunu heran yerine getirmeye hazırız." dedi.

Kırgızistan'da misyonerlik faaliyetlerinin yoğun olduğu konusunda duyumlar aldığını söyleyen Diyanet İşleri Başkanı ve Vakfımız Mtevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, "Dinler misyonerli ve misyonersiz olmak üzere ikiye ayrılırlar. Hristiyanlık misyonerli dindir. İslâmiyet de misyonerli dindir. Yani tebliğ vardır. İlahi mesajı ulaştırma vardır. Irşad vardır. Ancak her din mensubu kendi dininin propagandasını yapacaktır. Bunu tabii karşılıyoruz.

Ancak menfaat sağlayarak, para karşılığı insanların vicdanlarını satın almak, özellikle bizim dinimizde kesinlikle reddedilmiş-

tir. Çünkü her insan seçeceği dini hür iradesiyle seçmelidir. İşte bizim ülkemizde 650 yıl Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altında yaşamış olan çok milletler

vardır. Bunların dinlerini değiştirmesi hususunda bir telkinde dahi bulunulmamıştır. Yine yıllarca Osmanlı hakimiyetinde kalan Balkanlara gidiniz. Orada şimdi Türk halkı azınlıktadır. O insanlar dinlerini yaşamışlar, dillerini konuşabilmişler, örf ve adetlerini bugüne kadar

sürdürebilmişlerdir. Eğer Osmanlılar isteseydi Balkanlarda tek bir Hristiyan bırakmazlardı. Bugün Türkiye Cumhuriyeti topraklarında da Hristiyan, Yahudi kardeşçe yaşamaktadır. Bizim dinimizde din ve vicdan özgürlüğüne dokunulmaz. İnanmak bir vicdan işidir. Vicdanlara müdahale edilmez. Ben buradaki gençlerimizin Hristiyan Dinî'ni kabul edeceklerine ihtimal dahi vermiyorum. Çünkü yeryüzünün en mükemmel dinî İslâm Dinî'dir. Çünkü o son dindir. Ama sözümün başında da ifade ettiğim gibi bu sözleri duymak bile bizi rahatsız ediyor ve bu konuda Kırgız halkının çok hassas davranmalarını diliyorum. Çünkü Kırgız halkı Müslüman bir halktır. Çünkü Fergana bölgesi büyük İslâm alimleri yetiştirmiş bir bölgedir. Bu âlimlerin torunları, bu misyoner faaliyetleri karşısında sessiz kalmamalıdır. İşte böyle fakülteler açmak, dini okullar açmak suretiyle bu tehlikeye karşı koymalıdır. Bu fakülte inanıyorum ki gerçek din adamlarını yetiştirecektir. Bu fakültenin öğrencileri İslâm Dinî'nin özünü ruhunu, ihlas ve samimiyetle insanlara öğreteceklerdir, ulaştıracaklardır ve böylece bir boşluk meydana gelmeyecektir. Çünkü özellikle dini sahada herhangi bir boşluk meydana geldiğinde, başka ideolojilerin sahipleri, başka akidelerin sahipleri o boşluğu doldururlar. Ben bu fakültenin tekrar hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum, Kırgızistan'ın sonsuza dek hürriyetini, istiklalini muhafaza ederek, ileriye, daima ileriye gitmesini Cenab-ı Hakk'tan niyaz ediyorum, sevgiler saygılar sunuyorum." dedi.





Muraliyev Amangeldi Mursadigovich
Osh Bölge Valisi

Osh Bölge Valisi Muraliyev Amangeldi Mursadigovich de yaptığı konuşmada, "Ben bu fakültenin açılmasından çok mutluyum. Önümüze çıkacak engelleri zorlukları aşacağız. Allah'ın izniyle hiçbir şeyden korkmuyoruz. Bu fakültenin Kırgızistan'a ve bütün İslâm âlemine hayırlı olmasını temenni ediyor, öğretim üyesi ve öğrencilerine başarılar diliyorum." dedi.

Daha sonra bir konuşma yapan Kırgızistan Müslümanları Müftüsü Kimsenbey Hacı Abdurrahmanov da, İslâm adına çok zor günler geçirdiklerini, artık İslâm'ı yaşayacakları günlerin geldiğini, ilahiyat fakültesinin de bu konuda büyük yardımı olacağını ifade ederek "Türkiye Diyanet Vakfı bu ilahiyat fakültesini bizlere bir kuruş harcatmadan kendi gayretleriyle açmıştır. Hem Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne, hem Türkiye Diyanet Vakfı'na Teşekkür ediyorum" dedi.



Emil Kaptagayev - Din Komisyonu Başkanı

Kırgızistan Din Komisyonu Başkanı Emil Kaptagayev de yaptığı konuş-

mada, Açılan bu fakültenin Kırgızistan dinî hayatında çok önemli bir yeri bulunduğunu ifade ederek, "Kırgızistan'da nasıl bir dinî terbiye verileceğine bu fakülteden yetişen öğrenciler yön verecektir. Bizler yıllar boyu yolumuzu bilmeden yaşadık. Ama şimdi neyin doğru neyin yanlış olduğunu biliyoruz. İslâm Dinî ilmi benimsemiş bir dindir. Peygamberimiz "İlim Çin'de de olsa arayınız." demiştir. Onun için ilmi yüksek bir seviyeye çıkarmamız gerekir. İslâm Dinî'nde ilim öğrenmek her Müslümana farzdır. Bu sebeple herkesin dinini öğrenmesi gerekir." dedi.



Kimsenbey Hacı Abdurrahmanov
Kırgızistan Müslümanları Müftüsü

Tören münasebetiyle bir konuşma yapan Ankara Üniversitesi İlahiyat



Prof. Dr. Mustafa Said Yazıcıoğlu -
A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dekanı

Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Mustafa Said Yazıcıoğlu da, Osh İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Bolu'daki hazırlıktan sonra 2 yıl Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde eğitim gördüklerini, bu öğrencilerin eğitimlerine Osh İlahiyat Fakültesi'nde devam edeceklerini belirterek "Bizim ilahiyat fakültemizin amacı İslâm Dinî'ni hurefelerden arındırarak öğretmektir. Aynı anlayışın Osh'ta da olduğunu görmek bizleri sevindirdi. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi olarak gelecekte de elimizden geleni yapacağız. Buradan mezun olan öğrencilerden Türkiye'de master ve doktora yapacaklara da destek vereceğiz." dedi.



Osh İlahiyat Fakültesi bünyesinde açılan kütüphane.

Protokol konuşmalarını müteakip Kırgızistan Osh Üniversitesi'nce; Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, Türkiye Diyanet Vakfı II. Başkanı Kemal Güran ile Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti Üyesi ve Genel Müdürü Mehmet Kervancı'ya "Fahri Profesörlük" ünvanı verildi.

Tören, Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz ile Osh Üniversitesi Rektörü Bakıt Beşimov'un ilahiyat fakültesini öğretime açmasıyla sona erdi.



Osh Devlet Üniversitesi'nce Diyanet İşleri Başkanına Fahri Profesörlük ünvanı verilirken.



Vakfımız Genel Müdürü Mehmet Kervancı'ya Osh Devlet Üniversitesince düzenlenen törende Fahri Profesörlük ünvanı verildi.



Vakfımız Mütevelli Heyeti II. Başkanı Kemal Güran'a verilen Fahri Profesörlük Ünvan töreni.

Türkiye Diyanet Vakfı Heyetinin **KIRGIZİSTAN TEMASLARI**

Bişkek Camiinin yapılacağı
Zafer Meydanı



Bişkek Cami Yerinin İncelenmesi



Kırgızistan'ın Başkenti Bişkek'in en merkezi yeri olan Zafer Meydanı'nda yapılması düşünülen; altında 2 katlı iş merkezi ve kültür sitesi olması planlanan cami yerinde incelemelerde bulunan heyet, 12.10.1996 tarihinde bu yere cami yapılması konusunda prensip kararı aldı.

Conkemin Camii'nin Temel Atma Töreni



12.10.1996 tarihinde Conkemin'de, Şabdan Batır Türbesi'nin yanına Türkiye Diyanet Vakfı'nca yaptırılacak caminin temelini attı. Dualarla ve kurban kesilerek temeli atılan törene, Türkiye'den giden heyetin yanında Conkemin Bölge Hakimi Muğaş Osmanof, Balıkçı- Koçgor - Karakeçi Demiryolları Genel Müdürü Marat Ishokov ile yörede yaşayan halk katıldı.

Şabdan Batır Türbesi



Abdulcebbar Medresesi ve Şehit Tepesi Camii'ni Ziyaret



Abdulcebbar Medresesi



15.10.1996 tarihinde, Kırgızistan'ın Osh Şehrinde Abdulcebbar Medresesi ve Şehit Tepesi Camii'nde incelemelerde bulunan ve yetkililerle görüşen heyet, bu yerlere 500'er \$ yardımda bulundu.

Osh Üniversitesi Rektörlüğünü Ziyaret

15.10.1996 tarihinde Türkiye Diyanet Vakfı Heyeti Osh Üniversitesi Rektörünü ziyaret ederek bir süre görüştü. Ziyarette Kırgızistan Din Komisyonu Başkanı Emil Kaptagayev ile Kırgızistan Müslümanları Müftüsü Kimsenbey Hacı Abdurrahmanov'da hazır bulundu. Bu esnada bir konuşma yapan Rektör Bakıt Beşimov; Osh Devlet Üniversitesi'nin 1921 yılında kurulduğunu, üniversite bünyesinde 10 fakülte bulunduğunu, dokuzuncu olarak Osh İlahiyat Fakültesi'nin açıldığını, 8500 öğrenci, 600 öğretim üyesi ve 1200 personeliyle Kırgızistan'ın 2. büyük üniversitesi olduğunu anlatarak, "Üniversitemiz bünyesinde açılan İlahiyat Fakültesi, gelecekte Kırgızistan'da ilim, irfan sahibi bir neslin yetişmesini sağlayacaktır." dedi. Kırgızistan'ın her tarafına ilahiyat fakültesini yayma gayreti içinde olduklarını ifade eden Beşimov, "Bunu sağlamak için ilahiyat fakültesine her ilden öğrenci alıyoruz" dedi.

Görüşme; Türkiye Diyanet Vakfı yetkililerinin, şimdiye kadar olduğu gibi, bundan sonra da her türlü yardım ve işbirliğine hazır olduklarını ifade etmeleriyle sona erdi.



Osh'da Basın Toplantısı

Osh İlahiyat Fakültesi'nin açılışını müteakip Türkiye Diyanet Vakfı Heyeti, saat 15.00'de Üniversite Rektörlük binasında bir basın toplantısı düzenledi. Basın toplantısının açılışında Osh İlahiyat Fakültesi'nin bu seviyeye ulaşmasında büyük emeği olan; Türk halkıyla Kırgız halkının kaynaşmasında ve samimi bir ortamın meydana getirilmesinde büyük gayretler gösteren Osh Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç.Dr. Mustafa Erdem fakülte hakkında kısa bir bilgi verdi. Erdem konuşmasında "Türkiye ile Kırgızistan arasında tarihten gelen değerler vardır. Bunlar tarih birliği, dil birliği, din birliği diye özetlenebilir. Tarihten

gelen sorumluluk şuuruyla hareket eden Türkiye Diyanet Vakfı, pek çok hizmetin yanında Osh İlahiyat Fakültesi'ni de açmıştır. Bu fakülte İslâmî hurafelerden arındırarak öğretecektir." dedi. Basın toplantısında Vakfımız yetkilileri tarafından da Vakfımızın ve Diyanet İşleri Başkanlığı'nın organik yapısı ve işlevleri ile bu kuruluşların yurtiçinde ve yurtdışında gerçekleştirdiği hizmetler anlatıldı. Özellikle 70 yıllık komünist baskı sonucunda bağımsızlığına kavuşan Türk cumhuriyetlerine götürülen hizmetler üzerinde de durularak Kırgızistan'ın dini geleceği açısından büyük önem taşıyan ilahiyat fakültesi'nin açılış amacı ve gerçekleştireceği hizmetler uzun uzun anlatıldı.

Basın toplantısının sonunda, basın mensuplarının soruları cevaplandırıldı. Bu arada Kırgız televizyonu muhabirinin, Kırgız televizyonu için dini programlar yapılması hususunda yardım talep etmesi üzerine, Vakfımız yetkilileri tarafından, Türkiye'den Osh İlahiyat Fakültesine öğretim elemanı olarak gönderilen hocaların bu konuda kendilerine yardımcı olabilecekleri bildirildi.

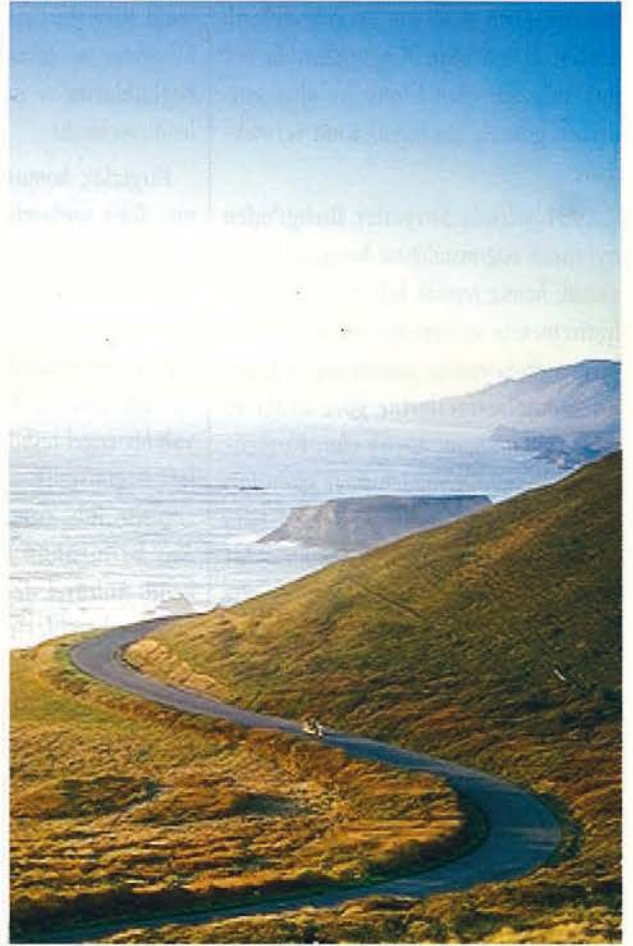


güneş doğudan doğar

Başlangıçta bir tabiat kuralı gibi görülür güneşin doğudan doğması, gerçekte ise İlahi kanunun bir gereği ve Yüce Allah'ın iradesinin ve kudretinin bir sonucudur. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de Hz. İbrahim ile Nemrut arasında geçen kıssada bu durum gayet güzel bir şekilde ifade edilmektedir. Peygamberlerin babası olarak nitelenen ve ilahi kaynaklı dinlerin hepsinde büyük peygamber olarak kabul edilen Hz. İbrahim, güneşin doğudan doğmasını Yüce Allah'ın varlığının ve kudretinin bir delili olarak görmüştür. Hz. İbrahim, kendisinin her şeyi yapma kudretine sahip olduğunu iddia eden Nemrut'a eğer gücü yetiyorsa, Yüce Allah'ın kudret ve iradesinin sonucu olarak doğudan doğan güneşi, batıdan doğurtmasını istemiştir. Nemrut'un tersine çeviremediği bu ilahi kural başka nemrutlar tarafından da değiştirilemeyecek ve güneş yine doğudan doğmaya devam edecektir.

Yaklaşık 70 yıl komünizmin zifiri karanlığında kalan, bir o kadar da Çarlık Rusya'nın katı zulüm, baskı ve asimilasyonu sonucu güneşi göremeyen Türkistan'a güneşin doğması beklenmektedir. Fakat bunun zamanı ve ufku henüz belli olmamış ve adı konmamıştır. Bu güneş, Hz. Muhammed (S.A.V)'in şah-

Doç.Dr.
Mustafa ERDEM
Oş Devlet
Üniversitesi
İlahiyat
Fakültesi
Dekani



sında Mekke'ye inen ve bütün kainatı aydınlatan, insanlara hayat bahşeden, onlara insan olma şuurunu ve onurunu kazandıran İslam güneşidir. Gönül bu güneşin denizde karanın bulunduğu yerden, doğu Türkistan'dan doğmasını arzulamaktadır. Ancak ora üzerindeki kalın komünizm bulutları, esaret sisi, bu güneşin oradan doğmasına henüz izin vermemektedir. İnşallah bir gün gelecek oradan da doğacak veya doğan güneş oraları da aydınlatacaktır. Bugün Kırgızistan'da doğan güneş bütün Orta Asya Türklük dünyasını aydınlatacak ve komünist Rusya'nın yıllar süren tahribatı sonucu, bütün değerlerinden mahrum kalan insanlara yeniden hayat verecektir.

Kırgızistan, Orta Asya'nın doğusun-

da, dört tarafı Çin, Kazakistan, Özbekistan ve Tacikistan ile çevrili, nüfusu yaklaşık 4 milyonu aşan bir ülkedir. Arazisinin büyük bir kısmı dağlarla çevrili olan bu ülkede ekilebilir yerler oldukça azdır. Türk dünyasının yakinen tanıdığı Tanrı dağları ve Pamir dağları, Kırgız doğasının sembolleri durumundadır. Bişkek yakınlarındaki Çüy vadisi ile Osh şehri civarındaki Fergana vadi-sinin uzantısı Kırgızistan'ın en verimli topraklarını oluşturmaktadır. Bütün kolları ile Siri Derya, Narın, Kara Derya ve Akbura ırmaklarının suladığı bu ovalarda, ipek, pamuk, tütün başta olmak üzere çeşitli tarım ürünleri üretilmektedir. Başlıca ekonomik kaynağı hayvancılık olan bu ülkede, entegre tesislerin kurulması halinde daha yüksek seviyede verim alınması müm-

kündür. Orta Asya'nın en çok elektrik üreten ülkesi olan Kırgızistan'da bol miktarda var olan kömür ve altın madenleri gelecek için büyük ümit vermektedir.

1991 yılında Sovyetler Birliği'nden ayrılarak bağımsızlığına kavuşan Kırgızistan, henüz toprak reformunu gerçekleştirememiş ve tam anlamıyla serbest piyasa ekonomisine geçememiştir. Diğer Türk cumhuriyetlerine göre arazi ve nüfus bakımından küçük olan Kırgızistan'ın ekonomik yönden bazı sıkıntıları bulunmaktadır. Çeşitli yönlerden hala Rusya'ya bağımlılık arzeden hususlar yanında, petrol, doğal gaz gibi gelir kaynaklarının ve zaruri ihtiyaç maddelerinin yetersizliği dolayısıyla diğer Türk cumhuriyetlerine bağımlı kalmaktadır. Hatta geçmişte yaşanan bazı siyasi ve sosyal sorunlar yüzünden, özellikle Özbekistan bağlantılı girdilerin eksikliği çeşitli ekonomik ve sosyal bunalımlara sebep olmaktadır.

Kırgızistan, geçmişte yaşadığı bunca acı olaylara rağmen, bazı tarihi geleneklerini ve kültürel değerlerini günümüze taşıyabilmiştir. Komünizmin çeşitli etkilerinin izleri hala kendini hissettirmekle birlikte, Türk dilinin en saf şeklini Kırgızistan'da bulmak mümkündür. Rusça'dan giren bazı kelime ve deyimler günlük konuşma ve yazıda kullanılsa da bu Kırgız dilinde büyük bir yapı değişikliğinin sebebi olmamıştır. Ancak "Kril" alfabesinin hala kullanılması, kültürel baskı unsuru olma özelliğini korumakta, Kırgız insanını tarihi mirasından ve günümüz medeni dünyasından mahrum bırakmaktadır.

Kırgızlarda sağlam bir vatan şuuru vardır. Onlar dağlarıyla, ovalarıyla, akarsularıyla bütün Kırgızistan'ın kendilerine Allah'ın bir lütfu ve emaneti olduğuna yürekten inanmaktadır. Bu ko-

nuda Kırgızlar arasında dolaşan çeşitli hikayeler ve atasözleri onların vatana bağlılıklarını ve atalarına saygıyı güçlendirmektedir.

Kırgızlar, komünizm istilasına uğramış diğer toplumlar gibi, kültürel yönden çok büyük yıkıma uğramışlardır. Bolşevik ihtilalinin ilk yıllarından itibaren empoze edilen aşırı milliyetçilik, Türkler arasında birleşme, bütünleşme, yardımlaşma ve kaynaşma için en büyük bir engel teşkil etmiş ve bunun etkileri bağımsızlık sonrasında da devam etmiştir. Rus asimilasyonunda devamlı Rus kültürünün etkisinde kalmışlar, kendi kültürel değerlerini, tarihlerini onların kendilerine öğrettikleri kadar öğrenebilmişlerdir. Kırgızistan'ın doğal yapısı ve insanların hayat tarzları sonucu bazı milli ve tarihi gelenekler, kırsal kesimde ve köylerde yaşama şansı elde edebilmiştir.

Komünist baskının Kırgızistan'da etkili olduğu alanlardan biri hiç şüphesiz din olmuştur. Hemen hemen bütün camiler yıkılmış, dini eğitim veren bütün kurumlar kapatılmış, kitaplar toplanarak ya yakılmış veya başka yere nakledilmiş, din adamlarının çoğu öldürülmüş, bir kısmı da tutuklanmıştır. Bütün bunların sonucu olarak Kırgız insanının dini pratikleri yok edilmiş, fakat ondaki inanma duygusu yok edilememiştir. Bu baskı ve zorlamaların sonucu olarak çok özel ve gizlice yapılan din eğitim ve öğretimi arzu edilen verimi vermekten uzak kalmış, insanlara bir dinamizm kazandıramamıştır.

Kırgızistan'da din eğitimi orta çağ izlerini taşımakta ve gerek bilgi gerekse metod yönünden, 20. asrın gerçeklerinden uzak kalmaktadır. Dini uygulamalar, halkın bütününe katılmaması sebebiyle, çok sınırlı bir grup tarafından uygulanmış ve bu haliyle toplumu idare edenler onların dini uygulamaların-

dan fazla bir rahatsızlık duymamışlardır. Zira Kırgızistan'da din şekle dönüşmüş, insanlara ufuk açma, onlara dinamizm verme ve düşündürme unsuru olmaktan uzaklaşmıştır. Din adamları bilgi ve kıyafet itibarıyla çağın ve toplumun gerisinde kalmış, devlet desteğinden mahrum olan dini eğitim kurumları, cazibe merkezi olmaktan uzak, fakir ve korumasız insanların sığınağı haline dönüşmüştür. Hatta bu kurumların, varlıklarını devam ettirebilmeleri için, zaman zaman din istismarcılığını yaptığını ileri sürenler de olmuştur. Dolayısıyla ideoloji ve dünya görüşündeki büyük farklılık sebebiyle din adamları ile devleti yönetenler arasındaki mesafe her gün biraz daha açılmış, komünizmin temel prensipleri gereği ateizm bir din halinde toplumun büyük ekseriyetini etkilemiştir. Bunun sonucu olarak insanlardan Allah korkusu kalkmış, şahsiyet zafı oluşmuş, çifte standart bir hayat tarzı haline gelmiştir. Ahlaki değerler tamamen yok olmuş, mal ve can güvenliği kaygıları artmış, hırsızlık büyük boyutlara ulaşmış, uyuşturucu kullanımı ve alkol hayatın vazgeçilmez unsuru olmuştur.

Kısaca genel portresini çizmeye çalıştığımız bu olumsuz şartlara rağmen Kırgızlar, bir kimlik arayışına girmişler, kendi değerlerini tanıma, var olanları yaşatma, kaybolanları yeniden hayata geçirme imkanı aramışlar. İşte tam bu ortamda Türkiye Diyanet Vakfı, Kırgızistan'ın yardımına koşmuştur. Çeşitli vesilelerle Kırgızistan'a giden T.D.V. yetkilileri orada yaşanan kimlik probleminin çözümünde dinin önemli bir yeri olduğunu belirtmiş ve onlara din eğitimi verecek bir kurumun açılmasının uygun olacağı tavsiyesinde bulunmuşlardır. Bu fikre sıcak bakan bazı Kırgız aydınları, bölgenin jeo-politik ve sosyokültürel konumu itibarıyla Kırgızistan'ın güney bölgesi olan Oş'da bir İlahiyat Fakültesi açılabilceği ümidini vermişlerdir.

17 Kasım 1993 yılında Oş Devlet Üniversitesi Rektörü Doç.Dr.Bakıt Çolçubek Beşimov, Rektör yardımcısı Doç.Dr.Cömert Akbaraliyev ve İlahiyat Fakültesi Dekan adayı Doç.Dr.Avazbek Hasanov'dan oluşan bir heyet Türkiye'ye gelerek açılacak olan İlahiyat Fakültesi'nin protokolünü imzalamışlardır. Başta Rektör olmak üzere Türkiye'ye gelen heyet Kırgızistan'da var olan dini eğitim kurumlarının yetersizliğini belirtmiş, aynı milletin mensupları olarak ülkelerinin kalkınmasında İlahiyat Fakültesi'nin kendilerine her yönden fayda sağlayacağını ve bu doğrultuda kardeş Türkiye Cumhuriyeti'nin deneyim ve birikimlerinden yararlanmayı arzularını ifade etmiştir.

Genel olarak kuruluşu hakkında bilgi vermeye çalıştığımız Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, bugün dört yaşında ve yaklaşık ikiyüz öğrencisi bulunmaktadır. Birinci ve ikinci sınıfları Türkiye'de, üçüncü ve dördüncü sınıfları Kırgızistan'da eğitim ve öğretimlerini sürdürmektedirler. Türkiye'de A.Ü.İlahiyat Fakültesi'nin eğitim ve öğretim hizmetleri, Kırgızistan'da da yine A.Ü.İlahiyat Fakültesi öğretim üyeleri tarafından yürütülmektedir. 15 Ekim 1996'da Kırgızistan'da, Kırgızistan Eğitim Bakanı, Oş Bölge Valisi, ve Türkiye Cumhuriyeti Diyanet İşleri Başkanı M.Nuri Yılmaz, A.Ü.İlahiyat Fakültesi Dekanı M.Sait Yazıcıoğlu ve Türkiye Diyanet Vakfı yetkililerinin katılımı ile resmen açılan ve bütün finansmanı Türkiye Diyanet Vakfı tarafından karşılanan Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, bugün bölgesinin en modern eğitim kurumu durumundadır. Disiplini, eğitim imkanları, kütüphanesi ve akademisyen kadrosu ile Kırgızistan'ın ilgi odağı ve diğer eğitim kurumlarına örnek olmaktadır.

Oş İlahiyat Fakültesi, şu anki konumu ile Kırgızistan'da din adamları ile entellektüel kesim arasında var olan kopukluğu giderecek ve din alanında eğitim veren medreselerin modernizasyonu konusunda yardım ve öncülük edecektir. Başta Üniversite camiası olmak üzere ülkenin aydın kesiminde dine alakayı uyandıracak, Kırgızistan genelinde dini canlılığı sağlayacak ve önceki idarenin meydana getirdiği tahribatı onaracaktır. Kırgızistan'ın değerli yöneticilerinin yakın ilgi ve desteğiyle, ülkede var olan dini, ahlaki, sosyal ve kültürel problemlerin çözümüne katkı sağlayacak, onun her alanda yeniden toparlanma ve güçlenmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca ülkedeki bazı zaafları istismar ederek onları kendi emelleri doğrultusunda kullanmak isteyen ve çeşitli kuruluşlarca yürütülen misyoner faaliyetlerinin hedeflerine ulaşmasına

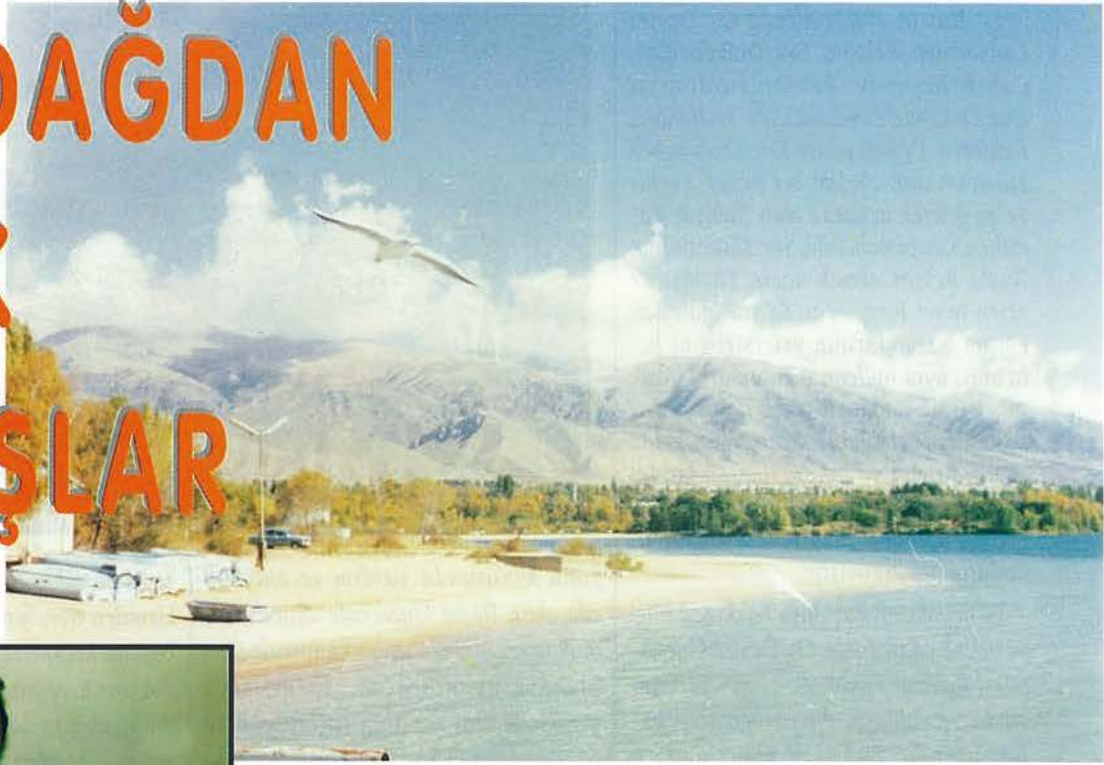


engel olacaktır. Bu fakülte, yıllarca birbirinden ayrı kalmış ve halen yaklaşık beş bin kilometre uzak olan, ancak dil, din, tarih ve kültür birliğimiz bulunan iki kardeş toplumun yeniden kaynaşmasına, birbirini yakından tanımalarına ve her konuda yardımlaşmasına katkı sağlayacaktır. İslami değerleri öğreten İlahiyat Fakültesi, bulunduğu konum itibarıyla başta bölge insanına, bütün Kırgızistan'a, Türkistan'a ve insanlığa doğan bir güneş olacaktır. Türk dünyası üzerindeki bulutları kaldıracak, onların arasındaki nifak tohumlarını söküp atacak, esarete olanlara insan ve hür olmanın onurunu yaşatacak ve bir nur olup bütün insanlığı kuşatacaktır.



Osh Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

ALADAĞDAN ISSIK ALKIŞLAR



Marat İSAKOV
Tendük-Tüştük (Kuzey-Güney)
Demiryolu İnşaatı
Genel Müdürü

Türkiye Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın bir kuruluşu olan KOSGEB Kurulu Başkanı Prof.Dr. Tamer Müftüoğlu'nun daveti ile 1992 yılı Ekim ayında, onbeş kişilik bir Kırgız heyeti ile birlikte kanımız bir, medeniyetimiz bir, dinimiz bir, Türkiyeli birdoğanlarımızın (kardeşlerimizin) yaşadığı, Türk dünyasının bir parçası olan Anadolu'da bulundum.

Büyük bir ormanda birbirlerini kaybeden kardeşlerin yıllar sonra birbirlerine kavuşması gibi Anadolu'da yaşayan kardeşlerimizle karşılaşınca hasretle kucaklaştık.

Sözlerle ifadesi mümkün olmayan asırların hasretini birlikte giderdik. Bizim için o günler unutulması mümkün olmayan asırların hasretini birlikte gi-

derdik. Bizim için o günler unutulması mümkün olmayan şahane günler, mübarek günlerdi.

Gezdiğimiz her şehirde karşılaştığımız bir çok insan benim duyduğum kavuşma heyecanını bizimle birlikte duyular.

Asırların hasretini birlikte giderdik.

Bu hadise, bağımsızlığın tabii bir neticesiydi.

Sovyetler Birliği'nin dağılması neticesinde; Çeçenistan gibi, Azerbaycan gibi, Bosna-Hersek gibi kan dökerek değil Allah'ın yardımıyla savaşız, kansız gerçekleşti.

Kırgız halkı olarak, Cenab-ı Hakk'ın bize tanıdığı bu şans için ne kadar şükretsek azdır.

Evet, asırlardır birbirleriyle görüşmeyen bu birdoğanların, birbirlerine olan bu sevgi ve hasret yüklü duyguları Çön (büyük) Atamız Oguz Han'ın bize bıraktığı birlik duygusunun tabii bir neticesidir.

Bir çok bakanlıklar ve bir çok heyetler, iş adamları bizim Kırgız heyetimizi misafir ettiler. Heyetimize çok büyük alaka gösterdiler. Bizleri sevgiyle, hasretle bağlarına bastılar.

Heyetimiz, 1992 yılındaki Kırgızistan'ın içinde bulunduğu sosyal durumu, ekonomik şartlarını, problemlerini, ihtiyaçlarını bizi misafir eden Türkiyeli kardeşlerimize izah ettiler.

Bizi büyük bir alaka ve heyecanla dinlediler.

Fevkalade memnun kaldığımız bu temaslardan dolayı; başta bizi Türkiye'ye davet eden ve Türkiye'de kaldığımız süre içinde de bize yakın ilgi gösteren Prof.Dr. Tamer Müftüoğlu'na, ayrıca Ostim, Tesk ve Eksimbank temsilcilerine ve şu anda isimlerini hatırlayamadığım bakanlıklarda görüştüğüm birdoğanlarımıza ayrı ayrı gösterdikleri yakın alakadan dolayı teşekkür etmeyi heyetimiz adına yerine getirilmesi gereken bir borç kabul ediyorum.

Bu görüşmelerden orada geçirdiğimiz günlerin en yahşisi Türkiye Diyanet Vakfı'nda geçirdiğimiz gün oldu.

Diyanet İşleri Başkanı Sayın Mehmet Nuri Yılmaz ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütavelli Heyet Üyeleri ile tanıştık.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın; Dünya'nın neresinde Müslüman varsa hepsi-

ne cami, okul, Kur'an kursları, hastahane yaptırdığını veya bu şekildeki çalışmalara yardımcı olduğunu öğrendik. Ayrıca bu şekildeki yardımların Türkistan'da yaşayan Türk cumhuriyetleri için de planlandığını sevinerek öğrendik.

Ben bir inşaat mühendisi olarak anlatılanları mesleğim açısından ilginç buldum ve büyük bir alaka ile dinledim. Çünkü o güne kadar Kırgızistan'da bir çok fabrika, lojman, hastahane ve sosyal tesis inşaatları yapmıştım. Kırgızistan'daki inşaatlar hakkındaki teknoloji ve malzeme temini konusunda Mütvevelli Heyet üyelerine bilgi verdim.

Türk cumhuriyetlerinde, özellikle Kırgızistan'da Türkiye Diyanet Vakfı'nın yaptırmayı düşündüğü her türlü inşaat için yardımcı olabileceğimi ifade ettim.

Türkiye Diyanet Vakfı ile yapılan bu görüşmeler neticesinde Kırgızistan'da Bişkek, Osh ve Koçgor şehirlerinde

inşa edilmek üzere üç cami yapılması için protokol tanzim ve imza edildi.

İlk inşaat olarak Bişkek Camii inşaatı düşünülmüş ise de; Bişkek merkezde bazıları Türk iş adamları tarafından yaptırılan yedi cami inşaatının bulunması ve Kırgızların, Türkiye de dahil olmak üzere bazı Müslüman ülkelerden yardım olarak ve kendi imkanlarını da katarak yaptıkları Bişkek Merkez Camii'nin inşa halinde bulunmasından dolayı, yetkili makamların başlanmış bu inşaatların ikmalini müteakip yeni inşaatla başlanması arzusu üzerine ilk olarak Koçgor Camii inşaatına başlandı.

1994 yılının mayısında tekrar başlayan inşaat o yılın sonunda % 95 nispetinde tamamlandı. 1996 yılında yapılan tezyinat ve bahçe tanzimi işleri için geçen iki ayda nazarı itibare alınırsa fiili olarak onüç aylık bir çalışma ve 250.000. \$'lık bir harcama ile ikmal edildi.

650 kişilik yapılan tek minareli beyaz mozaik sıva ile kaplı, kubbeli, Koçgor Camii Orta Asya'da Türk mimarisinin en güzel örneklerinden biri

olarak, yumurta gibi apapak, (bembeyaz) Anadoludaki Türk birdoğanlarımızın, ak gönüllerinden çıkan, birdoğan Kırgız eline şaheser bir hediyesidir.

Bu şaheser ve mübarek hediyeinin Kırgız elinin ilk beş yıllık azadlığını idrak ettiği şu günlere rastlanmasının da ayrı bir yeri, ayrı bir manası oldu.

Koçgor'un değerli halk şairi Tınay Subayefin bu mübarek mescit için yazdığı, Türk dünyasından Türk idealinden, Yüce dinimizden bahseden uzun şiirinden bir bölümünü, Türk birdoğanlarımıza acizane bir hediye olarak takdim ediyoruz.

Bu cami inşaatının yapılmasında bize yardımcı olan Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye

Diyanet Vakfı Mütvevelli Heyeti Başkanı Sayın Mehmet Nuri Yılmaz Bey'e, Mütvevelli Heyet Başkan Yardımcısı Sayın Halit Güler Bey'e, Mütvevelli Heyet üyesi ve Kırgızistan sorumlusu Sayın Mustafa Bayraktar Bey'e, Mütvevelli Heyet Üyesi Kemal Güran Bey'e, Mütvevelli Heyet Üyesi Mustafa Karahan Bey'e, Mütvevelli Heyet Eski Başkanı Sayın Rıza Selimbaş-oglu Bey'e, Din Hizmetleri Müşaviri Sayın Orhan Balcı Bey'e, Türkiye Diyanet Vakfı Genel Müdürü Sayın Mehmet Kervancı Bey'e, Dış ilişkiler Koordinatörü Sayın Niyazi Baloglu Bey'e, özellikle cami inşaatı esnasında gece gündüz demeden aç tok bizim için koşan dostum birdoğanım Özer Revanoğlu Bey'e, cami inşaatının son kısım eksiklerinin tamamlanmasında bulunan Muzaffer Örtleğe, Türkiye'den gelip burada çalışan işçilerimize ve başlarında bulunan M.Nuri Rendeciye ve yine iki aylık dostluğumuzda her türlü yakınlığı gösteren yeni Din Hizmetleri Müşaviri Süleyman Coşkun Bey'e, Kırgızeli ve Koçgoreli (Halkı) adına sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Allah hepsine razıcılık versin.

Koçgor eline yapılan 650 kişilik ak mescit, Kırgızeli için en güzel bir hediye en güzel bir hatıra olarak kalırken; Ak minaresinden yükselen ezan sesiyle, yanından geçen ipek yolundan, doğuya ve batıya bütün Müslümanlara huzur ve güven verecek.

Bu mübarek ses, inşaallah hiç kesilmeyecek asırların ötesinden, asırların ötesine.

21'nci yüzyıla girerken Dünya Türkleri Oğuz Atanın torunları bir çiçek bahçesi gibi açılacak, iki yüz milyonu aşan nüfusuyla, diliyle, insanlığın muhtaç olduğu adaletiyle, medeniyetiyle bütün dünyaya ışık saçan bir güneş gibi doğacak ve dünya milletleri arasında hakkı olan yerine elbette alacaktır.

Aladağlardan sizge köp (3) selamlar, köp alkışlar.

Aladağ: Tanrı Dağları

(1) Kalemizde: Şehrimizde

(2) El: Halk, millet

(3) Köp: Çok

Ak mescit, akşam bolup kaalabızga
Azandin ünü ugulup taalabızda
Ak coldan adaştirbay alga süröp
Ardayım Alla tüşüp sanabızga
Anadolu Türktörünün bul beleşin
Ardaktaylı balabızdan balabızga

Toboo dep kuday başka salganına
İşenip bu düynönün calganına
Canattan cayın berip alganına
İriski, iyman berip kalganına
Elge bersin el içinde ençi bersin
Caratkan Türk atanın baldarına

Ak mescit akşam olunca kalemizde, (1)
Ezanın sesi duyulur çevremizde.
Ak yoldan başka yere sapmadan iyiliğe sürüp
Her zaman Allah'ı düşünelim kafamızda
Anadolu Türklerinin hediyesi
Miras kalsın oğlumuzdan oğlumuzda.

Hüdanın bize verdiğine şükürler olsun.
İnanıp bu dünyanın yalanına
Cennetten yer versin, aldığına
Rızk, iman versin, kalanına
Ele (2) versin el içinde miras versin
Yaratan, Türk atanın çocuklarına

Türk cumhuriyetlerinin bağımsızlığına kavuşmalarından sonra buralarda yoğun bir faaliyete geçen Türkiye Diyanet Vakfı, diğer Türk cumhuriyetlerinde olduğu gibi Kazakistan'da da büyük hizmetler gerçekleştirmiştir. Bu hizmetlerin neticesinde Vakfımız tarafından temelleri atılan ve inşaatları biten camiler Ekim ayında ibadete açıldı.

NİKOLAYEVKA CAMİİ

Bu camilerden Çetigen (Nikolayevka) Camii 17 Ekim 1996 tarihinde düzenlenen bir törenle ibadete açıldı. Açılış törenine Vakfımız II. Başkanı Kemal Güran, Vakfımız Mütevelli Heyeti Üyesi ve Genel Müdürü Mehmet Kervancı, Vakfımız Mütevelli Heyeti Üyesi Mustafa Karahan, T.C. Bişkek Din Hizmetleri Müşaviri Süleyman Coşkun, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Mustafa Sait Yazıcıoğlu, Kazakistan Baş Müftüsü Ratbek Hacı Nisanbayulu ve kalabalık bir topluluk katıldı.

Tören münasebetiyle bir konuşma yapan Kazakistan Baş Müftüsü Ratbek Hacı Nisanbayulu, bu caminin Türkiye ve Kazakistan arasında dostluğun bir timsali olduğunu ifade ederek,



Kemal Güran - T.Diyamet Vakfı Mütevelli Heyeti II. Başkanı

kalabalığa hitaben "Bu mescidi, namaz kılmamız, Allah'a daha yakın olmamız için Türkiye yaptırdı ve ülkemize de Türkiye Diyanet Vakfı 20 din görevlisi gönderdi. Bu camiler Kazakistan'da birlik ve beraberliğin teminatı olacaktır." dedi.

Tören münasebetiyle bir konuşma yapan Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti II. Başkanı Kemal Güran'da, Müslümanın hayatında cami ve cemaatin son derece önemli bir unsur olduğunu ifade ederek "Cami olmadan, cemaat olmadan, Müslüman bir cemiyet ayakta duramaz. Nite-

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından KAZAKİSTAN'da Yaptırılan Camiler İbadete Açıldı.



kim Peygamberimiz Mekke'den Medine'ye hicret ettiği zaman ilk iş olarak mescid inşa etmiştir. Peygamberimizin bu hareketi Müslümanlar için caminin ne kadar önemli olduğunu işaret etmektedir." dedi. Kur'an ve sünnetten örneklerle caminin önemi hakkında bilgiler veren Kemal Güran, "Bu mescid'e olan ilginiz; sizinle bizim aramızda ne derece kopmaz bağlar olduğunun en açık belgesidir. Bu mâbed, Türkiye Devleti'nin, Türkiye Diyanet Vakfı'nın Kazakistan halkına bir hediyesidir. Temennimiz bu mabet Nikolayev halkı için, bir manevi merkez olsun, bir ışık kaynağı olsun, burada kalpler Allah'a yücelsin." dedi.

Tören münasebetiyle halkın duygu ve düşüncelerini dile getirmek üzere, Almatı Emekliler Başkanı Akim Bey, bölge halkından Zamanbek Battaloğlu, Almatı Şehri Uygur Lideri Kasım Can da birer konuşma yaptılar.

Tören konuşmalarını müteakip cami dualarla ibadete açıldı.



Törene halkın ilgisi çok büyüktü.



Açılış müteakip halk gönül huzuruyla ibadet etti.



Vakfımız tarafından Kazakistan'a yaptırılan Talgar Camii de muhteşem bir törenle ibadete açıldı. Törene T.C. Büyükelçisi Kurtuluş Taşkent, Vakfımız II. Başkanı Kemal Güran, Vakfımız Mütevelli Heyeti Üyesi ve Genel Müdürü Mehmet Kervancı, Vakfımız Mütevelli Heyeti Üyesi Mustafa Karahan, T.C. Din Hizmetleri Müşaviri Süleyman Coşkun, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Mustafa Sait Yazıcıoğlu, Kazakistan Hükümeti Din İşleri Konseyi Başkan Yardımcısı Telman Savranbekov, Kazakistan Müslümanları Dini İdaresi Başkanı Başmüftü Radbek Hacı Nisanbayulu, Hristiyan Dini'ni temsilen papaz Ivan Viladimiroviç ve kalabalık bir topluluk katıldı.



Nikolayevka Camii açılış töreninde Kazak geleneğine Vakfımız II. Başkanı Kemal Güran ata bindirildi.



Kazakistan Başmüftüsü Radbek Hacı Nisanbayulu

Başmüftünün günün anlam ve önemine değinen konuşmasını müteakip bir konuşma yapan T.C. Büyükelçisi Kurtuluş Taşkent "Biz Türkiye'yi anavatan sayarız, Kazakistan'ı, Orta Asya'yı da atayurt sayarız. Biz asırlar önce Kazakistan'dan Orta Asya'dan ayrıldık, fakat buranın bizim de yurdumuz olduğunu, bu Aladağ'ın, bu Hazar Denizi'nin, Aral Gölü'nün, nehirlerin bizim de olduğunu unutmadık. Bizim atalarımız, cetlerimiz bu topraklarda yatıyor. Bu itibarla, dinimiz bir, dilimiz bir, kültürümüz bir derken bir gerçeği ifade ediyoruz. Siz 1991 yılının 16 Aralığında bağımsızlığınızı kazandığınızda, biz de sizler kadar sevindik ve bağımsız, egemen Kazakistan'ı aynı gün, 16 Aralık 1991 günü tanıdık. Ondan sonra ilişkilerimiz ve işbirliğimiz; iki kardeş ülkenin arasında olması gerektiği şekilde gelişti. Politik alanda, ekonomik alanda, eğitim, kültür alanlarında ve nihayet dini alanda ilişkilerimiz, işbirliğimiz çok gelişti. bu tören dini alandaki işbirliğimizin de çok güzel bir örneği. Kırgızistan'da açılan camiler; Türkiye'nin, 65 milyon Türk Milleti'nin sizlere bir hediyesidir. Bu mescitte en iyi dini hizmetin, eğitimin verileceğine inanıyoruz." dedi.

Türkiye Diyanet Vakfı Genel Müdürü Mehmet Kervancı da "Biz buraların sevdasıyla büyüdük. Bundan 10-15 sene önce buradaki insanlarımızla kucaklaşmak bir hayal idi. Ama bugün bu hayal gerçek oldu. Biz bunun mutluluğu, sevinci içindeyiz. Bizler sizlerle kucaklaş-

mak için buralara geldikten sonra Anadolu'ya döndüğümüzde nereye gitsek, hangi aileye gitsek, hangi toplulukta bulursak, oradaki kardeşleriniz sizleri sormakta, sizleri düşünmekte ve daima sizleri hatırlamaktadırlar. Sonunda da daima sizlere selam yollamaktadırlar. Bu itibarla 65 milyonun selamını getirdik. Müstereklerimiz pek çok. Bunların başında da din birliğimiz gelmektedir. Bu birliğin bir sonucu olarak, inancımızda çok önemli bir yer işgal eden camilerden bir tanesini ve Anadolu Türklüğü'nün bir simgesi olan Osmanlı mimari tarzının bir temsilcisi olan bu camiyi Anadolu Türkü bir hediye olarak size inşa etmiştir. Caminin Müslümanlıkta çok büyük yeri vardır. Çünkü cami Müslümanın bir simgesidir. Bir yerleşim yerinde Müslümanlar mı yaşıyor, gayri müslimler mi yaşıyor; camilerinden bilirsiniz. **Mescid sadece Müslümanın belgesi olmayıp, aynı zamanda Müslümanların zaafırlardan kaynaklanan kötü duygu ve düşüncelerden uzaklaştığı, bunun yerine iyi duyguların, insani duyguların, melekî duyguların yer aldığı, sevginin, saygının, muhabbetin coştığı, küskünlüklerin unutulduğu, kinle-**



T.C. Büyükelçisi Kurtuluş Taşkent

rin sokulmadığı mekanlardır.

Bu camiye günde beş vakit devam edip, burada kıldığınız namazlarla hep birlikte iyi duygularımızı daha çok geliştireceğiz. Birbirimizi daha çok sayacağız ve dolayısıyla daha mutlu bir Müslüman Türk toplumunun meydana gelmesini sağlayacağız. Buraya gelirken çocuklarınızı da buraya göndereceksiniz. Çünkü, dinimizde mescitler aynı zamanda ilim yuvalarıdır. Çocuklar sizin din görevlinizden ve bizim Türkiye Diyanet Vakfı olarak Türkiye'den gönderdiğimiz din görevlisinden dinini öğrenecek, onların daha iyi bir in-



Mehmet Kervancı - T.C. Diyanet Vakfı Genel Müdürü



Talgar Camii müştemilatında bulunan, Kur'an Kursu, lojman ve şadırvandan bir görünüm.

san olarak; ailesine, vatanına, milletine, Türk dünyasına yararlı hizmetler vermesini sağlayacaktır." dedi.



Kazakistan Hükümeti Din İşleri Konseyi Başkan Yardımcısı Telman Savranbekov konuşmasını yaparken.

Kazakistan Hükümeti Din İşleri Konseyi Başkan Yardımcısı Telman Savranbekov da yaptığı konuşmada Türkiye'nin hediyesi olan bu camilerde gönül huzuruyla ibadet edeceklerini belirterek, "Bağımsızlıkla birlikte İslamiyete büyük önem verdik" dedi. Türkiye Diyanet Vakfı'nın hediyesi olan camilerden duydukları memnuniyeti de dile getiren Telman Savranbekov, "Burada çocuklarımız Kur'an okuyacak, buralar-

dan medeniyetli, ahlaklı, dinini ve kültürünü bilen insanlar yetişecek" dedi.

Tören konuşmalarını müteakiben T.C. Büyükelçisi ve Başmüf-tü'nün kurdelayı kesmesiyle cami ibadete açıldı.



Açılış töreninden sonra cami avlusunda kurulun çadırlarda halkla birlikte yemek yenildi ve cuma namazı hep birlikte topluca eda edildi.



Kazak halkı hayırda birbiriyle yarıştı.

Cemaat hutbeyi huşuyla dinledi.



BELBULAK (MİÇURIN) CAMİİ

Belbulak Camii'nin ibadete açılması münasebetiyle düzenlenen törene; Vakfımız II. Başkanı Kemal Güran, Vakfımız Mütevelli Heyeti Üyesi ve Genel Müdürü Mehmet Kervancı, Vakfımız Mütevelli Heyeti Üyesi Mustafa Karahan, T.C. Bışkek Din Hizmetleri Müşaviri Süleyman Coşkun, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Mustafa Sait Yazıcıoğlu, Kazakistan Müslümanları Dini İdaresi Başkanı Başmüftü Radbek Hacı Nisanbayulu ve kalabalık bir topluluk katıldı. Tören münasebetiyle Başmüftü Ratbek Hacı Nisanbayulu'nun günün anlam ve önemi ile ilgili konuşmasını müteakip Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Mustafa Sait Yazıcıoğlu da yaptığı konuşmada "Bizim atalarımız bundan asırlarca önce buradan göç edip Anadolu'ya gittiler. Orada Osmanlı İmparatorluğu diye beş kıtaya nam salan imparatorluk kurdular. Ondan sonra tarihi şartlar gereği Anadolu'ya yerleşerek, yerleşik bir düzen kurdular. Biz Anadolu Türkleri olarak tarihin hiçbir döneminde bağımsızlığımızı kaybetmedik. Onun için ülkemizde camiler inşa ettik, mescitler inşa ettik, eğitim kurumları inşa ettik ve pek çok meselede belli bir noktaya geldik. Sizler de tarihin bir cilvesi olarak 75 yılı aşkın bir zamandan beri, bağımsızlığımızı bir ölçüde kaybettiniz. Manevi değerlerle olan intibakınız kesilmek istendi. Ama 70 yıllık bu dönemden sonra görüldü ki, külün altındaki kor gibi, bağrılarındaki imanın sapasağlam olduğu ortaya çıktı. Beş yıl kadar önce, bağımsızlığınıza kavuştuktan sonra pek çok eksikliğin olduğunu



hissettiniz ve biz de, asırlarca önce buradan Anadolu'ya giden kan kardeşleriniz olarak yardımınıza koşmayı hem dini, hem de milli bir vecibe saydık. Bu hissiyatın sonucunda sizlere ilk başta, 70 yıldır gönül huzuruyla yapamadığımız ibadetleri yapmak için bu camileri, Türk insanı, Türk halkı, Türkiye Diyanet Vakfı ve Diyanet İşleri Başkanlığı aracılığıyla inşaa ettik. Bunları yapmakla hiç bir art niyetimiz yoktur, ne sizlerden, ne de sizlerin bağlı olduğu dini idarelerden hiç bir beklentimiz yoktur. Sadece size karşı olan İslâm kardeşliği, kan kardeşliği görevini yerine getirmektedir. Burada huzur içerisinde ibadetlerinizi yaptıktan sonra, Allah burada bu mescitleri, bu binaları yapanlardan razı olsun demeniz yeter, artar. Biz dinimizi bu vadilerde yetişen âlimlerden öğrendik. Ahmed Yesevî Hazretlerinden öğrendik. Bu mescitler aynı zamanda O'na ve O'nun vasıtasıyla sizlere karşı olan şükran borcumuzun bir ifadesidir. Birlik içinde, huzur içinde dini vecibelerinizi yerine getirmeniz temennimizdir." dedi.

Daha sonra bir konuşma yapan Miçurin halkından Ali Paşa Veyseloğlu da bu caminin

tarihi bir eser olacağını, torunları ve çocuklarının geleceği açısından çok önemli olduğunu belirterek, Türkiye Diyanet Vakfı'na minnet duygularını dile getirdi ve bu duygular içerisinde yazdığı şiirini okudu.

Tören konuşmalarını müteakip cami dualarla ibadete açıldı ve yine cami çevresinde kurulan çadırlarda halka yemek ziyafeti verildi.



Prof. Dr. M. Sait Yazıcıoğlu - A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dekanı





Veyseloğlu,
şiiirini okurken.

Bismillahirrahmanirrahim

Sayın başkanlar aziz misafirler
Kutlu kademlerniz mübarek olsun
Cennete benzer camiler yaptınız
Bu yeni camimiz mübarek olsun

Kardeş elinizi uzattınız bize
Ne güzel hediye bu dinimize
İyi günler dileriz Türkiyemize
Birleşip Türk, Kazak bir kardeş olsun

İslam yolunda çekenler cefa
Şu baki dünyada sürececek sefa
Sevgili Habip Muhammed Mustafa
Şefaati cümlemizin üstüne olsun

Bu cami dost etti iki devleti
Sebepler olanlar kazanacak ahreti
Hep kardeşiz biz Muhammed ümmeti
Kılalim namazı nur üstüne nur olsun

Bizi imtahandan Allah çıkardı
Cennet bahçesine kapılar açtı
Türkiye Kazakistan'a camiler yaptı
Daima dostluğumuz bir karar olsun

İyi günler, iyi şanslar Cumhurbaşkanlarımıza
Mutluluk dileriz Başbakanlara
Teşekkür, tebrikler din başkanlarına
Bu iki devletimiz abadan olsun

Said Yazıcıoğlu hoş geldiniz bize
Mutluluk dileriz hem cümlenize
Kurbanlar kesmisiz biz yolunuza
Şenlenip devletimiz gülistan olsun

Mehmet Kervancı'ya bol selem olsun
Ömrü uzun olup iyi günler görsün
Aziz misafirler mutlu yaşasın
Allah'ın yardımı cümleye olsun

Rıza Selimbaşoğlu, Kemal efendi
Mustafa Bayraktar, Halit efendi
Abdullah Özbay, Emrullah efendi
Emekdar kardeşlere selamlar olsun

Kolhoz Başkanı Rahmetuk Şerif
Agali efendi, Kurdaev Tefik
Bu üçü çalışıp kurdular birlik
Bunlardan Allah hem razı olsun

Sayın müftümüz, Cengiz Hacımız
Cumhurbaşkanımız Nur Sultanımız
Başbakanımız Kazakistanımız
Nurlara boyanıp toy bayrağım olsun

Ali Paşa der biz mutlu olduk
Bu güzel camide namazlar kıldık
Mustafa hocadan çok şey öğrendik
Ailesi ile birlikte şaduman olsun.

Aliyev Ali Paşa Veyseloğlu

Türkiye Diyanet Vakfı Heyetinin **KAZAKİSTAN** Temasları



T.C. Kazakistan Büyükelçiliğini Ziyaret

16.10.1996 tarihinde T.C. Kazakistan
Büyükelçi'nin heyetimizin onuruna verdiği
yemeğe iştirak edilerek, Kazakistan'ın
ekonomik, kültürel ve dini yapısı hakkında
görüş alışverişinde bulunuldu.



Kazakistan Hükümeti Din İşleri Konseyi Başkan Yardımcısını Ziyaret



17 Ekim Perşembe sabahı saat 09.00'da Kazakistan Hükümeti Din İşleri Konseyi Başkan Yardımcısı Telman Savranbekov'u ziyaret eden heyet, Kazakistan'da açılması düşünülen imam hatip lisesi ve ilahiyat fakültesi hakkında görüş teatisinde bulundu.



Kazakistan Müslümanları Dini İdaresi Başkanını Ziyaret

17.10.1996 tarihinde Kazakistan Müslümanları Dini İdaresi Başkanı Başmüftü Ratbek Hacı Nisanbayulu müftülükteki makamında ziyaret edildi. Nisanbalı heyete müftülüğün yapısı ve işlevleri hakkında bilgi verdi.

Alem Dilleri Üniversitesi Rektörünü Ziyaret



18 Ekim Cuma sabahı saat 09.00'da Alem Dilleri Üniversitesini ziyaret ederek, Üniversite Rektörü Adil K. Ahmet ile bir süre görüşen heyet; Kazakistan'da açılması düşünülen ilahiyat fakültesi ve imam hatip lisesi konusunda görüş alış verişinde bulundu.



Kazakistan Eğitim Bakanı'nı Ziyaret

18.10.1996 tarihinde, Kazakistan Eğitim Bakanı Murat Z. Zhurinov'u ziyaret etti. Ziyaret esnasında Kazakistan'da dini alanda faaliyet gösteren kadınlardan oluşan bir heyet de hazır bulundu. Eğitim Bakanı, görüşmede Türkiye'nin eğitim alanında Kazakistan'da büyük işler yaptığını ifade ederek "Türkiye tarafından şu anda açılan 30 lise ile bir üniversite var. Ayrıca Şelale Vakfı tarafından da bir üniversitenin açılması çalışmaları devam ediyor. Bizim bu alanda Türkiye'den başka bir ülkeyle temasımız olmamıştır. Türkiye ile bu manevi ilişkilerimizin yanında ekonomik ilişkilerimiz de iyi gidiyor. Bizim yeraltı kaynaklarımız, Türkiye'nin ise teknik ve makine gücü var. Bu iki gücü birleştirirsek, yeryüzünde önemli bir güç oluruz. Daha önce diğer ülkelerle çeşitli konularda ilişki içerisine girdik. Ama sonunda anladık ki bizi gerçekten destekleyen Türkiye'dir. Fabrikalarımızı alarak burada iş yapan devletler var. Fakat onlar burada menfaatleri için bulunmaktalar. Ama Türkiye'li kardeşlerimiz ticaret yapsalar bile kardeşliği ön planda tutuyorlar. Avru-



pa topluluğuna Türkiye'nin girmesi Kazakistan'ın da girmesidir. Yeryüzünde 140 milyondan fazla Türk var. Zenginliklerimizi birleştirirsek, **gelecek asır Türk asrı olacaktır.**" dedi.

Milli Eğitim Bakanı'ndan sonra bir konuşma yapan Türkiye Diyanet Vakfı Genel Müdürü Mehmet Kervancı da Türkiye'deki eğitim sistemi ve özellikle imam hatip liseleri, ilahiyat fakülteleri ile Türkiye Diyanet

Vakfı tarafından diğer Türk cumhuriyetlerine yapılan eğitim alınındaki yardımlar hakkında bilgi vererek "Anadoluya İslâm'ın yayılmasında önemli bir yeri olan Kazakistan'da da bir ilahiyat fakültesi ve imam hatip lisesi açmak istiyoruz." dedi.

Görüşmeler neticesinde Kazakistan'a ilahiyat fakültesi ve imam hatip lisesi açılması konusunda protokol aşamasına gelindi.

Türkiye Diyanet Vakfı'na Basının ilgisi

Türkiye Diyanet Vakfı heyeti temaslari sırasında Kazakistan ve Kırgızistan basınında büyük ilgi ve alaka gördü. Açılışlar ve Türkiye Diyanet Vakfı'nın faaliyetleri ile ilgili çeşitli mülakatlar yaptı.



TÜRKİSTAN CUMHURİYETLERİNDE İSLÂM ve MÜSLÜMAN İMAJİ (*)

Prof.Dr. Orhan KAVUNCU

I. Takdim

Bu tebliğde, Türkistan cumhuriyetlerinden, yani Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan'daki (son ikisi dışındakilerde) İslâm ve Müslüman görüntüsü üzerinde durulacaktır. Ancak söylenenleri diğer ikisine de teşmil etmek mümkündür. Oralarda bulunduğum süre zarfındaki gözlemlerime dayanan tesbitlerimi anlattıktan sonra da Türkiye olarak üzerimize düşenleri tartışmaya çalışacağım.

Takdimime esas olacak bir tesbitim, İslâmî yaşayış ve Müslüman anlayışı bakımından cami cemaati ile diğerleri arasındaki kesin ayrılıktır. Yetmiş yılı aşan komünist baskı ve ondan önce de ortalama olarak elli yılı aşan Çarlık baskısı, camilere devam edenlerin sayısında önemli bir azalmaya yol açmış, ancak bu cemaatin kanaat, inanç ve tutumlarında ciddi bir değişme olmamıştır. Böylece de, Komünist rejimin dinsizlik temeline dayanan eğitim anlayışı, Müslüman toplulukları, ladini büyük bir çoğunluk ile dini bir azınlık şeklinde kesin hatları ile ikiye ayırmıştır. Burada

"ladini", dini faaliyeti olmayan veya çok az olan anlamındadır. Bununla beraber bu ayırımın Kazakistan ve Kırgızistan'a nazaran diğer Türkistan cumhuriyetlerinde daha gevşek, ara kesimleri daha çok olan bir ayırım olduğu söylenebilir.

Tabii bu bağlamda, Türkiye'nin durumunun gerçekten takdire şayan olduğunu da ifade etmek gerekir. Mevlid-i Nebvi'yi 1989'dan beri, toplumun her kademesinde, birçok resmi ve özel kuruluşta Kutlu Doğum Haftaları ile kutlamaya çalışan Diyanet İşleri Başkanlığımız ve Türkiye Diyanet Vakfımız, bizde olduğu zaten söylenemeyecek dini-ladini ikileşmesinin ortaya çıkmasına yol açabilecek zihniyetlere karşı da çok ciddi bir mücadele vermiş olmaktadır.

II. ladini Kesimde Durum

Bu kesimin insanları "müslümanım" demekte, Allah'a inanmaktadırlar. Ne var ki, mensubu oldukları İslâm Dini'ni bilmemekte ve en küçük rûknünü bile yaşamamaktadırlar. Euzu Besmeleyi, Kelimeyi Tevhid ve Kelimeyi Şahadet'i

bilen insanların sayısı bu kesimde yok denecek kadar azdır. Sadece, selamlaşma, misafirlik, yemek daveti gibi hallerde, ellerini kaldırıp yapılan duaya İslâmî usulde amin demektedirler. İçkinin haram olduğunu bilenler varsa da, bunlar da "Allah şarabı içmeyin demiş, rakı içmeyin dememiş" diyerek misafirlerini içmeye zorlamaktadırlar. Boy abdestini, hangi durumlarda ve nasıl alınacağını bilen sayısı da yok denecek kadar azdır.

İnsan inançsız olamaz. Bu yüzden bu kesimde de, İslâmî bilgisizlikten kaynaklanan yanlış itikadlar, hurafeler yaygındır. Tabiatüstü gücü olduğu düşünülen "ekstrasensler" arasından bir takım insanlar çıkıp, "Bizi falanca evliyanın ervahı yönlendiriyor, -haşa- ben Allah ile konuşuyorum" diyerek ve hipnotizme vb. yollar ile insanları uyutarak, hareketlerini emri altına alarak -güyatedavi etmekte; entellektüeller dahi bunlara inanmaktadırlar. Uzaydan gelen yaratıklarla irtibat, kendi ruhunu ölen birinin ruhu olarak kabul etme, yani öldükten sonra başka birinin bünyesinde tekrar dünyaya gelme, yani reinkarnasyon gibi bizde de örneklerine rastlanan iddialara inanma, bu ladini kesimde bizdekinden çok daha yaygın bir şekilde görülmektedir.

Bu kesimde İslâmî bilgisizlikten kaynaklanan bir başka tehlike, Hristiyanlardan gelen bazı aleyhte propaganda-ların etkili olabilmesidir. "Kur'an-ı Kerim'de Allah cihad ve Müslüman olmayanlarla savaş emrini o kadar çok tekrarlamış ki, Kur'an'daki ayetlerin çoğu bu şekildedir. Dünyadaki savaşların ve huzursuzlukların başlıca sebebi budur" şeklinde kanaatlere sahip olan insanlara yer yer rastlanabilmektedir. Gerçi, Bosna-Hersek ve Çeçenistan'da cereyan eden gerçekleri gören ve Müslümanların bugünkü dünyada mazlum olduğunu kabul eden insanlar, büyük bir çoğunluk

teşkil etmektedirler. Ermenistan'ın Azerbaycan'a karşı saldırgan tutumu karşısında aynı duyarlılığı gösteren insanların sayısı ise o kadar çok değildir.

Hristiyanlık propagandası, özellikle Kazakistan ve Kırgızistan'da oldukça etkilidir. Türkiye'nin ve diğer Müslüman ülkelerin bunu potansiyel bir tehlike olarak görmesi gerekir. "Senim" yani inanç isimli bir vakıf aracılığı ile, Ortodoks-Katolik-Protestan işbirliğinde geniş faaliyetler yapılmaktadır. Bu vasıftan bağımsız olarak, muhtemelen Yehova Şahitleri'nin, "Kitab-ı Mukaddes" firmasına İstanbul'da Kazakça olarak bastırıldığı "İncil, Tevrat ve Zebur'dan Seçmeler" isimli kitap, parasız dağıtılmakta, açık gözler tarafından Yesevi Baba ve Arslan Baba türbelerinin etrafında dahi satılmaktadır. Batı medeniyetinin nimetlerinden yararlanmak isteyen soydaşlarımız, çocukları İngilizce eğitim görsün düşüncesiyle, Amerika, Kanada ve İngiltere'den muhtemelen "Senim" vakfı aracılığı ile gelen ve okul açma teklifleri getiren firmalara ilgi göstermektedirler.

Bu kabil tehlikelere ve anlatılmaya çalışılan yanlışlıklara karşılık vaziyet o kadar da kötü değildir. Nitekim bu ladin kesim, özellikle Güney Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan'da Hoca Ahmet Yesevi Hazretlerini hiç olmazsa ismen bilmekte, ona duyulan saygı dolayısı ile, İslâmî bilgi ve inançları öğrenmeye karşı ilgisizlikten kurtulabilmektedirler. Komünist rejimle tamamen yok olmaya terk edilmiş başka ermişlerin türbeleri de orada burada onarılıp ziyarete açıldıkça, en azından şehir halkında da bu mübareklere karşı bir ilgi uyanmakta, dolayısı ile zaten şeklen bağlı oldukları dine karşı da bu ilgi yayılmaktadır.

Dil, edebiyat ve şarkiyat çalışanların, ermiş kişilerin hayatlarına ve eserlerine

sırf edebiyat tarihi bakımından kıymet izafe ederek yaptıkları çalışmalar, bugün artık, İslâmî merak bakımından da kıymet kazanmış, çalışmalar da bu meraka yönelik olarak yeniden yapılmaya başlamıştır. Yesevi'nin Hikmetleri yanında, diğer eserleri, bu meyanda Fakirnamesi, Münacaatı ve Nesebnamesi basılmış, entellektüel merakın ilgisine sunulmuştur. Her geçen gün genişleyen bir kitle, "İki-üç nesildir ilgisiz kaldığımız yüce dinimizi, yeni nesillere öğretmek gerekiyor" düşüncesiyle İslâmiyete yönelmeye başlamıştır.

III. Dinî Kesimde Durum

Dini, kesim mescitlerdeki imamlar, yardımcıları ve müezzinler, onların bağlı oldukları müftülük teşkilatı, bu teşkilatlara bağlı medreselerdeki öğretmen ve öğrencilerle mescitlere devam eden cemaat olarak tarif edilebilir. Mescitlere devam eden cemaatin sayısında, Sovyetlerin dağılıp yeni yapılanmaya gidilmesinden sonra belirgin bir artış olmuştur. Ancak, din görevlileri ve cemaatin eski mensuplarının yeni kimselere davranışları adeta onları camilerden soğutmak içindir.

Bu davranış biçimi, aslında, yüzyıllardır kendini yenileyememiş, gelişme kaydedememiş, eski ve köhnemiş bir yapıdan kaynaklanmaktadır. Bu yapıda yetişenler, İslâmî bilgiyi sırf bazı şekil meselelerine indirgemiş, Müslümanlık bu şekilden ibaretmiş gibi algılanmış ve takdim edilmiştir. Sovyetler zamanında da bu yapı bir şekilde devam etmiştir. Yapıyı iyi anlamak için bazı örnekler:

- Eli yıkadıktan sonra ıslakken silkelemek haram telakki edilmektedir. Halbuki bu tenzihen mekruhtur.

- Diğer bir yaygın telakki, namaz kı-

larken baş açık olmamaktır. Takkesini evde unuttuğu için Cuma Namazı'nı kılmaktan vazgeçen insanlara sıkça rastlanmaktadır.

- Topluca öğle yemeğindeyken, hem de takdir ettiğim, İslâmî bilgisine güvendiğim bir din görevlisi, çatal istememi yadırgadı ve "Peygamber sünnetinde çatal yoktu, bunlar bidattır" dedi. Ben de "Buraya kadar otomobille geldik. Peygamberimiz zamanında böyle taşıtlar yoktu. O zamanlar bunlara da binmemek lazım mı diyorsunuz?" diye sordum. "Evet" dedi. "Bunlara da aslında binmemek lazım"... Tartışmamız uzunca sürdü, Müslümanların geri kalmasına sebep olan şeylerden birinin, Batı'daki teknolojik ilerlemeyi yakalayamamak olduğunu, Allah rızasına nail olmak için bunlarla da ilgilenmemiz gerektiğini söylediğim zaman, insanı Allah'tan uzaklaştıran her şeyin, dolayısı ile bu teknoloji ile filan ilgilenmenin bidat olduğunu söyledi. Mehmet Akif'in Türkistan illerindeki İslâmî perişanlığı anlatan mısralarını ve "İslâmî asrın idrakine söyletmek" istediğini hatırladım ve aradan geçen yaklaşık yüzyılda değişen birşey olmamasına hayıflandım.

Haftalarca uğraşarak birşeyler öğrettiğim genç şoförüm nihayet Cuma Namazı'na benimle gelemeceğine cesaret etmiş, ikinci Cuma'ya da ben şoför değiştirdiğim için, kendisi arabasıyla bir başına gelmişti. Yaşlı bir zat "camiye geliyorsun. Yaya gelmek yerine arabayla gelmekle Allah'ın rızasını kaybettiğini bilmiyor musun?" diye çıkmış ve gencin İslâmiyeti öğrenmek ve yaşamak arzusunu, hiç olmazsa bir miktar kaybettirmişti. Benim gencin öfke ve kırgınlığını gidermeye çalışmam olmasaydı belki de bir daha Cuma'ya gitmeyecekti.

Herşeye rağmen bu kesim, yetmiş yıl devam eden Komünist baskı ve ateist eğitime rağmen dini yaşattıkları, cami

ve mescitleri ibadete açık tutabildikleri, dini eğitimi bir şekilde devam ettirebildikleri için, sanırım, takdir edilmelidir.

Dini kesimi, bugünkü cereyanlar bakımından da hiç olmazsa kaba bir tasnife tabi tutmak galiba mümkündür. Çok küçük bir grup modern bir anlayışa, "İslâm'ı asrın idrakine söyletmeye" gayret etmek gerektiğinin farkındadır. Kazakistan'ın güney vilayetlerinde Türkiye'den dönüş yapmış Kazaklar ve Almatı'da Halife Altay, okul açmak, Kur'an meali hazırlamak gibi çalışmalar yapmaktadırlar. Zamancılar veya Fethullah Hocacılar diye bilinen ve Türkiye'den gidip oralarda okul açan ticaretle uğraşan grupların da bu cümleden gelecekte faydalı görülecek hizmetler yaptığı göze çarpmaktadırlar. Türkiye Elçiliklerinde görevli din müşavirleri vasıtası ile Diyanet İşlerimizin faaliyetleri de takdire şayandır.

Özellikle Fergana vadisinde Vahhabilerin geniş faaliyeti vardır. Buna karşılık, din adamları arasında oldukça geniş bir grubu Nakşibendiliğin Saidiyye denilen bir koluna müntesip olup Vahhabiliğe karşı bir nevi emniyet sübabı vazifesi yapmaktadırlar. Büyük çoğunlukla Hanefi ve ehli Sünnet vel Cemaat itikadına bağlı bu grupla Vahhabiler arasındaki mücadele, Türkistan Cumhuriyetlerinde İslâm'ın gelecekteki şeklini belirleyecek en önemli aksiyondur.

Zikredilmeye değer bir başka müşahede, Nakşibendilerin birçoğunun Yesevi Hikmetlerini ve zikirlerini biliyor ve yaşıyor olmaları idi. Gizli zikirle açık zikirin bir arada nasıl olabildiği sorulduğu zaman verilen cevap sanırım tatminkardı: Gizli zikir ehli aşkın ve muhabbetin çokluğuna dayanamayarak coşkunluğunu gizleyemez açığa vurursa, bu mübahıtır, hoşgörülür...

IV. Sonuç

Ladini kesimin dinden uzak durmasının bir sebebi, yetmiş yıl devam eden Komünist baskı ve ateist eğitim ise, diğer bir sebebi de dini kesimin katı ve modern insana gülünç ve kabul edilmez gelen tutumudur. Gerçi bu kesimde, Sovyetlerin dağılmasıyla ortaya çıkan yeni yapılanmada gözle görülür bir arayış başlamışsa da, bu henüz istenen yaygınlık ve derinlikte değildir.

Sonuç olarak denilebilir ki Türkiye, bir taraftan ladini kesimde dini arayışı teşvik edecek ve tercihin İslâmiyet olmasını sağlayacak faaliyetler yapmalı, diğer taraftan da dini kesimde Vahhabilik gibi radikalizm gibi, Haricî mantığa dayalı cereyanların etkisini önleyecek ve ham softaca tutum ve davranışları düzeltecek tedbirler almalıdır.

Türkiye'nin bu konuda yapacakları iki bakımdan faydalıdır: Birincisi Türkiye, İslâmi hayat bakımından gerçekten model alınacak bir ülkedir. Anadolu insanının idrakini Türkistan'a taşımakla kardeşlerimizin de sağlıklı bir anlayışa kavuşmaları sağlanmış; bir taraftan Vahhabilik gibi yanlış telakkilerin dini kesim üzerindeki diğer taraftan Hristiyanlık propagandasının ladini kesim üzerindeki etkileri önlenmiş olacaktır.

Hristiyanlık propagandası küçümsemeyecek boyutlardadır; "Deveyi bağla, sonra tevekkül et" hadisi hatırlanması gereken bir meseledir.

Dolayısı ile Türkiye'nin Türkistan cumhuriyetlerindeki dini faaliyeti, Hristiyanlık propagandalarını etkisiz hale getirmek bakımından da önemlidir. Bölgede dini kesimin mevcut anlayışları ile çağımız insanını tatmin etmekten uzak görüntüsü, ancak Türkiye'nin ortalama

Müslüman tipini yaygınlaştırmakla telafi edilir.

İkincisi ise, bizzat Türkiye'nin menfaatidir. Suudi Arabistan ve İran'ın potansiyel etkilerine karşılık Türkiye'nin dini hayatı yönlendirmede etkili olması, kardeşlerimizin Türkiye'ye daha sıcak bakmalarına, dolayısı ile diğer meselelerdeki ilişkilerin de buna göre düzenlenmesine sebep olacaktır.

Bütün bunlar dikkate alındığında, Türkiye'nin Türkistan cumhuriyetlerinde yapacağı en önemli faaliyetin, İslâmiyeti Anadolu insanının algıladığı şekilde kardeşlerimizin algılamasını sağlayacak işler olduğunu söylemek, herhalde yanlış olmayacaktır. Bu, bütün diğerlerinden önemli telakki edilmelidir. Bunun için de din teşkilatlarının birleştirilmesi için Türkiye öncülük etmelidir. Nasıl ki bir zamanlar Sovyetler Birliği içindeki Müslümanların büyük bir bölümü için "Kazakistan ve Orta Asya Müslümanları Dini İdaresi" var idiyse, şimdi de Türkiye, "Türk Cumhuriyetleri Diyanet İşleri Federasyonu" gibi veya başka bir isimle, din teşkilatlarının önce işbirliği yapmalarını, sonra da ortak hareket etmelerini sağlayacak bir birleştirmeyi teklif edebilir.

Sonuç olarak üzerinde durulması gereken bir diğer husus, tasavvufun durumudur. Türkistan'da neşet eden Türk tasavvufunu, Yesevi ve Nakşibendi ruhunu bu topraklarda tekrar yeşertmek, tasavvufun hoşgörüsü ve muhabbete dayanan anlayışını geliştirmek, bölge insanı kardeşlerimizin Hristiyanlık ve Haricilik arasında sağlıklı bir orta noktada toplanmasını sağlayacaktır.

* (Kutlu Doğum Haftası Tebliği : 1995)

Türkiye Diyanet Vakfı 48. ULUSLARARASI FRANKFURT KİTAP FUARINDA



48.si bu yıl düzenlenen Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarı 02-07 Ekim 1996 tarihleri arasında Almanya'nın Frankfurt şehrinde düzenlendi. 105 ülkeden 6700 yayınevinin yaklaşık 350 bin civarında kitapla katıldığı fuarda Türkiye; Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye Diyanet Vakfı, Basın-Yayın Birliği ve Yayıncılar Birliği'yle temsil edildi.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın 6 kez katıldığı dünyanın en büyük kitap organizasyonu olan Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarı'nın başlıca amacı, dünya yayıncılarını bir araya getirmek ve farklı kültürlerin birbirleriyle temasını sağlayarak insanlığı ortak bir zeminde buluşturabilmektir.

Türkiye Diyanet Vakfı bu fuara, kendi yayınlarını dış dünyaya duyurmak ve dış dünyadaki gelişmeleri doğrudan inceleyebilmek amacıyla katılmaktadır.



Uluslararası 1996 Nasreddin Hoca Yılı

1996 yılının UNESCO tarafından "Nasreddin Hoca Yılı" ilan edilmesi münasebetiyle Kültür Bakanlığı, 48. Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarı faaliyetleri içerisinde Nasreddin Hoca'yı konu alan bir panel düzenlendi.

3 Ekim'de düzenlenen panele konuşmacı olarak Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Müdürü Prof.Dr. Fikret Türkmen, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Abdurrahman Güzel ve Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi Halk Bilimi Bölümü Başkanı Prof.Dr. Nevzat Gözaydın katıldı.

Frankfurt Başkonsolosu Şafak Göktürk, Kültür Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Alâaddin Korkmaz, Frankfurt Din Hizmetleri Ateşesi Yusuf Kalkan, çok sayıda dernek temsilcisi ve dinleyici topluluğunun katıldığı panelin açış konuşmasını Kültür Bakanı İsmail Kahraman yaptı.

İsmail Kahraman, "Her milletin kendine özgü bir mizah tipi vardır. Bu mizah tiplerinden bazılarının sadece güldürme özelliği olduğundan, kendi bölgelerini, kendi sınırlarını aşamazlar. Bazı mizah ustaları da vardır ki, güldürürken düşündürürler. Hayatın zorlukları karşısında bunalan insanlara ümit ışığı olurlar. Karamsarlıkları iyimserliğe çevirirler ve bu özellikleri dolayısıyla da kendi sınırlarını aşıp evrensel bir kişiliğe kavuşurlar." diyerek UNESCO'nun "Nasreddin Hoca Yılı"nın ana esprisini vurguladı.

Prof.Dr. Fikret Türkmen, Nasreddin Hoca fıkralarının modern mizah teorilerine göre yorumu üzerinde dururken, Prof. Dr. Abdurrahman Güzel de Hoca'nın dinî-tasavvufî Türk edebiyatındaki yerini anlattı. Prof.Dr. Nevzat Gözaydın ise uluslararası araştırmalarda Hoca'nın yerine değindi.

"Kendi kültür değerlerimizin yurtdışında temsil edilmesi ve tanıtılması açısından ayrı bir önemi olan bu tür faaliyetlerin, sürekli ve etkin olması bir temenni değil, bir görev olarak algılanmalıdır." dedi.



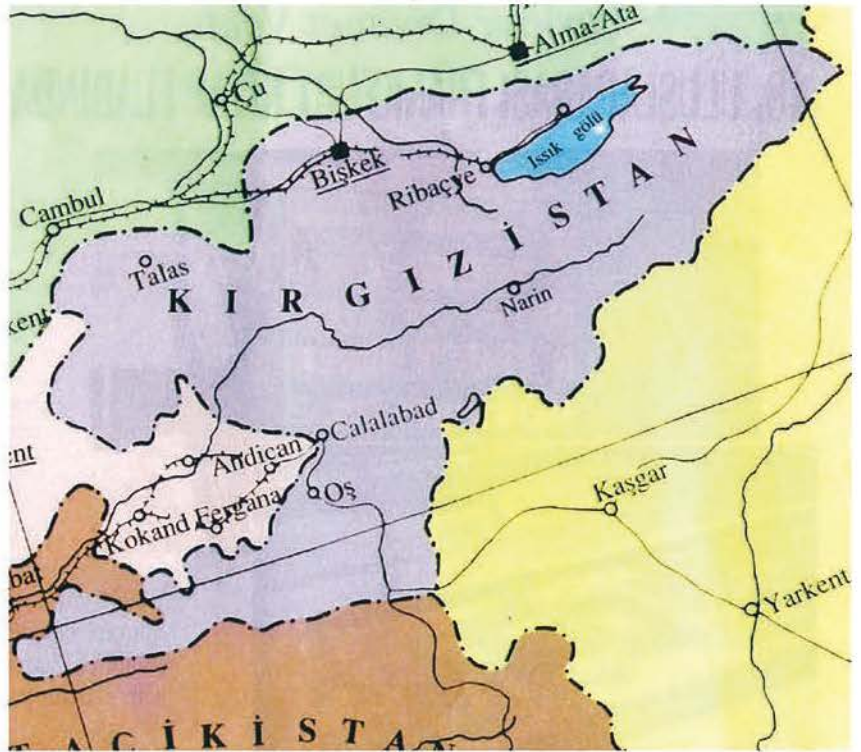
KIRGIZİSTAN

Resmi Adı	: Kırgızistan
Yüzölçümü	: 198.500 Km2
Nüfusu	: 4.472.000
Resmi Dili	: Kırgızca
Başkenti	: Bişkek (616.000)
Önemli Şehirleri	: Oş, Calal-Abad, Tokmok, Çolpan Ata, Karakol, Kara-Balta ve Narin'dir.
Bağımsızlık Tarihi	: 31 Ağustos 1991
Para Birimi	: Som

COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Kırgızistan, Orta Asya Türk cumhuriyetlerindendir. Ülkenin doğusu ve güneyinde Çin, güneybatısında Tacikistan, kuzeyinde ve kuzeybatısında Kazakistan, batısında ise Özbekistan yer alır.

Dağlık bir ülke olan Kırgızistan'ın topraklarının büyük bölümünün yükseltisi 1500 m.'nin üzerindedir. Ülkedeki en önemli dağları Tanrı dağlarıdır. Bu dağlardan inen çok sayıda ırmak aşağılardaki göllere ulaşır. Ülkede çok sayıda göl bulunmaktadır. dünyanın en büyük krater göllerinden birisi olan ıssık gölü de Kırgızistan'dadır. Ülkenin batı-



sında bulunan ve bir bölümü Özbekistan topraklarında yer alan Fergana vadisi, en önemli yerleşme alanıdır.

Kırgızistan'da karasal iklim görülür. Ülkede yaz ayları oldukça kurak geçer. Ancak dağlara yağın karların erimesi sonucunda oluşan akarsular ve bunların oluşturduğu göller, toprakları sulamaya yeterlidir.

Kırgızistan bitki örtüsü bakımından fakir bir ülkedir. Orman alanları toprakların en çok % 6'sı-

nı kaplar. Orman örtüsü daha çok kuzeydeki bölgelerde yoğunlaşır.

Kırgızistan'da irili ufaklı bir çok ırmak bulunmaktadır. En önemlileri Narin, Tar, Kursab ve Kızılsu'dur. Bu nehirler üzerinde kurulu olan hidroelektrik santrallerinden bol miktarda elektrik üretilmekte ve ihtiyaç fazlası, komşu ülkelere satılmaktadır.

Kırgızistan topraklarının çok az bir bölümünde tarım yapılabilir-mektedir. Tarım yapılabilen ara-



Tanrı Dağları

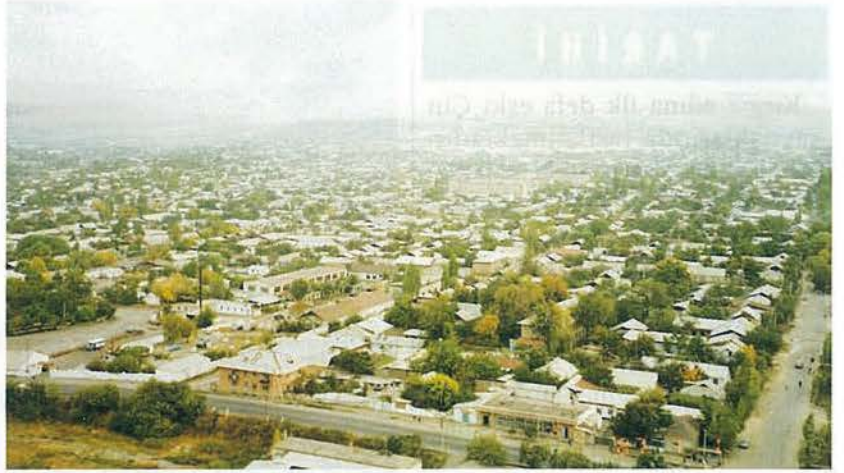
zilerin % 90'ı vadilerde yer alır. En önemli tarım ürünleri buğday, mısır, arpa, patates, hayvan yemi, tütün ve pamuktur. Ayrıca çok sayıda ceviz ağacı dikili olup, bu ağaçların kerestesinden de yararlanılmaktadır.

Kırgızistan'da hayvancılık çok önemli bir ekonomik faaliyettir. Toplam tarım gelirlerinin büyük kısmı hayvancılıktan elde edilir. Ülkede daha çok küçük baş hayvancılık yapılmaktadır. Ayrıca ipek böcekçiliği de gelişmiştir.

Kırgızistan çok zengin yer altı kaynaklarına sahiptir. Ancak bunların önemli bir kısmı işletilmemektedir. En önemli yer altı kaynakları antimon, cıva, altın, taş kömürü ve molibdendir. Ülkenin petrol ve doğalgaz ihtiyacının büyük bir kısmı ise dışarıdan karşılanmaktadır.

Celal-Abad
şehrinden
bir görünüm.

Issık Göl



Osh şehrinden bir görünüm.



TARİHİ

Kırgız adına ilk defa eski Çin kaynaklarında rastlanmaktadır. Bu adın nereden geldiği ve anlamı hakkında ise çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. M.Ö. 3. yüzyıldan bu yana tarihte Kırgızların varlığı bilinmektedir. Kırgızlar, en eski Türk Boyları arasında sayılmıştır. Kırgızlar, tarih sahnesinde ilk görüldüğü zamanlarda Tanrı Dağları bölgesinde göçebe kabileler halinde yaşamışlardır. İç çatışmalar sonucu Yenisey bölgesinde yerleşik olarak yaşamaya devam eden Kırgızların Orhun Alfabetini kullandıkları anlaşılmaktadır.

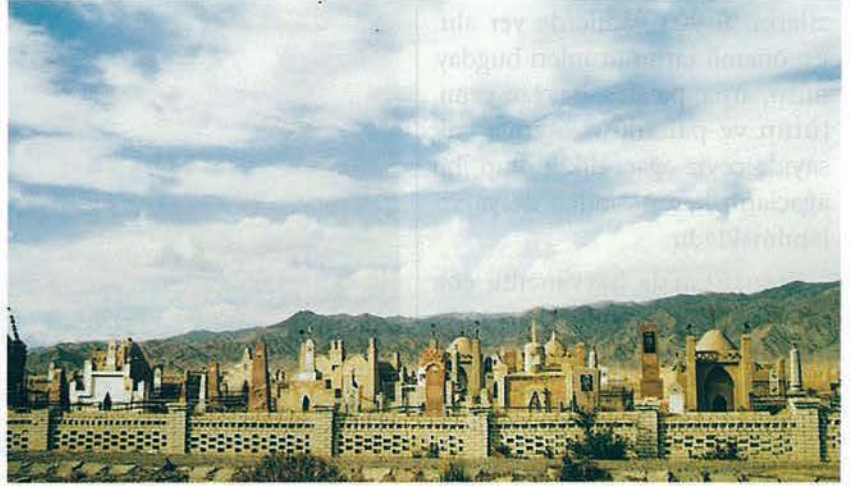


Şabtan Batır Türbesi

II. Göktürk Hanlığı devrinde Göktürk idaresine giren Kırgızlar, 758 yılında Uygur Hakanlığı'na bağlanmış, 840 yılında Uygur Devleti'ni yıkarak, Ötüken'de kendi devletlerini kurmuşlarsa da uzun süre egemenliklerini koruyamamışlardır.

Kırgızlar, tarih boyunca kendilerini egemenlikleri altına alanlara karşı sık sık ayaklanmışlar, ancak amaçlarına ulaşamamışlardır.

1830 yıllarında Kırgızlar, bu kez'de Hokand Hanlığı'nın yönetimine girmişlerdir. Ancak göçebe olarak yaşadıkları için, bir ölçüde bağımsız sayılıyorlardı. 1865-1876 yılları arasında, Hokand Hanlığı Ruslar tarafından işgal edilince, Kırgızlar, Rus ege-



Koçgor Mezarlığı

minliği altına girmişlerdir. Ruslar, nüfus yoğunluğunu kendi lehlerine çevirmek için bu ülkeye Rus göçmenleri yerleştirmeye başlamışlardır. Kırgızların topraklarını da bu göçmenlere dağıtmışlardır.

1916 yılında Orta Asya'da Ruslara karşı bir isyan hareketi başlatıldı. Ruslar, isyana katılan bölgelerde sıkıyönetim ilan ederek, düzenli ve üstün silah gücüne sahip bir ordu ile Türk boylarına saldırmışlardır. Basit silahlarla direnmeye çalışan Türkler, büyük kayıplar vermişlerdir. Ayaklanmaya katılsın veya katılmasın, büyük-küçük birçok masum insan katledilmiştir. 300.000'e yakın Kazak ve Kırgız Türkü Rus katliamından kurtulabilmek için Çin sınırlarını aşmaya çalışırken

yollarda açlık ve hastalıktan ölmüşlerdir.

1917'de yeni Sovyet rejiminin kurulmasından sonra Kırgızistan, Türkistan'dan ayrılarak SSCB içinde özerk bir bölge haline getirildi (1921). 1936 yılında da SSCB'nin 15 Cumhuriyetinden biri oldu.

Kırgızistan, SSCB içindeki öteki Cumhuriyetler gibi, 70 yıl Sovyet idaresinde kaldıktan sonra, 15 Aralık 1990 tarihinde egemenliğini; 31 Ağustos 1991 tarihinde de bağımsızlığını ilan etti.

Kırgızistan, Birleşmiş Milletler Teşkilatı, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, Kuzey Atlantik İşbirliği Konseyi ve İslam Konferansı Örgütü'ne üye olmuştur.



Süleyman Dağı (Osh)



Osh İpek Fabrikası

SOSYAL ve EKONOMİK YAPI

Kırgızistan, pek çok değişik milletin bir arada yaşadığı, yaklaşık 4.5 milyon nüfuslu bir ülkedir. 1992 yılı İstatistiklerine göre, Kırgızlar ülke nüfusunun %56.5'ini oluşturmaktadır. Daha sonra %18.6 ile Ruslar gelmektedir. Özbeklerin oranı %13.2 dir. Sırası ile Ukraynalılar, Tatarlar, Almanlar, Kazaklar, Tacikler, Ahıska Türkleri ve Azeriler Kırgızistan'ın genel nüfusunu oluşturan topluluklardır.

Kırgızistan 6 oblast'a (Vilayet) ayrılmaktadır. Bunlar Çüy, Isık-gül, Narın, Oş, Celal-Abad ve Talas Oblastlarıdır. Başkent Bişkek 616.000 nüfuslu modern bir şehirdir. Kırgızistan'da Nüfus artış hızı %2 ye varmakta, km2 ye 22 kişi düşmektedir.

Kırgız kültüründe zengin bir sözlü edebiyat geleneği vardır. Dünyanın en uzun destanı olan "Manas Destanı" Kırgız edebiyatı ve kültürünün en önemli unusudur. "Manasçı" adı verilen halk şairleri, büyük bir şevk ve gururla bu destanı geçmişten günümüze taşımışlardır.

Müslümanlığın Kırgızistan'da yayılmaya başlamasından sonra Kırgızlar Arap harflerini kullanmaya başladılar. 1928 yılından itibaren Latin Alfebesine geçtiler. 1941 yılından sonra'da öteki Sovyet Cumhuriyetlerinde olduğu gibi Kril Alfabeti kullanılmaya başlamıştır.

Dünyanın sayılı klasikleri Kırgız Türkçesine çevrilmiştir. Başta

AYTMATOF olmak üzere, bazı Kırgız yazarlarının eserleri de öteki dünya dillerine tercüme edilmiştir.

Sovyet döneminde önce Kırgızların eğitim hayatı çok zayıftı. Bunun en büyük sebebi Kırgızların göçebe hayatı yaşamalarıydı. Ancak buna rağmen Kırgız Türkleri okuma yazma ve bilhassa Kur'an okumayı öğreten mekteplere sahiptiler. Kırgızlar arasında yetişen edip ve şairler ile din adamları Taşkent, Buhara, Semerkant ve Hive Medreselerinde tahsil görürlerdi. Fakat bunların sayıları oldukça azdı. Kırgızistan'da modern manada eğitim Sovyet döneminde başlamış olmasına rağmen Kırgız Türklerine eğitim ve ilim alanlarında çok az hizmet götürülmüştür. Bu da onların geri kalmalarına sebep olmuştur.

Böyle olmasına rağmen Kırgız Türkleri son 40-50 senedir eğitim alanında büyük başarılar elde etmişlerdir.

Kırgızistan Kril alfabesini terk edip latin alfabesine geçiş sürecine girmiş bulunmaktadır. Okuma yazma oranı çok yüksektir.



At, Kırgız'ın vazgeçilmez dostudur. Kırgızların "At üstünde doğup-büyümek ve at üstünde ölmek" deyimine uygun bir yaşayışları vardır. Kırgızistan'da at'lı sporların hemen her türü yapılmaktadır.

Aslında göçebe hayatını seven Kırgızlar, Sovyet iktidarından sonra yerleşik hayata geçmişlerdir. Hayvancılık en önemli geçim kaynağıdır. Özellikle koyun, at ve sığır yetiştiriciliği yapılmaktadır. Kırgızistan'ın alçak vadileri ile kuzeye bakan yamaçları, ayı, yaban domuzu, kurt, vaşak, dağ keçisi, leopar, geyik ve as gibi yaban hayvanlarının yaşadığı ormanlarla kaplıdır. Kırgızistan'da koyun sayısı 10.000.000'u geçmektedir. Bu sebeple et, yün ve yapağı Kırgızistan'ın başlıca ihrac ürünleri arasında yer almaktadır.



Ülkenin büyük bölümünün dağlık olması sebebiyle ağır sanayi gelişmemiştir. Ancak, elektronik ve elektrik, ipek, gıda ve konservecilik konularında oldukça

gelişmiş bir üretim yapısı mevcuttur. Oş şehrinde Orta asya'nın en büyük ipek fabrikası ve koza işleme tesisi bulunmaktadır. Güzel sanatlar çok gelişmiştir.



DİNİ YAPI

Kırgızistan'a İslamiyet Hicri I. yüzyılın ilk yarısında girmiştir. Tarihçi Bartold Kırgızistan da bulunan Fergana'da 2700 kadar Sahabi ve Tabiinin kabri bulunduğunu belirterek bunların Hz. Osman zamanında gönderilen Müslüman savaşçılar olduğunu iddia etmiştir. Bu rivayete göre, İslam Dininin Kırgızistan'a girişi Hicretin 1. yüzyılında başlamış. 3. yüzyılında da iyice kökleşmiştir. Ancak, bazı rivayetlere göre İslamiyet'in Kırgızistan'a çok geç geldiğini kabul edersek, bunun bazı bölgeleri için söz konusu olduğu yolundadır.

Nitekim Kuzey Kırgız halkı ancak 18. asırda İslama girmişlerdir. Kırgızistan'da İslamiyet, Komünist rejimin baskısı ile yok edilmek istendiği halde Müslümanlar İslam Dinine mensup olduklarını hiç bir zaman unutmuşlar ve her türlü tehlikeyi göze alarak gizli gizli dini faaliyette bulunmuşlardır.

Sovyetler Birliği zamanında başka dinler gibi Müslümanlar için de bir serbestlik yoktu. 1990 yılı Haziran ayında Kırgızistan'da toplam 33 Cami vardı. Bu camilerin imamları, görevlerini gereği gibi yapamıyorlardı. Çünkü imamlar, Komünist Partisinden çekiniyor ve korkuyorlardı. Büyük sabır gerekiyordu. O zamanlar Kırgızistan'da hiç din okulu (Medrese) yoktu. Sovyetler Birliğine bağlı ülkelerde sadece Buha'ra'da Mir Arap Medresesi bulunuyordu. Bu medrese 1946 yılından beri faaliyet gösteriyordu. İlk zamanlarda bu medresede 100'ün üstünde öğrenci vardı. 1962-1967 yılları arasında din-

sizlik propagandaları çok yoğunlaştırıldığı için öğrenci sayısı 40'a düşmüştür.

1971 yılında Taşkent'de yüksek din bilimleri vermek üzere bir medrese açıldı. Sonra bu Medresenin adı Yüksek İslam Enstitüsü oldu. Bu yerler dışında din eğitimi verilmesi yasaktı. Burada Kırgızistan'dan 2-3 öğrenci okuyordu. Bazı yıllarda da Kırgızistan'dan hiç öğrenci bulunmuyordu. Burada okuyan öğrencileri halk çok seviyordu ve onlara saygı gösteriyordu.

O zamanlarda hükümet, halkın kendi parası ile cami tamir etmelerine bile izin vermiyor, yıkılan cami duvarlarını düzelttiriyor. Camileri tamir eden kişileri mahkemeye veriyor ve onlardan para cezası alıyordu. Alınan para miktarı o kişinin 2-3 yıllık kazancı kadardı. Böylece Kırgızistan'da Müslümanlık, sadece atababalarından kalan örf ve adetler olarak kalabilmiştir. Kırgızistan'da halk her zaman camiye saygı göstermiştir. Bu yüzden cami kasasına çok para toplanmıştır. Eski zamanlara geçeneceği kadar bile maaş verilmemiştir. Cami her üç ayda, kasada biriken paranın miktarını hükümete bildirmek zorunda idi. Cami idaresi, Dini İdareye hükümetin izni ile para veriyordu. Ayrıca, Dini İdareye verilen para kadar da "Tarihi Eserleri Koruma Fonu"na para vermek zorunlu idi. Bu suretle camilerin, dolayısıyla müslümanların çalışmaları zorlaştırıldı. Cami hizmetlerinden %35-40 vergi alındı. Bir imam 150 Som maaş alsa, bunun 50 Som'unu vergi olarak vermek zorunda bırakıldı. Cami görevlileri, bir kişiye dinini öğretmiş olsa hapse atılıyordu.

Gorbaçov'un yeniden yapılanma döneminden sonra dine yol açıldı. Bişkek'te 1990 yılı Ekim ayında bir medrese faaliyete geçirildi. 1992 yılında bu medrese İslam Enstitüsü adını aldı. Şu anda bu enstitüde 300'den fazla öğrenci okumaktadır. 1991 yılında Kırgızistan'daki camilerin sayısı 200'e ulaştı. Şu anda ise cami sayısı 2000'e yaklaşmıştır. Ancak, bu camilerin yarısı bitirilebilmiştir.

Genel olarak Kırgızistan'ın kuzeyi ile güneyi arasında dini hayat bakımından büyük bir farklılık görülmektedir. Güney bölgesinde kuzeye göre dini hayat daha canlıdır.

Türkistan'ın dini hayatının asırlardır Fergana vadisinden yönlendirilmesi dolayısıyla, fergana vadisinde yer alan Osh ve çevresinde dini hayat oldukça güçlüdür. Nitekim serbestlik başladıktan sonra Güney Kırgızistan'ın merkezi durumunda olan Osh Şehri'nde çok kısa bir zamanda kırk civarında cami açılmıştır.

Osh ve çevresinde bir çok köyde cami bulunmaktadır. Bazı bölgelerde olduğu gibi yalnız Cuma vakti değil beş vakit ezan okunup, namaz kılınmaktadır.

Kuzey Kırgızistan dini hayat bakımından çok zayıf ise de son yılların getirdiği serbestlik hali dini hayata ilgi duyan insan sayısını bu bölgede de arttırmıştır. Nitekim bu bölgede vazife gören üç din görevlimizin açtığı Kur'an kurslarına büyük bir alaka gösterilmiştir. Ayrıca bu görevlilerimizin vazife gördüğü camilerde az da olsa gençlerden meydana gelen yeni bir cemaat oluşmuştur.

Kırgızistan'da dine dönüşü, inanan insanların durumunu kavimlere göre, boylara göre değerlendirmek daha uygun olacaktır.

Bir Kafkas Kavmi olan ve Stalin zamanında sürgüne tabi tutulan Darginler hiç şüphesiz Kırgızistan'ın en muhafazakar Müslüman topluluğudur. Bişkek şehrinin dışında Manas havaalanına yakın üç köyde yaşayan Darginlerin kendilerinin inşa ettiği camileri vardır. Aynı ayrı her köye yapılan camilerde ayrıca Kur'an kursları mevcuttur. Bu kurslarda hafızlığa çalışan bir çok çocuk bulunmaktadır.

Uygurların kendi imkanları ile yaptığı yedi-sekiz camileri vardır. Uygur camilerinde de Kur'an kursları mevcuttur. Döngenler de Uygurlar gibi Bişkek dışında belli köylerde toplu olarak yaşamakta olup kendi imkanları ile yedi-sekiz cami inşa etmişlerdir.

Ekseriyeti Osh merkezinde yaşayan Özbeklerin içinde İslamiyeti bilen anlatabilen bir çok din adamı mevcuttur. Özbeklerin bu mevzudaki gayretlerini görmemek mümkün değildir.

Kırgızistan'da halen resmi 9 İslâm Medresesi bulunmaktadır. Ayrıca, büyük camilerde çocuklar, okul dersleri dışında din eğitimi görmektedirler. Devlet yardımı hiç olmadığı için bu medreselerde ders veren öğretmenlere ücret ödemek çok zor olmaktadır.

Dini İdarede görevli kişiler, önceleri ücretlerini camilerden toplanan paralardan alırlardı. Yeni cami inşaatları hızlanınca bu paralar Dini İdareye gelmez oldu. Bu yüzden Dini İdare parasız kaldı. Müderrislere para ödeyemez, yatılı kurs öğrencilerinin iâşe ve ibatelerini sağlayamaz hale gelmiştir.

Yeterli maddi imkân bulunmadığı için yayın faaliyeti yapılamamaktadır. Oysa, İslâm Dinini halka anatabilmek için dini yayınlara büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Finans kaynağı bulunabilmiş olsa, radyo ve televizyondan faydalanmak mümkün olabilecektir.

Kırgızistan'da Amerika, İngiltere, Almanya gibi ülkeler büyük paralar harcayarak Müslümanlara karşı yoğun propaganda yapmaktadırlar. Özellikle fakir Müslüman çocuklarına Hristiyanlık, Budizm gibi dinlerin propagandasını yaparak onları İslâm dininden ayırmaya çalışmaktadırlar. Ayrıca, Yahova Şahitleri, Bahailer ve Barış Gönüllüleri tehlikeyi ve etkili faaliyette bulunmaktadır. Din değiştiren Kırgız gençlerinin sayısı binlerle ifade edilir hale gelmiştir. Temelde köklü bir din eğitimi alamamış olan gençler, basit menfaatler karşılığında kolaylıkla bu yabancı misyonerlerin tuzağına düşebilmektedir.

Kırgızistan Müslümanlarının Dini İdaresi, 1993 yılı Ağustos ayına kadar Taşkent'deki Dini İdareye bağlı iken, bu tarihten sonra Kırgızistan Müslümanları kendi Dini İdaresini kurdu. Bu ayrılma, Kırgızistan Müslümanları için iyi oldu. Şimdi Kırgızistan Dini İdaresi kendi dini problem-

lerini kendisi halletmeye çalışmaktadır.

Kırgızistan'da Müslümanların Dini İdaresinin Töragası (Başkan) Müftüdür. Müftülük yönetimi, bir Müftü bir Müftü Yardımcısı, bir Me'sul Kâtip ve bir de Ta'lim Reisinden oluşmaktadır.

Kırgızistan Anayasasında "DİN" le ilgili herhangi bir madde bulunmamaktadır. Bu sebeple müftü genel idareden ayrı, bağımsız olarak çalışmakta ve Dini İdare Yüksek Heyeti tarafından seçilmektedir. Bu heyet, Müftü, Müftü Yardımcısı, İslâm Enstitüsü Müdürü, Medreselerin Müdürleri ve Oblastlar (Vilayet)'daki Baş Hatiplerden Meydana gelmektedir. Yüksek Heyet müftüyü seçtiği gibi kurultay kararlarını da onaylamaktadır.

Kurultay ise mevcut imamların, müderrislerin ve tanınmış ulemanın iştiraki ile gerekli hallerde müftü tarafından toplantıya çağrılmaktadır.

Türkiye Diyanet Vakfı KIRGIZİSTAN'da

Kırgızistan'dan ülkemize gelen ilk Kırgız heyeti ile yapılan görüşme neticesinde, 1992 yılı Ekim ayında Türkiye Diyanet Vakfı temsilcileri ile Kırgız heyeti temsilcisi Marat Isakov arasında tanzim edilen protokol ile Bişkek Osh ve Koçgar şehirlerinde olmak üzere üç cami yapılması kararlaştırılmıştır. Bu karara göre yapılan Koçgor Camii 13 Ekim 1996 tarihinde bir törenle ibadete açılmıştır.

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından ikinci ve mühim bir faaliyet olarak Osh şehrinde yapılan ilahiyat fakültesinin açılmasıdır. Bu fakültede öğretim gören öğrenciler üç yıldır okul binası olmadığı için Türkiye Diyanet Vakfı tarafından bütün masrafları karşılanmak suretiyle ül-



kemizde eğitim görmüşlerdir. Okul binasının Türkiye Diyanet Vakfı tarafından restore edilmesi neticesinde hazırlık ve birinci sınıf hariç diğer öğrenciler burada eğitimlerine devam etmektedir. Hazırlık sınıfı ile birinci sınıf öğrencileri yine bütün masrafları Türkiye Diyanet Vakfı tarafından karşılanmak suretiyle Türkiye'de okutulmaktadır.

KIRGIZİSTAN'DAN
BAZI SİMAALAR

KALI GUL ULYA

1785-1855 yılları arasında şimdiki Issık-Göl vilayeti Kara-Oy köyünde yaşamıştır.

Kalıgul Ulya büyük düşünür, büyük filozof ve büyük bir şairdi. Onun eserlerinde hayatın her türlü problemleri, halkın sosyal hayatı ile ilgili bütün meseleler derinden anlatılmıştır. Şiirlerinden vereceğimiz örnekler değerli şairi daha iyi tanımamıza yardımcı olacaktır.

Adet-ahlak bozulduğu zaman inançsızlığın, dinsizliğin insanları nereye götüreceğini ise şöyle anlatıyor.

İş yaparsa bitmeyen
Günün kıaldığı bir zaman
Hoca-imam kaybolan
Dinin kıaldığı bir zaman
Oruç-namaz kılmayan
Dinin kıaldığı bir zaman

Kafir dolu köyler konar
O zamanda yakında olur
Aksaban düşman olur
Kaba biri kahraman olur
Çimen çıkmaz, yerin çöl olur
Takkesini ele alıp
Kız yiğidi kovalar
Yaşlıdan hürmetlik gider
Gelinden tavır gider
Kadından utançlık gider

Oğuldan hürmet gider
Kızdan ahlak gider
Babanın sözünü oğlu dinlemez
Abinin sözünü kardeşi duymaz
Sağmal sarı kısarak olur
İçtiğini it içmez, sarı su olur
Kızıl, kurnaz kadın çıkar
Kız tavalı şair çıkar
Yiğitte yiğitlik kalmaz
Yaşlı ise saygı görmez
Zavallı halkım ne yaparsan o vakit-
Dilencilik yaparsak gider misin?
Denkliğin de çiğnenir gider
Yurdumuzdan ayrılacak gün gelir
Daha ilerisini göz görmüyor
Yer üstü kesif sisli, hayret, hayret.

Kırgızistan'da geçmiş asırlarda yaşamış bir çok büyük insanları vardır. Bu değerli şahsiyetleri yeni nesillere tanıtmak hepimiz için kaçınılmaz bir vazifedir.

Örnek olması bakımından biz bunlardan sadece iki tanesini burada kısaca tanıtmaya çalışacağız.

İyi olursan, yer gibi ol,
Her şeye tahammül eden.
Temiz olursan, su gibi ol,
Her şeyi yıkayıp silen.
Talihin ittifakına bağlı
İttifakın olmaz ise
Altından gider altın taht

ŞABDAN ATA

Kırgızların Şabdan Ata veya Şabdan Batur dedikleri Saduman Han; yakın geçmişte yaşamış han sülalesinden gelen bir Kırgız beyidir.

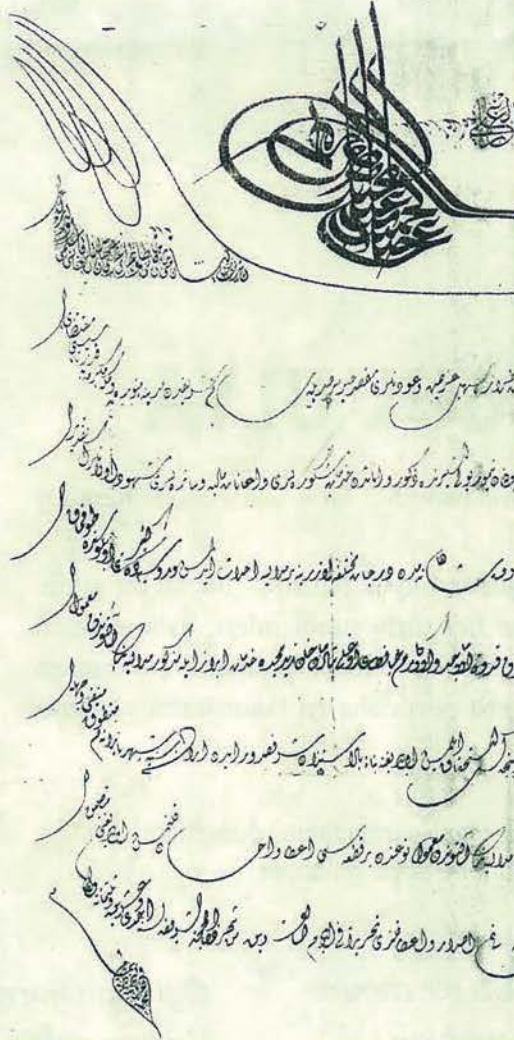
Kırgızistan'ın Sayın Reisi-cumhuru Askar Akayev'de Saduman Han ile aynı aileden, yani asırlardır devam eden Han sülalesinden gelmektedir.

Türkistan Türklerinin asırlardan beri devam eden bir örfleri vardır. Hac farızasını yerine getirmek isteyen her Müslüman önce İstanbul'a gelir halife ile bir cuma namazı kıldıktan sonra Mekke'ye giderlerdi.

Saduman Han'da 1904 yılında bu mülâhaza ile İstanbul'a gelir. O günlerde Hicaz demiryolu inşaatı yapılmaktadır. Saduman Han bu hayırlı işe çok büyük miktarda nakdi yardımda bulunur.

Saduman Han, II. Abdülhamit Han tarafından huzura kabul edilerek kendisine bir altın madalya ve bu madalya ile alakalı berat verilir.

Yüz yıla yakın aile fertleri tarafından büyük bir titizlikle saklanan bu mühim belge halen Contayoglu Saduman Han torunu Abdullabek Kızı Canım Hanım'da bulunmaktadır.



Şabdan Batur
Türbesi

Tarihten
SayfalarÖnemli
ŞAHSİYETLER

İslâmi Türk edebiyatının adı bilinen ilk şair ve mütefekkeri olup, Türk dili ve edebiyatı bakımından olduğu kadar, Türk kültürünün de değerli âbidelerinden sayılan Kutadgu Bilig'in müellifidir.

Yûsuf Hâs Hâcib'in hayatına dair maalesef yeterli bilgiye sahip değiliz. Hakkında bildiklerimiz daha ziyade Kutadgu Bilg'de yer alan bazı ifadeler ve esere sonradan ilave edilen mensur ve manzum mukaddimelerdeki kısa bilgilere dayanmaktadır.

Eserin bir yerinde zikredildiği gibi, şairin asıl adı Yûsuf'dur.

Yûsuf'un doğum tarihi de belli değildir. Eserini tamamladığında 50 yaşını aştığı, 60 yaşın kendisini çağırma olduğu göz önüne alınırsa, (400-410 /1009-1019) seneleri arasında doğmuş olabileceği kabul edilebilir. Şair eserini tamamladığı (462=1069/10707 sene 54 yaşında olduğuna göre, 408 (1017/1018)' doğmuş olmalıdır.

Asil bir aileye mensup olduğu görülen Yûsuf'un, eserinden, günlük çağına kadar doğum yeri olan Balasagun'da yaşadığı, bu şehirde kuvvetli bir tahsil gördüğü ve zamanın geçerli ilimlerini öğrendiği, sanat ve edebiyatla son derece yakından ilgilendiği anla-

Yûsuf Hâs Hâcib



şılmaktadır. Nitekim Kutadgu Bilig'de çeşitli ilimlere dair sağlam bilgilerin yer alması bu hususu doğrulamaktadır. Manzum mukaddimede Yûsuf'un ilim ve hünar sahibi, dindar, faziletli ve çevresinden takdir ve hürmet gören bir kişi olduğu ifade edilmiştir. Bu vasıflara sahip olan Yûsuf'un kitabını tamamladığı 462 (1069) tarihine kadarki hayatı hakkında fazla bir şey bilinmemektedir. Ancak şair eserini tamamlayıp Karahanlı hükümdarı Uluğ Buğra Han'a sunmuş ve bir süre onun yanında hâs hâcib (saray nâzırı) olarak görevlendirilmiş ve bu ünvanla şöhret kazanmıştır.

Yûsuf'un hangi tarihte vefat ettiği belli değildir. Kutadgu Bilig hâtimesinde çok ihtiyarladığından, ömrünü insanlara hizmetle geçirdiğinden, bu yüzden de Tanrı'ya ibadette geç kaldığından söz etmesi, şairin uzun bir ömür sürdüğüne, delalet etmektedir.

XI. asırda mühim kültür merkezlerinden olan Balasagun ve Kâşgar'ın, cemiyete faydalı olma-

yı ön planda tutan, iyi bir müslüman, âlim ve mütefekker olan Yûsuf'un yetişmesinde mühim bir rol oynadığı muhakkaktır. Bilhassa Kâşgar ile Bağdad arasındaki münasebetler, Kâşgar'da kültür hayatının gelişmesine yardım etmişti. Yûsuf ve çağdaşı Kâşgarlı Mahmud'un eserlerini bu şehirde yazmaları, burada kültür seviyesinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Balasagun ve Kâşgar'da eski Türk kültürü yanında İslâm kültürü de gelişmişti. Bu sayede, Yûsuf, devrinin ileri gelen bilgin ve şairlerinden olan Bîrûnî, İbn Sînâ, Fırdevsî, Ömer Hayyâm'dan faydalanmış olmalıdır. Ayrıca budist ve maniheist Uygurların dinî ve millî edebiyatlarına da yabancı olmadığı anlaşılmaktadır. Kutadgu Bilig'de bilhassa tıp ile ilgili bilgilerin yer alması, eskiden beri onun İbn-i Sînâ'dan yararlandığını düşündürmüştür.

Kutadgu Bilik'de İslâm'dan önceki Türk kültürünün derin izlerinin bulunduğu, Yûsuf'un Mahmud Kâşgarî'de görülen halk hik-

metlerini nakletmekle kalmayıp, bunları eserinin en mühim kuruluş unsurları olarak ele aldığı görülmür. Ayrıca birçok beyitler, Kur'an ayetlerinin meâlen tercümeleri mahiyetindedir. Nitekim günlük hayat kaygılarının üstüne çıkan, ideal bir cemiyet nizamının esas ve çerçevesinin tesbitini gaye edinen müellif, haklı olarak tasavvurlarını ifade için devrin ve muhitin malzemesinden faydalanmak ve çevresinin anlayabileceği dili kullanmak mecburiyetindeydi.

Aynı zamanda bir ahlâkçı olarak kabul edilen Yûsuf'un, ahlâkî düşüncelerine, bilgi (bilig), iş (kılış) ve doğruluk (kônîlik) olmak üzere üç prensibin hâkim olduğu görülür. Gerçekten de bilgiye her şeyin üstünde değer vermesi, dilin insana Tanrı'nın en büyük armağanı, iyiliğin ve doğruluğun üstün bir fazilet olduğu, hakkındaki görüşleri bugün için de geçerli düşüncelerdir. Yusuf, hâkimiyet ve hükümdarlık kaynağının ilâhî olduğunu, bu sebeple hâkimiyeti temsil eden hükümdar ve ailesinin kutsî sayıldığını bildirir. Katadgu Bilig, edebiyat ve dil bakımından da ehemmiyetlidir. Nitekim o, şiir sanatının teknik ve inceliklerini tam manasıyla taşıyan bir eser mahiyetinde kendi devrinin edebi Türkçesinde yazılmış ilk İslami-Türk manzum eseri olup, klasik Türk şiirinin kurulmasını da sağlamıştır. Bu bakımdan yeni bir medeniyet sahasına giren Orta Asya Türklerinin kültür gelişmesinde bu eserin rolü büyük olmuştur. Gerçekten de biri şair diğeri de dilci olan Yûsuf ve Kâşgarlı Mahmud'un eserleri XI. asır Orta Asya Türk kültürü ve diline ışık tutmuşlardır.

Yûsuf Hâs Hâcib'in şehrinde...

Özer REVANOĞLU

Bişkek'ten çıktuktan bir saat sonra Tokmok şehrinin girişindeki kavşaktan sağa dönüp Brana'ya doğru gidiyoruz. Uzakta görünen Tanrı Dağları'na doğru devam eden geniş, düz ovada bir kaç ayıl (köy) geçtikten sonra Brana'ya ulaşıyoruz. Brana adını Ruslar koymuşlar. Eski adı tarihi Balasagun şehri, Meşhur Kutadgu Bilig müellifi Yûsuf Hâs Hâcib'in yaşadığı şehir. Devrinin en büyük ilim ve medeniyet merkezi olan Balasagun şehrinde bir yarım minareden başka birşey kalmamış.

Demir parmaklıklardan yapılmış bir kapıdan giriliyor. Kapının üzerinde Kril Alfabe-siyle "Koş Gelinizder" (Hoş geldiniz) yazılmış. Yeni bir dünyaya girer gibi, değerli dostlarım Mühendis Marat Isakov ve Kırgızistan Din Hizmetleri Müşavirimiz Orhan Balcı beylerle birlikte atalarımızın ruhlarının dolaştığı Balasagun şehrine giriyoruz. Fevkalade heyecanlıyız. Balasagun'dan hiç bir şey kalmasa da atalarımızın hatıraları ile bütünleşiyoruz.

Sağ tarafta 100 m2 kadar büyüklükte tek katlı bir bina yapılmış. Ön tarafta iki oda var. Arka tarafına ise mütevazı bir müze yapılmış. Öndeki odalardan birinden müzeyi ziyaret için bilet alıyoruz. Ayrıca müze ile ilgili rozet, madalyon, broşür gibi şeyler satılıyor. Biraz, hatıra düşünce-siyle, biraz da yardım düşün-

cesiyle bu satılanlardan da bir kaç adet satın alıyorum.

Bu müzeye nezaret eden hanımın, arada bir gelen bir kaç ziyaretçiden aldığı bu paralardan başka bir geliri yok gibi geliyor bana.

Alış veriş işleri bitince arka tarafa nezaretçi hanımla birlikte dolanıyoruz. 30-35 yaşlarında, gözlüklü, ablak yüzlü Kırgız hanıma adını soruyorum. Ayna diyor.

Ayna hanım bize müzedeki resimlerle, eşyalarla çevreyi irtibatlandırarak izahat veriyor. Minarenin restorasyonundan bahsediyor, minarenin yarısı yıkılmış. Kalan kısım da son günlerini yaşarken bir Rus Türkoloğun himmeti ile restore edilerek bu günkü haline getirildiğini resimlerle izahat ediyor.

Kutadgu Bilig ile alakalı bir kaç kitap camekanlı vitrinde teşhir edilmiş. Türkiye Türkçesi ile yazılmış bir tek kitap var.

Halbuki Türkiye'de muhtelif zamanlarda, muhtelif üniversitelerde yapılmış bir çok doktora tezleri vardır. Hiç biri buraya ulaşmamış veya ulaştırılmamış.

Köşede yarım metre yüksekliğinde üst yüzeyi ovale benzeyen bir metre uzunluğunda ağırlığı 300-400 kg. bir kaya parçası var. Üstü düzleştirilmiş bu kaya parçasında avuç içi kadar büyük-

lükte yalaklar yapılmış. Bu yalaklar oval düzeyin kenarlarına aralıklarla dizilmiş. Oval yalakların içinde bilya büyüklüğünde küçük taşlar var. Bu küçük taşları oval yalaklara birer birer koyarak devam ediyorsunuz. Kendine mahsus özel kuralları var. 2-3 veya 4 kişinin birlikte oynadığı bir Kırgız oyunu imiş. Halen halk içinde hiçbir yerde bu oyuna rastlamadım. Herhalde şimdi bu oyun unutulmuş, Satranç gibi, tavla gibi taşınması mümkün olmadığına göre unutulması normal.

Ayna hanıma tahsil durumunu soruyorum. Üniversitenin tarih bölümünden mezun olduğunu söylüyor. Tarihçi hanıma Malazgirt Savaşı'nı bilip bilmediğini soruyorum, hiç işitmediğini söylüyor. İstanbul'un fethini soruyorum, onu da hiç duymamış.

Mütevazi müzeden çıkarak çevreyi inceliyoruz. Sağ tarafta yedi sekiz metre yüksekliğinde genişçe bir tepenin bir tarafından arkeolojik kazı başlamış. Henüz kayda değer bir buluntu olmadan durdurulmuş. Bu çalışmanın tekrar ne zaman başlayacağı da belli değil.

Sol tarafta yirmi civarında mezar maketi yapılmış. Mezarların baş taraflarına Kiril Alfabeti'yle Rusça izahat ihtiva eden kitabeler yazılmış.

Bin yıl önce yaşayan meşhur Karahanlı İmparatorluğu'nun ünlü şehri, ilim, medeniyet merkezi olan ipek yolu üzerinde kurulmuş Balasagun'dan görünen kalıntılar bu kadar. Devrinde hem mi-

nare, hem gözetleme kulesi olarak kullanılan kulenin yarım hali, bir kaç mezar maketi, bir kaç resim ve kitabın sığdırıldığı küçük bir müze.

Bin yıl önce yaşayan Karahanlı (840-1222) atalarımızın devirlerini düşünmemek mümkün mü?

6645 beyitten müteşekkil Kutadgu Bilig Yusuf Has Hacib tarafından bu devirde yazıldı. 18 ayda yazılıp 1070 tarihinde Karahanlı hükümdarına sunulan Kutadgu Bilig'in her beyti bugün bile çok büyük bir değer taşıyor.

Hala hepimizin yeri geldikçe söylediği; el mi yaman-bey mi yaman? Elbette el yaman tabirinin Kutadgu Bilig'den geldiğini ben de değerli ilim adamımız Prof. Reşat Genç'in bir konferansında işitmiştim. El burada millet manasına geliyor. Orta Asya'da hâla el bu manada kullanılıyor. El yerine ise kol tabir ediliyor. Mesela; sucuğa; kol bastı - imza atmağa; kol çekme - güzel yemek yapan hanımlara iltifat olsun diye kolların ağrımaması tabirlerini kullanıyorlar.

Evet, bu güzel ve değerli sözler Kutadgu Bilig'den alınma el mi yaman- Bey mi yaman? Elbette el yaman. Yani millet mi üstün? Bey mi üstün? Elbette millet üstün. Muazzam bir düstur.

Batılının sahiplendiği demokrasi fikrinin bin yıl evvel Yusuf Has Hacib tarafından ifadesi bin yıldır değerini muhafaza ediyor. Bin yıl geçse de değerini muhafaza edecek. Batıdan Türkiye'ye de-

mokrazi getiren taşeronların kulakları çınlasın. Kendi öz kaynaklarımıza ulaşabilirsek. O billur kaynaklara karışan veya karıştırılmak istenen pislikleri temizleyebilirsek ne kadar çok problemimiz hal olacak.

Bin yıl önce bu güzel sözler söylenirken ayrıca tatbik de edilirken bu gün bize demokrasi prensipleri ihraç eden milletlerin acaba hangisi vardı?

Türk illerine medeniyet götürdüğünü söyleyen Ruslar acaba bin yıl evvel ne haldeydi.

Bu gün bile geçerli prensipleri güçlü bir ifade ile söyleyebilen Yusuf Has Hacib yaşarken, Karahanlı İmparatorluk Prensi Divan-ul Lugat-it Türk'ün müellifi Kaşgarlı Mahmut yaşarken, büyük millet mutasavvıf şair Hâce Ahmet Yesevi yaşarken Rus diye bir millet var mıydı? İsterseniz diğer milletleri de sıraya koyun. Kim vardı, kim yoktu? Varsa eğer olanlar ne haldeydi?

Atalarımızla, geçmişimizle ne kadar iftihar etsek az değil mi? Başımızı dik tutmalıyız. Büyük bir millet olduğumuzu bilmeliyiz.

Etrafımızı kuşatan başı karlı, dumanlı, dik başlı Tanrı dağlarının da benim gibi düşündüğünü, bana şahitlik yaptığını hissediyorum.

Atalarımızın ruhlarına hediye ettiğimiz fatihalarla Balasagun'dan ayrılıyor. Yolumuz Issıkgöl'e doğru devam edecek.

CAMİLER HAFTASI



Mehmet Nuri Yılmaz

(Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı)

Mehmet Nuri YILMAZ

Kur'an-ı Kerim ve İstiklal Marşı'nın okunmasından sonra açış konuşmasını yapan Diyanet İşleri Başkanı ve Vakfımız Mütevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz Camiler Haftası'nın kutlandığı günlerde Kudüs-ü Şerif'te meydana gelen elim hadiselerin üzücü olduğunu ve El Aksa Mescidi'nin Müslümanlar için büyük önem taşıdığını ifade ederek "El Aksa üç faziletli mescidden biridir. Müslümanlar bu konuda çok duyarlıdır, hassastır. Çünkü El Aksa Müslümanların canıdır, ruhudur. Bu hususta barışı tehdit eden davranışlardan sakınmak gerektiği-

ni ifade ediyor ve orada yaşayan semavi din mensuplarının barış içerisinde kardeşçe hayat sürmelerini temenni ediyorum." dedi.

Cami denildiği zaman akla ilk gelen unsurun ibadet olduğunu ve yaratılışımızın gayesinin de ibadet olduğunu söyleyen Diyanet İşleri Başkanı ve Vakfımız Mütevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz "İbadet Allah'la yaşamaya zevkine erkmektir. Bu da büyük bir mutluluktur, huzur kaynağıdır. Dinimizde ferdi yapılan ibadetlerden daha çok, toplu halde yapılan ibadetler önem kazanmaktadır. İşte bazı namazların cematla kılınma

mecburiyeti vardır. Toplu halde kılınan namaz, münferit kılınan namazdan daha faziletlidir. Toplu halde kılınan namazda ferdin sezi gücü artar. Psikoloji henüz bu konuda tam bir kanaate varmış değildir. Ancak toplu halde yapılan ibadetlerden ve insanların aynı muharrik güce yönelmelerinden şu neticeye varmıştır. İnsanın tek başına elde edemediği, yaşayamadığı, ruh hallerini toplu halde camilerde yaşamaktadır. Onun için cemaat çok önemlidir.

Kible insanların tek bir yöne tek bir fikir, tek bir duygu etrafında toplanmalarını sağlamaktadır. Yok-



1-7 Ekim 1996 tarihleri arasında ülke genelinde kutlanan Camiler Haftası'nın açılışı Ankara'da Kocatepe Camii Konferans Salonu'nda yapıldı. Düzenlenen törene Devlet Bakanı Nevzat Ercan, Lütfi Esengün, Ahmet Cemil Tunç, Diyanet İşleri Başkanı ve Vakfımız Mütevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, RP Genel Başkan Yardımcısı Rıza Ulucak, MHP Genel Başkan Yardımcısı Tuğrul Türkeş, milletvekillerinden Tayyar Altıkulaç, Lütfi Doğan, Keçiören Belediye Başkanı Turgut Altınok ve kalabalık bir topluluk katıldı.

sa Doğu da Allah'ındır. Batı da Allah'ındır. Eğer İslam Kibleyi seçmişse; bu işte insanların birliğine, beraberliğine, aynı ideale sahip olmaları gerektiğine işaretten başka bir şey değildir." dedi.

Camilerin aynı zamanda ilim ve irfan yuvaları olduğunu, Camilerde cemaate halk kültürü verildiğini de belirten Mehmet Nuri Yılmaz "Ben ömürlerini camilerde geçirmiş öyle yaşlı insanlar tanıyorum ki, hiç mektep tahsili görmedikleri halde, belki vasat bir hoca kadar dini bilgiye, malumatı diniye sahiptirler. Bu insanlarımız bilgileri, camilerden almışlardır. Helali, haramı camide öğrenmişlerdir. Bunun yanında akidesini camide sağlamlaştırmışlardır. Tek kelimeyle hayatın, mematin sırrını hep camiden öğrenir insanımız. Peygamberimiz (SAV) devrinde biliyorsunuz Ashabı Süffe hayatlarını ilimle geçirirlerdi. Bunlar mescidlerde yatar kalkarlardı. Demek ki mescidler aynı zamanda birer mektep, birer ilim ve irfan ocağı olmuştur." dedi.

Cami denildiği zaman akla ilk görevlilerin geldiğini ve bu görevlilerin çok eleştirildiğini ifade eden Mehmet Nuri Yılmaz "70200 camimiz var. 5000 camimiz de inşaat halinde. Yılda ortalama 1500 cami yapılmaktadır. Bu camilerimizde görev yapan imamlarımız, müezzinlerimiz var, bazı camilerde kayyımlarımız var. Görevli imamet vazifesini gören insan, adeta cemaati Yüce Mevlaya, o huzuru baride takdim etmektedir. Vaizlerimiz cemaatimizi aydınlatmaktadır. Müezzinlerimiz okudukları güzel makamli ezanlarıyla ruhlara hayat bahsetmektedirler. Bu görevlilerimizi huzurlarınızda tebrik ediyorum.



Ahmet Cemil Tunç (Devlet Bakanı)

Bazı görevlilerimizin yetersizliğinden şikayet etmektedirler. Bize görevli yetiştiren iki müessese vardır; biri Milli Eğitim Bakanlığı, diğeri de ilahiyat fakültesidir. Bizim bunların dışında kaynağımız yoktur. Görevlilerden şikayetçi olan özellikle üniversite hocalarımız acaba şunların farkında değiller mi? Bu görevlileri kendileri yetiştirmiyorlar mı, kimi eleştiriyorlar? Biz Diyanet İşleri Başkanlığı olarak bu eksikliği hissettiğimiz için hizmetiçi kursları düzenlemekteyiz.

Bu ihtisas kurslarının sayılarını daha da artıracacağız. Müezzinlerimiz için yine her yıl kurslar düzenlemekteyiz. Bu sene de bütün illerimizde bu kursları düzenlemiş bulunuyoruz ve düzenlemeye devam edeceğiz, Camilerimizin temiz tutulması, çevre düzenlemesinin muntazam bir şekilde yapılması gerekmektedir. Bu hususta görevlilerimize genelgeler gönderiyoruz. Bu hususta da önemli bir sonuç elde etmiş bulunuyoruz. Örneğin ağaçlandırma hususunda görevlilerimiz halkımızı teşvik etmiş ve 1995 yılı içerisinde 223 bin kûsur ağaç diktirilmiştir." dedi.

Camiler haftası boyunca yapılacak faaliyetleri anlatan Mehmet Nuri Yılmaz, faaliyetleri şu şekilde sıraladı;

- Dinimizde cami ve cemaatin önemi ile cemaatle yapılan ibadetlerin kardeşliğimizi, birlik ve beraberliğimizi pekiştirmedeki yeri, va'z ve hutbelerle halkımıza anlatılmaya çalışılacaktır.

- Camilerin tarihi gelişimi ile sosyal fonksiyonunu konu alan konferans ve seminerler tertip edilecektir.

- Mahalli vakıf ve derneklerle çevredeki gönüllü kişilerden temizlik, bakım ve onarım komiteleri oluşturulacaktır.

- Bütün camilerde hafta vesilesiyle genel bir temizlik yapılacaktır.

- Cami çevresi imkanlar ölçüsünde düzenlenecek, çimlendirilecek, çiçeklendirilecek ve ağaçlandırılacaktır.

- Cami çevresindeki hasta ve muhtaç kişiler, aileler tesbit edilecek, kendilerine yardımcı olunmaya çalışılacaktır.

Ahmet Cemil TUNÇ

(Devlet Bakanı)

Devlet Bakanı Ahmet Cemil Tunç da Camiler Haftası münasebetiyle yaptığı konuşmada, tüm dinlerin tabilerine özel bir ibadet yeri sunduğunu, İslam Dini'nin ise tüm arzı mescid olarak ortaya koymakla birlikte, camilerin İslam Dini'nde özel bir yere sahip olduğunu ifade ederek, İslam Dini'nin birlik ve beraberliğe büyük önem verdiğini söyledi. Ahmet Cemil Tunç sözlerine devamla, "Camiler salt bir ibadet yeri olmanın ötesinde Müslümanların halvetinin, kaynaşmasının, yakınlaşmasının, muhabbetlerini geliştirmesinin çok önemli mekanıdır. Camiler bil-

ğinin üretildiği, geliştirildiği, yayıldığı iletişim mekanlarıdır. Allah için camide omuz omuza gelmeyenler, toplumda dayanışma ve yardımlaşma için birliktelik kurabilirler mi? Camide makam ve mevkii ne olursa olsun, tek bir çizgide saf durmayanlar, toplumda sosyal dengeyi kurabilirler mi? Camide 5 vakit namazda ulvi hislerle, duygu pınarını tazelemeyenler, büyük bir insan denen şu kainatta, küçük bir kainat denen şu insanı sevebilirler mi? Anlamıyorlar, anlamayacaklar da, çünkü Allah'ın mescidini ancak Allah'a inananlar yapar." dedi.

Camilerin, düşünce canlılığının korunacağı birlik ve beraberlik duygularının pekiştirileceği ve Yüce Allah'a ünsiyetle değil, hissederek, en ideal şekilde ibadet edilecek yerler haline getirilmesi gerektiğini söyleyen Devlet Bakanı Ahmet Cemil Tunç, Diyanet mensuplarına hitaben "Sizler yüce mesajı bu topluma güzel bir şekilde götürürseniz, toplum da sizlere ve camilerimize mutlaka sahip çıkacaktır." dedi.

Lütfü ESENGÜN

(Devlet Bakanı)

Maddeten Türk-İslâm sanatının canlı birer abideleri olan camilerin; dini ve milli kültürün asırlara hitap eden belgeleri ve sembolleri olduğunu söyleyen Lütfü Esengün "Camiler Müslüman beldelerin mührüdür. Etrafını çevreleyen medreseleri, imarethaneleri, şadırvanlarıyla, ilmin, irfanın, temizliğin, ibadetin, kısacası milli kültür ve medeniyetimizin temel taşlarıdır. Birlik ve beraberliğimizin ilham kaynağı, feyz odaklarıdır. Gönüllerin birleştiği, kaynaştığı, streslerin atıldığı hu-



Nevzat Ercan (Devlet Bakanı)

zur evleridir. Dünya ve ahiret işlerinin tam manasıyla ve her yönüyle içiçe, ahenkle götürüldüğü huzur mekanlarıdır." dedi.

Bütün İslâm dünyasında olduğu gibi, ülkemizde de caminin günlük hayatın nabzının attığı önemli bir mekan olduğunu söyleyen Esengün "Bu mekanlarda yerine göre istişare yapılır, Müslümanların bütün meseleleri orada müzakere edilip karara bağlanır, sosyal dayanışmanın en güzel örnekleri oralarda yaşanır." dedi.

İslam toplumlarında camilerin icra ettikleri dini fonsiyonların yanında, zamanla tedrici bir gelişmeyle sanat ve mimarinin de şaheserleri olduğunu söyleyen Devlet Bakanı Lütfü Esengün "Ecdadımız, camilerde duyduğu manevi huzuru, onların mimarisine de yansıtmış ve herbiri bir sanat abidesi olan camileri bizlere armağan



Lütfü Esengün (Devlet Bakanı)

etmiştir. Bu konuda bizlere düşen görev, bir taraftan ecdat yadigarı bu güzel mabetleri korumak, diğer taraftan da Türk-İslâm mimari stil ve inceliğini koruyarak modern mimarinin üslup ve tekniklerinden de faydalanmak suretiyle cami yapımını geliştirerek sürdürmektir." dedi.

Nevzat ERCAN

(Devlet Bakanı)

Devlet Bakanı Nevzat Ercan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın iştirakiyle başlatılan bu haftayı çok anlamlı bulduğunu ifade ederek "Mabedsiz bir medeniyet kurabileceklerini zannedenlerin hazin sonu ortadayken, henüz aktüelliğini koruyorken, bu haftayı anlamlı buluyor ve önemsiyorum. Biliyorum ve biliyorsunuz ki, asrımızda ibadethaneyle arasına engeller konan toplumlar, kimliksiz ve kişisiz kaldıkları gibi, savunmasız ve kimsesiz de kalmışlardır. Üretememişler ve üretken olamamışlardır. Hayattan, yarından ve yarından sonrasından korkar hale gelmişlerdir. Kendilerine güvenememişler, birbirlerine güvenlerini yitirmişlerdir. Neticede, bütün dinlerin ve hatta ahlaki disiplinlerin, asırlardan bu yana kurmaya ve korumaya çalıştığı insan varlığı kirlenmiştir." dedi.

İnsanın kendisiyle başlayıp ve kendisiyle biten bir olgu olmadığını ve her insanın biraz başkasında yaşadığını söyleyen Nevzat Ercan "Bizde biraz başkasının emeği ve katkısı vardır. Zamanın her kesitinde tekrarlanan bir inşa işidir bu. Yani insanın inşası... Camilerimiz böylesi bir inşaanın en verimli oluşum alanıdır." dedi.

Allah'ın Resül'ünün gerek cami inşasına ve gerekse caminin fonksiyonel olarak kullanımına

çok büyük önem verdiğine de işaret eden Devlet Bakanı Nevzat Ercan "Bu ehemmiyet karşısında hepimizin, cami imar ve inşasına, cami çatısı altında birleşip bütünleşmeye bir farz titizliğiyle yaklaşmamız gerekmektedir." dedi.

Camilerin estetik görünümü konusuna da değinen Devlet Bakanı Nevzat Ercan "Ecdadın bıraktığı şaheser örnekler ortadayken, o günkü estetik seviyeden şimdiki duruma nasıl gerilediğimizi düşünmeden edemiyorum. Bunlar bizden sonra da yaşayacak eserler ve inşaallah gelecekte de aynı fonksiyonu görecekler. İyi ya da kötü, bizden kalan pek çok şey unutulup gidecek. Ama bu camiler kalacak ve bizim hakkımızda çocuklarımıza, torunlarımıza bir fikir verecekler. Sanırım bu konuda Başkanlığın ve Türkiye Diyanet Vakfı'nın çalışmaları mevcuttur. Tarihin son devirlerinde, özellikle de asrımızda, pek çok başka arayışın insanlığı getirip bıraktığı çıkmazın ortasında; mabed merkezli medeniyetlerin kendilerini yeniden oluşturmaya ve üretmeye başladığı bir zamanda insanın, Allah'ın nidasına yöneldiği bir zamanda, onbirincisi kutlanan "Camiler Haftası"nın bu yönelişe bir karşılık olmasını diliyor, sebep olanları kutluyorum." dedi.

Tören konuşmalarını müteakip, gösterdikleri üstün başarıdan dolayı yılın başarılı din görevlileri seçilen, Ankara İl Müftüsü Necati Tayyar Taş, Şaphane İlçe Müftüsü Oğuz Metin, Ankara Merkez Vaizesi Hülya Koç, Amasya Büyükağa Kur'an Kursu öğreticisi Seyit Ahmet Fırat, İzmir Tire İlçesi Yeni Camii İmam-Hatibi Cafer Aktürk ve Erzurum Merkez Zeynal Camii Müezzinkayyımı Orhan Mete'ye plaketteri verildi.



Ankara Müftüsü Necati Tayyar Taş, Devlet Bakanı Nevzat Ercan'dan plaketteyi alırken.



Yılın başarılı din görevlileri.

Ankara Keçiören Müftülük Sitesi'nin temeli törenle atıldı.



Musluhittin Kartal (Keçiören Müftüsü)

Tören münasebetiyle açılış konuşmasını yapan Keçiören Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Musluhittin Kartal dünyanın hızlı bir gelişime sahne olduğunu, bu sahnede her alanda olduğu gibi din alanında da çalışmalar yapılması gerektiğini vurgulayarak; Kur'an kurslarının ve din görevlilerinin cami altlarından, bodrumlardan kurtarılacak, onuruna yaraşır yerlere çıkarılması, müftülüklerin de derme-çatma, sığıntı yerlerden kurtarılacak, daha elverişli müstakil hizmet binalarına kavuşturulması gerektiğini söyledi.

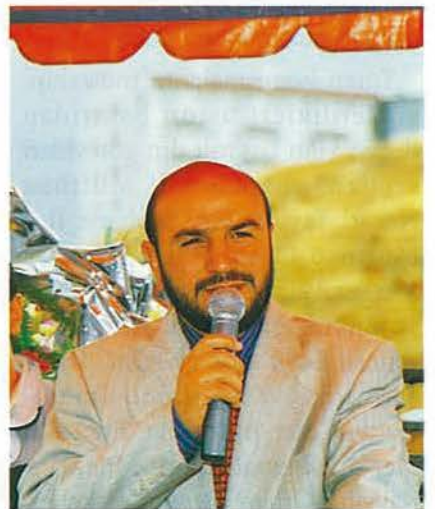


Ankara Keçiören Müftülük Sitesi'nin temeli düzenlenen bir törenle atıldı. Törene Diyanet İşleri Başkanı ve Vakfımız Mütevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz, Ankara Vali Yardımcısı Dursun Ali Şahin, Keçiören Kaymakamı Keramettin Mehmet Köksal, Keçiören Belediye Başkanı Turgut Altınok, Altındağ Belediye Başkanı Ziya Kahraman, ilçe müftüleri ve kalabalık bir topluluk katıldı.

Daha sonra bir konuşma yapan Keçiören Belediye Başkanı Turgut Altınok da, Türkiye ve Dünya'nın bir çok sıkıntılara sahne olduğunu ifade ederek, "Bu sıkıntı ve buhranların altında yatan bir gerçek var. Bu da yıllarca millî ve mânevi değerlerimizden uzak kalmamız, uzaklaştırılmaya çalışılmamız ve milletin özü olan bu yüce ve kutsal değerlerin askıya alınmasıdır." dedi.

Allah'ın Kur'an'ı, insanların yeryüzünde rahat ve huzur içinde yaşaması için gönderdiğini, fakat insanların Kur'an'daki yasakları yapmaları neticesinde buhranlara düştüğünü söyleyen Altınok "Bugün bu buhranlardan kur-

tulmanın yolu özümüze, dinimize, milletimize dönmektir. Din düşmanlığı ve tarih düşmanlığını bırakmaktır." dedi.



Turgut Altınok (Keçiören Belediye Başkanı)

Keçiören Kaymakamı Keramet-
tin Mehmet Köksal da temeli atı-
lacak müftülük sitesi ve Kur'an
kursu'nun hayırlara vesile olması
temennisinde bulunarak, hayırse-
verlere yapacakları yardımlardan
dolayı teşekkür etti.

Ankara Vali Yardımcısı Ali Şa-
hin de yaptığı konuşmada dost-
luk, kardeşlik ve muhabbet üze-
rinde durarak, "Bu site tamamlan-
dığında sevginin, muhabbetin ku-
caklandığı bir site olacaktır. Stresin
ve öfkenin bırakıldığı, kardeşliğin ve
ruhun yüceltiği bir site olacaktır."
dedi.



Mehmet Nuri Yılmaz

Son konuşmayı yapan Diyanet
İşleri Başkanı ve Vakfımız Müte-
vellî Heyeti Başkanı Mehmet Nu-
ri Yılmaz da, Türkiye'de bir za-
manlar cami avlularında ve sokak
aralarında medrese durumunda
olan müftülüklerin modern bina-
lara kavuşmakta olduğunu belir-
terek "Bu yerlerde müftülerimiz,
hocalarımız İslâm'a hizmet ediyor-
lardı. Şüphesiz İslâm'a hizmet bir
mekana bağlı değil, ama günümüz
şartlarında artık böyle köhne bina-
larda hizmet vermek mümkün ol-
mamaktadır. Kur'an kurslarıyla,
konferans salonlarıyla müftülük bi-
nalarımız halkımız tarafından fetva
makamına layık bir hale getiriliyor.
Bu halk çok muhteremdir, hakikaten
Cenab sevgisine layık olmuş bir mil-
lettir." dedi.

Keramet-
tin
Mehmet
Köksal
Keçiören
Kaymakamı



Mehmet Nuri Yılmaz müftü-
lüklerin idari bir makamın yanı-
sıra ilmi bir makam olduğunu,
buralarda halkı aydınlatmak
amacıyla fetvalar verildiğini belir-
terek, "Şimdi son zamanlarda bazı
köşe yazarları laik bir devlette fetva
verilmez gibi bir iddia ortaya attılar.
Tabii bu laikliğin vuzuha kavuş-
mamasından kaynaklanmaktadır.
Öyle bir kavram ki, 100 tane mü-
fessir yorum getirirse, bu yorumların
hiç biri birbirini tutmamaktadır. Di-
yanet İşleri Başkanlığı'nın ve ona
bağlı olan müftülüklerin görevi bi-
raz önce de söylediğim gibi, dini ko-
nulara halkı aydınlatmaktır. Fetva
da; halkımızın dini konularda sor-
dukları suallere verilen cevaplardan
ibarettir. Halkımız ibadetiyle ilgili,
yaşayışıyla ilgili bir takım sual-
leri sorar, müftülerimiz de onları aydın-
latır. İsteyen bu fetvalara uyar, iste-
yen uymaz. Osmanlı döneminde de
fetvalar verilirdi. Fetvalar padişah-
ın onayına istinat ettikten sonra
nazırın icra haline getiriliyor. O za-
man uyulması gerekli olur, kanun
olur. Ama bugün, vatandaşlarımız
sual sorar, müftü cevap verir, o ce-
vabı uygulayıp, uygulamamakta

Ali Şahin
Ankara
Vali
Yardımcısı



serbesttir. Onun için fetva verme-
nin, dini konularda halkı aydınlat-
manın laikliğe ters düşen bir tarafı
yoktur.

Bizim dinimiz bundan asırlar ön-
ce fikir ve vicdan hürriyetini getir-
miştir. Din, inanmak işidir. İman;
inanmak vicdan işidir. Hiç bir za-
man vicdanlara müdahale olun-
maz. İnsan kendi iradesiyle dinini
seçmek durumundadır. Kur'an-ı
Kerim'de bu hususta muhtelif ayet-i
kerimeler vardır: Allah, sevgili Pey-
gamberine "Sen onların üzerine
zorlayıcı değilsin, zorba değilsin,
baskıcı değilsin." Hidayet Allah'ın
elindedir. Peygamberin görevi ilahi
mesajı insanlara ulaştırmaktan iba-
rettir." dedi.

Diyanet İşleri Başkanı ve Vakfı-
mız Mütevellî Heyeti Başkanı
Mehmet Nuri Yılmaz Keçiören
Müftülük Sitesi ve Kur'an Kur-
su'nun Keçiörenlilere ve Türki-
ye'ye hayırlı uğurlu olmasını
dileyerek sözlerini tamamladı ve
sitenin temeli kurban kesilerek
dualarla atıldı.



Mehmet Nuri Yılmaz ve
Turgut Altınok temele ilk
harcı atarken görülüyor.



Müftüler İstanbul'da

İslâm Ansiklopedisi için buluştu

4 Ekim 1996 tarihinde Diyanet İşleri eski Başkanı ve halen İstanbul Milletvekili Dr. Tayyar Altıkulaç, Vakfımız Genel Müdürü Mehmet Kervancı, İstanbul Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Selahattin Kaya, İSAM Başkanı Dr. Azmi Özcan, İSAM Genel Sekreteri Süleyman N. Akçeşme, DİVANTAŞ Genel Müdürü Yılmaz Aydoğdu ve İstanbul İl müftü yardımcısı ile ilçe müftülerinin katılımıyla İslâm Ansiklopedisi'nin kamu oyuna tanıtılmasına yönelik yemekli bir toplantı düzenlendi. Toplantıda ilk olarak konuşan Vakfımız Mütavelli Heyeti Üyesi ve Genel Müdürü Mehmet Kervancı, Türkiye'nin bir iftihar vesilesi olan İslâm An-

siklopedisi'ni çıkarmak için Türkiye Diyanet Vakfı'nın yapmış olduğu fedakarlıkları anlattı ve bu desteğin sonuna kadar da devam edeceğini söyledi. İSAM Başkanı Dr. Azmi Özcan da İslâm Ansiklopedisi'ni hangi şartlarda hazırladıklarını anlatarak şunları söyledi. "Bu ansiklopedi İslâm aleminin en büyük kültür projesidir. İslâm sanat, kültür ve medeniyeti ile ilgili yaklaşık 24.000 maddenin yer aldığı bu eser benzerlerinden iki kat daha büyük hacimde olup, tamamlandığında milletimize yabancı ansiklopedilerin kültürel baskılarından kurtarmaya matuf bir projedir. Bunun için hiç bir fedakarlıktan kaçınılmamış, yerli ve yabancı

1500 ilim adamıyla irtibat sağlanmış, 100 bin cilde yaklaşan bir kütüphane kurulmuştur."

Daha sonra bir konuşma yapan Dr. Tayyar Altıkulaç, ansiklopedinin geçmişini, böyle bir esere duyulan ihtiyaca binaen bu işe nasıl karar verildiğini ve bu esere sahip çıkılması gerektiğini söyleyerek, 300-400 bin traja ulaşan yabancı ansiklopediler yanında İslâm Ansiklopedisi için bu rakamın iki mislinin yakalanması gerektiğini vurguladı.

Toplantının sonunda söz alan İstanbul Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Selahattin Kaya da toplantıda gündeme gelen hakikatların vatandaşlara aktarılması konusunda din görevlileri camiasına büyük sorumluluklar düştüğünü ve çok kısa zamanda yeni bir kampanya başlatacaklarını bildirdi.

Toplantıya katılan ilçe müftülerinin de görüş ve temennilerini belirttiği toplantı gece geç saatlere kadar sürdü.

Recep Yıldırım
Dış İlişkiler Müdürü

YURTDIŞI FAALİYETLERİMİZ

- Türkmenistan Devlet Üniversitesi Rektörlüğü işbirliği ile 1996-1997 öğretim yılında açılan İlahiyat Fakültesi ve İlahiyat Lisesi için gerekli olan muhtelif araç, gereç ve ders kitapları temin edilen 4 adet turla bu ülkeye gönderilmiştir.

Bahse konu malzemelerin toplam değeri 200.000 USD civarındadır.

- Milli Eğitim Bakanlığı ve Vakfımız işbirliği ile Romanya'nın Köstence Mecidiye'de açılan Kemal Atatürk İlahiyat ve Pedagoji Lisesi için ihtiyaç duyulan araç gereç ve ders kitapları mahalline ulaştırılmıştır.

Bahse konu malzemelerin toplam değeri 43.000. USD civarındadır.

- Afganistan'ın Mezar-ı Şerif şehrinde 1996/1997 öğretim yılında açılan ilahiyat fakültesinin hazırlık sınıfında okutulmak üzere toplam 34 öğrenci Türkiye'ye getirilmiş olup, Isparta/Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde eğitim öğretime başlamışlardır.

- Güney Dağıstan Enstitüsü işbirliği ile Dağıstan'ın Derbent bölgesinde açılan ilahiyat fakültesinin hazırlık sınıfında okutulmak üzere toplam 50 öğrenci Türkiye'ye getirilmiş olup, bahse konu öğrenciler Kayseri/Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde eğitim öğretime başlamışlardır.

- Türkmenistan Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı



Prof.Dr. Seyit Öveznefesov ve Güney Dağıstan Enstitüsü Rektörü N.O.Osmanov Vakfımızın misafiri olarak Türkiye'ye davet edilmiş olup, eğitim-öğretim konularında kendileriyle görüş alışverişinde bulunulmuştur.

- Tacikistan'dan Hüdavardi Ekremzade ve beraberinde 4 kişilik heyet Türkiye'ye davet edilmiş olup, kendileri ile dini eğitim-öğretim konularında görüş alışverişinde bulunulmuş, ayrıca ülkeye mizmin tarihi ve turistik yerlerini görme imkanı sağlamıştır.

-Türk Cumhuriyetlerinde yaşayan soydaşlarımızın dini ihtiyaçlarının karşılanması

masi maksadıyla Vakfımızca Kazakistan'ın Talgar, Miçurin, ve İliğ Rasvet (Nikoloyevka) vilayetlerinde 3, Kırgızistan'ın Koçgar bölgesinde 1 cami ile Kırgızistan'ın Osh vilayetinde yapılan ilahiyat fakültesi hizmete açılmıştır.

- Çeşitli konularda görüş teatisinde bulunmak üzere öğretim elemanlarından oluşan 35 kişilik bir grup Türkiye'ye davet edilmiştir.



Türkiye Diyanet Vakfı **KADIN KOLLARI**'nın ilk toplantısı Ankara'da yapıldı.

Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları, Ekim ayı içerisinde hanımlara yönelik bir tanıtma ve tanışma toplantısı düzenlendi. Vakfımız Kadın Kolları Başkanı Ayşe Sucu'nun toplantıda bayanlara hitaben yaptığı konuşmayı aşağıda veriyoruz.

Hakka inanmak; sonra teslimiyet gösterip, inanılan hayatı yaşamak, saadetler alemine, ebediyet mutluluğuna götüren asıl ve tek yol...

İslâm, tam manasıyla bir hayat dini, dolayısıyla, Allah'a olan imanımız, öncelikle kalbimizde kökleşecek; sonra da işlerimizde ve davranışlarımızda tecelli edecek... Böylece; kalbin en derin noktalarından başlayarak, onu tamamen saracak (dolduracak) olan iman, dilden taşacak, sonra bütün vücuda ve muhite yansıyacaktır.



Ayşe Sucu

Esası iman, hedefi ahlak ve iç güzelliği olan dinimizin gerçeklerini, doğru delillerden, güvenilir kaynaklardan ve ehil ağızlardan öğrenmek ve öğretmek maksadıyla başlatmış olduğumuz kültürel çalışmaları anlatmak için Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları'nın tanıtma ve tanışma çayına hoş geldiniz diyerek hepimizi canı gönülden sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bugün okumadan alim, yazmadan katip olanın bol olduğu, bilenin de bilmeyenin de üzerinde konuştuğu bir fikir karmaşası yaşamaktayız.

Takdir edersiniz ki, her ilim dalı ve fikir sisteminin kendi kavramları, kalıpları ve temel prensipleri vardır. Hayatı bütünü ile kucaklayan, insanlara hakiki alemin saadetini temin için indirelen Kur'an-ı Kerim'de kendi içerisinde bir fikir sistemi bulunduğunu, kendine ait kavramları ve prensipleri ile bir bütün oluşturduğunu hiç bir zaman unutmamak gerekir.

Fikri spekülasyonları, değişik görüş ve nazariyeleri en iyi şekilde kanallı edebilmek ve bunları yaşantımızda en güzel ve en faydalı bir şekilde kullanabilmek için İlâhi Makam'dan gönderilen Kur'an-ı Kerim'i ve insanlar arasından rehber olarak seçilen en yüce önderi, Hz. Muhammed'i tanımaya ve bilmeye çok muhtaç oluşumuz da şüphesiz inkâr edilemez bir gerçektir.

Bunun da yolunun ilimden geçtiğini dikkate alarak, burada; dinimizin ilme verdiği değeri ve bu açıdan biz müminlere yüklediği sorumluluk ve yükümlülükleri dile getiren bazı temel prensiplere işaret etmek lüzumunu hissediyorum.

Hız. Peygamber Efendimize ilk vahiy "OKU" emri ile başlamıştır. Konu ile ilgili bir Ayet-i Kerime'de "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" buyurulmuştur. Keza bir başka Ayet-i Kerime'de de kulları arasında Allah'tan ancak alimlerin layığı ve çile koracaklarına işaret edilmiştir.

Hak ve sorumlulukta insanları bir tarağın dişleri gibi eşit seviyede tutan dinimizin; ilme ve alimlere tanıdığı bu farklı konumu dikkatten uzak tutmamak gerekir... Çünkü hak ve sorumlulukta eşitliğin gerçekleşebilmesi de ancak ilimle ulaşılabilecek bir hedeftir.

İlmin değeri ile ilgili şu hadislerle de işaret etmekte yararlar görüyorum.

Sevgili Peygamberimiz:

"Rütbelerin en yücesi ilim rütbesidir" yine "Alimlerin kalemlelerinden damlayan mürekkep (Allah yolunda) şehit olanların kanlarından daha hayırlıdır." buyurmalardır.

Bu üstün dereceye ulaşmak bir hak olduğu kadar, aynı zamanda bir görevdir.

Bu haktan faydalanmak veya

mahrum kalmak ve bu görevle yükümlü olmak veya ondan muaf olmak cinsiyetle de alakalı değildir. Çünkü yine Yüce Peygamberimiz, ilim öğrenmenin kadın erkek bütün Müslümanlara farz olduğunu açıkça belirtmişlerdir. Zaten Kur'an-ı Kerim'de de genellikle hitaplar "Ey insanlar..." şeklindedir ve çok yerde mümin erkeğin adı anılırken hemen ardından mümin kadın da özellikle zikredilmektedir.

Hizmet Peygamber devrinde ve sonrasında kadın ilimde, eğitimde, öğretimde ve hayatın bütün alanlarında, cemiyetin içinde erkeklerle birlikte yer almıştır.

Peygamber Efendimizin muhterem eşi Hz. Aişe en çok hadis rivayet eden 4 raviden biri olması yanında, ordu kamutanlığı dahil, pek çok önemli görev ifâ etmiş bir hanımefendidir. Bir muhterem annemizdir.

Keza Medine'de Müslüman ve gayrimüslimlerin yaşadığı dönemde, pazarın düzenlenmesi, denetlenmesi, kaidelere uymayanların cezalandırılması içinde görevlendirilen ilk insan yine bir hanımdır. Şifa Binti Abdullah adlı bu hanım İslâm'da belediye zabı-talarının pîri kabul edilmektedir.

Bu örnekleri çoğaltmak mümkün. Varmak istediğim sonuç şu ki, hanımlar olarak sahip olduğumuz haklar kadar sorumluluklarımız, sorumluluklar kadar da haklarımız bulunmaktadır.

Bütün ilimlerin hedefinin insana, kendini kâinatı ve bu yoldan yüce yaratıcıyı tanımak olduğunu, kendini tanımanın da gerçek bilginin özünü teşkil ettiğini belirtmek gerekir. Bunun da yolunun İlahî mesaja kulak vermekten geçeceği muhakkaktır. Çünkü, insanı yaratan Allah olduğu-

na göre, onu en iyi tanıyan, ihtiyaçlarını en iyi takdir eden, Yüce Yaratıcıdır. Böylece Yüce Yaratıcıya ulaşmanın insanın kendinden geçtiği, insanın kendini tanımasının da Yüce Yaratıcının mesajına kulak vermekle mümkün olacağı gibi, birbiri ile içiçe olan bir gerçeği yakalamak sorumluluğunda olduğumuzu unutmamak gerekir.

Hizmet Ali : *"Nefsini bilen Rabbini bilir"* diyor. Yine Yunus'un;

İlim ilim bilmektir

İlim kendin bilmektir

Sen kendini bilmezsen

Bu nice okumaktır

dörtlüğü bize bunu açıkça ifade eder.

Şunu hiç unutmamak gerekir ki insanın manevi dünyasını dolduracak, rûhi açlığını giderecek tek gıda Allah sevgisidir... Ve bu sevgiyi gönüllere nakş edecek Allah'ı anmadır. Bunun da izahı gayet basittir. Şöyle ki:

Allah'ın dışında her şey fanidir. Binaenaleyh insan fani alemde her şeye sahip olursa bir sonrasını ve bir ötesini istemekten kendini alamayacaktır. Ötesi olmayan tek varlık Allah'tır.

Bu bakımdan insanı tatmin edecek de; bu sonsuz varlığa, O'nun zikri ve sevgisini rehber ederek, O'na ulaşmaktır.

İşte; bu gerçekten dolayıdır ki Ayette: *"Dikkat edin, kalpler ancak Allah'ın zikriyle tatmin olacaktırlar."* buyuruluyor.

Bütün bunlardan yola çıkarak Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları olarak yapacağımız kültürel faaliyetlerde "En faydalı nasıl olabilir" şeklinde çalışmayı kendimize amaç kıldık.

Buradaki faaliyetlerimiz arasında;

- Kur'an-ı Kerim öğretimi
- Fıkıh dersleri
- İlmihal dersleri
- Sorulara cevaplar ve 15 gün arayla konferanslar

Şeklinde devam edecektir. Tasavvuf ve meal dersleri de (istek üzerine) başlayacaktır. Kayıtlarımız da devam etmektedir.

Şimdilik Salı-Perşembe-Cumartesi günleri için programlanan derslerimiz (istek olursa şayet) haftanın her gününe dağılacaktır.

Faaliyetlerimiz, partiler üstü, cematlar üstü, şekilcilikten öte, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğüne bağlı, millî ve manevî değerlere, her türlü çıkar duygusunun üstüne çıkarak, sahip çıkan birlik ve beraberlik içerisinde herkesi kucaklayan, her fıkreye saygı duyan, fakat: Akıl yolu birdir veya akıl için yol birdir, prensibi doğrultusunda çaba harcayan bir tutum içinde faaliyetlerimiz devam edecektir.

Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları olarak size en faydalı şekilde nasıl hizmet sunabileceğimizi bir taraftan anlatmak, diğer taraftan da sizinle istişare etmek fikrinden hareketle bu çaylı toplantıyı tertip ettik. Teşriflerinden dolayı hepinize teşekkür ediyorum.

Sözlerimi, şu dörtlülle bitirmek istiyorum.

Gelin tanış olalım

İşi kolay kılalım

Sevelim, sevilelim

Dünya kimseye kalmaz.



AKSARAYDA HAFIZLIK MERASİMİ

Aksaray Müftülüğüne bağlı Kur'an kursunda hafızlığını tamamlayan öğrenciler için şehrin tarihi Karamanoğlu (Ulu) Camii'nde bir merasim düzenlendi.

Merasime Diyanet İşleri Başkanlığı Din Eğitimi Daire Başkanı Şükrü Öztürk, Din Eğitimi Şube Müdürü Abdullah Korkmaz, İl Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Yağcı, ilçe müftüleri ile kalabalık bir cemaat katıldı.

İl Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Yağcı'dan alınan bilgiye göre; Geylani Vakfı Hafız Kur'an Kursu'nda hafızlığa çalışan 100 öğrenciden 9'unun hafızlığını ikmal ettiği, bunun yanı sıra 18 öğrencinin de hafızlığını tamamlamak üzere olduğu bildirildi.

Hafızlığını tamamlayan öğrencilere Vakfımız tarafından çeşitli hediyeler verildi.

Müftülük Sitesi İnşaatı İçin Büyük Bağış

Aksaray'da 1996 yılı Haziran ayında temeli Devlet Bakanı Mehmet Altınsoy tarafından atılan Müftülük Sitesi inşaatı hızla devam ediyor. İnşaatın bir an önce bitirilmesi amacıyla hayırsever Bayram Bayraktar, şehir merkezinde bulunan yaklaşık 1.5 milyar değerindeki apartman dairesini müftülük sitesi ve cami inşaatında değerlendirilmek üzere Vakfımıza bağışladı. Ayrıca isminin açıklanmasını istemeyen bir başka hayırsever vatandaşımız da 555 m2'lik arsasını yine müftülük sitesinin inşaatı için bağışlamak istediğini bildirmiştir.

Her iki hayırsever vatandaşımıza da yaptıkları bağışların hayırlı olmasını temenni ediyor, Cenab-ı Hakk'tan uzun ömürler diliyoruz.

GÖRDES

Camiler Haftası münasebetiyle Türkiye Diyanet Vakfı Gördes Şubesi tarafından bir konferans düzenlendi. Konferansa konuşmacı olarak Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Doç.Dr. Nevzat Işık katıldı.

Vakfımız Gördes Şubesi tarafından düzenlenen konferansda,

camilerin imar ve inşasına olan katkılarından dolayı ilçe kaymakamı Ö.Faruk Günay, Belediye Başkanı Yusuf Altunbeyik ile Cami Yaptırma ve Yaşatma Derneği Başkanı Mehmet Kaya'ya birer plaket verildi. Ayrıca hafta münasebetiyle lise ve dengi okullarda açılan "Camilerimizin sosyal hayatımızdaki yeri" konulu kompozisyon yarışmasında de-

receye giren öğrencilere ödülleri verildi.

Doç.Dr. Nevzat Aşık konferansta yaptığı konuşmada, camilerin ibadet yeri olmakla birlikte, eğitim ve öğretim yeri olduğunu belirterek, camilerin önemi ve tarihi gelişimi hakkında bilgiler verdi.

GİRESUN

Camiler haftası münasebetiyle Giresun İl Müftülüğü tarafından bir dizi etkinlik düzenlendi. Hafta münasebetiyle lise ve dengi okullar arasında bir kültür yarışması gerçekleştirildi. Yapılan yarışma neticesinde Giresun Lisesi birinci olurken, ikinciliği Hamdi Bozbağ Anadolu Lisesi, üçüncülüğü de Giresun İmam Hatip Lisesi kazandı. Dereceye giren okullara Vakfımız tarafından çeşitli hediyeler verildi.

Yine hafta münasebetiyle Rize İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof.Dr. Kemal Sandıkcı'nın katılımıyla bir konferans tertip edildi. Çok sayıda vatandaşımızın katıldığı konferansta camilerin dünden bugüne fonksiyonları anlatıldı.

Camiler Haftası münasebetiyle Giresun Müftülüğü'nün gerçekleştirdiği değişik bir faaliyette il ve ilçe müftülük personeli arasında düzenlenen atletizm yarışması oldu. Bu yarışma neticesinde Dereli İlçe Müftülüğü birinci olurken, Keşap İlçe Müftülüğü ikinci, Şebinkarahisar İlçe Müftülüğü de üçüncü oldu.



Erzincan merkezinde 1992 depreminde yıkılan ve hasar gören camiler Erzincan Müftülüğü ve Vakfımız Şubesi'nin gayretleriyle kısa zamanda onarıldı, yıkılanların yerine yenileri yapıldı. Erzincan'da bu kısa zamanda yapılan camilerden Mimar Sinan Camii düzenlenen bir törenle ibadete açıldı.

Erzincan'ın merkezinde bulunan Mimar Sinan Camii'nin açılış törenine Erzincan Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı İlhan Aydın, Belediye Başkan Vekili Arif Gül, daire müdürleri ve çok sayıda vatandaşımız iştirak etti.

Tören münasebetiyle bir konuşma yapan Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı İlhan Aydın camilerin cematla dolu olduğu zaman bir anlam kazandığını ifade ederek caminin yapımına emeği geçenleri kutladı.

Belediye Başkan Vekili Arif Gül de bu tür hayır hizmetlerinin Belediye olarak devamlı yanında olacaklarını belirtti.

Mimar Sinan Camii tören konuşmalarını müteakip kurban kesilerek dualarla ibadete açıldı.

ERZİNCAN



ERZİNCAN

Erzincan İl Müftülüğü'ne bağlı Merkez Kızılay Kız Kur'an Kursu'nda okuyan öğrencilerinden 6'sı 1996 yılı içerisinde hafızlıklarını tamamlayarak, hafızlık diplomalarını almaya hak kazandılar.

Hafızlık merasimi için düzenlenen törende, hafız olan öğrencilere Türkiye Diyanet Vakfı ve esnaf tarafından çeşitli hediyeler verildi.

Tören münasebetiyle bir konuşma yapan İl Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı İlhan Aydın, hafızlığın hiç bir zaman hafife alınmaması gerektiğini belirterek "Hafıza hürmet eden karşılığında ikram görür, hakir gören hüsrarla karşılaşır." dedi. Kız çocuklarının okuması gereği üze-



rinde duran İlhan Aydın "Okuma konusunda İslam ayırım yapmamıştır, bir ikinci sınıf uygulama İslam'da yoktur. 1400 yıldır İslamın yetiştirdiği çok sayıda mürşide hanım vardır. İnşallah bu kardeşlerimizde ve okuyan diğer kızlarımız-

da gerçek ilmi öğrenerek insanlarımızı yanlışlıklara götürülenlerden kurtarırlar." dedi.

Çok sayıda hanım cemaatin katıldığı tören, Kur'an ve ilahilerin okunmasını müteakip, öğrencilere diplomaları verilmek suretiyle sona erdi.



MUĞLA

Bilindiği gibi 27 Temmuz 1996 tarihinde Marmaris'te çıkan orman yangınında 4350 hektar orman yanmıştı.

Muğla Valiliği'nin açmış olduğu "Marmaris Yeşil Kalsın" kampanyasına Muğla İl Müftülüğü öncülüğünde, ilçe müftülüklerinin de katılımı ile ildeki tüm camilerde toplanan 720.502.000. TL. Valilik makamında yapılan bir törenle, İl Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı Mustafa Yıldız tarafından Muğla Valisi



A.Cemil Serhadlı'ya teslim edildi.

Kampanyanın düzenlenmesinden dolayı memnuniyetini ifade eden

Vali A.Cemil Serhadlı yapılan bu anlamlı yardımdan dolayı teşekkürlerini dile getirdi.

MUSTAFAKEMALPAŞA



Burdur'un Mustafakemalpaşa ilçesinin en merkezi muhitinde müftülük hizmet binasının müştemilatında Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı ya-

yınlarının satılması amacıyla bir satış bürosu hizmete açıldı.

Satış bürosunun açılış törenine İlçe Kaymakamı Bekir Kaya, Belediye Başkanı

Onur Göksu, İl Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı M.Zeki Karakaya, civar ilçe müftüleri ve kalabalık bir topluluk katıldı.

Kültür - Sanat

İslâm'da

Şahsiyet Hakları

Doç.Dr. Hüseyin

Tekin Gökmenoğlu

TDV Yayınları,

Ankara

Nisan 1996,

168 sahife.



İnsanın alemdeki varlıklar arasında diğerleriyle kıyaslanmayacak derecede çok müstesna bir mevkiinin bulunduğu ve onun yaratılışın gayesi olduğu, görüşünün ileri sürülerek şahsa bizzat varlığından dolayı bir takım hakların tanınması gerektiği düşüncesi, kanun koyucuları etkileyebilecek derecede, ancak geçtiğimiz asrın sonlarına doğru fikir bazında ortaya konabilmiş ve daha sonra bunların tanınması ve korunmasına ilişkin hükümler mevzuata girebilmiştir.

İslâm hukukunun hüküm istinbatında ilk kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'in nazıl olan ayetlerinde bile, insanın yaratılışının gayesi olduğuna işaret edilmektedir. İslâm'da insan; Allah'ın halifesi ve yaratılmışların en şerefliisi olarak vasıflandırılmıştır.

Hüseyin Tekin Gökmenoğlu bu kitabında, İslâm'da şahsiyet haklarının boyutlarını ve ilgili temel kavramları modern hukuk sistematigi çerçevesinde tartışmaktadır.

Günümüz

Meselelerine

FETVALAR

Komisyon

TDV Yayınları,

Ankara

Ocak 1996,

128 sahife.



Din duygusu insanlarda tabii ve fitri bir duygudur; yani insanın, insan olmasının doğal bir sonucu olarak sahip olduğu ve doğuştan getirdiği bir duygudur.

Bu duyguyu görmek ve insanlık onuruna yaraşır bir şekilde eğitmek, insanın hakkı olduğu kadar görevidir; görevi olduğu kadar da hakkıdır.

Bu duygunun doğru inançla, doğru bilgiyle ve düzgün amelle beslenmesi halinde, insan dünya ve

48. ULUSLARARASI

FRANKFURT KİTAP FUARI İZLENİMLERİ

Mehmet Erdoğan

Dünyanın en büyük kitap organizasyonu olan Frankfurt Kitap Fuarı, bu yıl 48. kez düzenlendi. Dünya yayıncılarını bir araya getirmek ve farklı kültürlerin birbirleriyle temasını sağlamak amacıyla bu fuarda Türkiye'yi Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye Diyanet Vakfı, Basın-Yayın Birliği ve Yayıncılar Birliği temsil etti.

Fuarın bu yılki ağırlıklı konusu ve şeref konuğu İrlanda, 1989'da iki Almanya'nın birleşmesini isteyen ilk ülkelerden biri. Bu nedenle Almanya Başbakanı Helmut Kohl, fuarın açılışında yaptığı konuşmada İrlanda halkına teşekkür etti.

Kitap yayıncılığının geleceğiyle ilgili kaygılara değinen Başbakan Kohl, bütün dünyaya ilginç bir mesaj verdi: "Kim ne derse desin, kitabın istikbali var ve parlak. Klasik medya olarak kabul edilen kitap yayıncılığı ile yeni medya arasında sağlıklı bir bağlantı gerçekleşiyor. Kitabı ayıracak zaman ve para olmamasından korkmuyorum. Kitabın vereceği mesajın muhtevasını kaybetmesinden korkuyorum."

Türkiye, maalesef bu tür uluslararası arenalarda kendini temsil kabiliyetini yeterince gösteremiyor. İç siyasal ve kültürel hizişmelerini aynen buralara taşıyor; kendi kendisiyle çatıyor. İlgililer gruplar, bu fuarda da Türkiye'ye karşı gövde gösterisi içindeydiler. Bu nedenle Kültür Bakanlığı organizasyonda çeşitli zorluklarla karşı karşıya kaldı.

Başbakan Kohl tarafından vurgulanan kitap yayıncılığı ile teknolojik gelişmeler arasındaki sağlıklı ilişkiyi, altyapı, sağlık, eğitim gibi temel sorunlarını halletmiş, tarihinin ve kültürünün temel dinamikleriyle barışık, ilkeleri ve hedefleri belli olan her ülkenin yayınlarında açıkça görmek mümkün. Türkiye ve Türkiye gibi ülkeler temel sorunları ve kompleksli politikalarından ötürü teknik ve muhteva yönünden hiçbir niteliği temsil edemiyor. Oysa yine Kohl tarafından işaret edilen kitabın vereceği mesajın muhtevasını kaybetmesi tehlikesi, tarihi birikimleri açısından Türkiye'nin bir problemi olmayabilirdi. Ne var ki Türkiye yayıncılığı teknik ve muhteva yönünden dünya yayıncılığı içinde bir varlık sahibi bile değil.

Modern dünya yayıncılığında iki dev sektör

dikkatleri çekici nitelikte. Biri çocuk yayınları. Çocuk yayınlarında akıl almaz bir çeşitlilik var. Oran olarak da yayıncılığın en büyük bölümünü teşkil ediyor. Teknolojik imkanların bütünüyle yansıtıldığı bir alan. Nitelik olarak da üzerinde çok duruluyor çocuk yayınlarının. Hazırlama komisyonlarında psikolog, eğitimci, din adamı, çevreci gibi hemen her alandan uzmanlar var. Çocuğun dünyasına bir bütün olarak yaklaşıyorlar. Bu konuda Amerika, İngiltere, İspanya, İtalya ve Japonya büyük farkla önde.

İkinci sektör reklamcılık. Yayıncılar dev reklam kampanyaları düzenliyorlar. Bir yayının reklam maliyeti üretim maliyetinden çok. Kataloglar, tanıtım broşürleri ve CD'ler mükemmel. Türkiye ise bu alanlarda tamamen amatör.

Yayıncılıkta muhtevaya dönük arayışlarda klasik Avrupa kültürü, felsefesi ve sanatı varoluş mücadelesi veriyor. Şiir, hikâye, roman gibi edebî türler hemen hemen bütün dünyada göz doldurmuyor. Dinî yayınlara tüm misyonerlik çabalarına rağmen yine ilgi az. Teknik, turizm, müzik, spor ve çevrecilikle ilgili yayınlar daha çok ilgi topluyor.

Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı, bu yıl olduğu gibi Kültür Bakanlığı bünyesinde değil de, din bölümlerinde yer almış olsaydı İslâm'ı ve Türkiye'yi misyonlarına uygun daha güzel temsil edebilirdi.

Amerika ve İngiltere yayıncılığında, yeni dünya düzeni patronu olmanın bir sonucu olsa gerek, Ortadoğu, Uzakdoğu ve İslâm ülkeleriyle ilgili araştırma ve yayınların önemli bir ağırlığı var.

Ancak Fransa, Avusturya ve İspanya gibi bazı ülkelerin tarih araştırmalarına dönük yayınları, hatıra ve seyahatnâme türünden kitapları bu ülkelerin yönelimleri açısından dikkat çekici. Kohl tarafından vurgulanan kitabın vereceği mesajın muhtevasını kaybetmesi tehlikesinin farkındalar.

Teknik, muhteva ve reklamcılık yönünden yayıncılıkta dünya nereye gidiyor ve Türkiye nerede duruyor? Bu sorunun bütün açıklığıyla vahim cevabını, bu yılki Frankfurt Kitap Fuarı'nda bir kez daha görmek mümkün.

ahiret mutluluğunu kazanır. Aksi takdirde, yani bu duygunun ihmal edilmesi veya yanlış yönlendirilmesi halinde, insanı bekleyen akabet, hem bu dünyada hem de öteki dünyada bedbahtlıktır.

İnsan, yaşadığı müddetçe, hayatının bütün vechelerinde çok çeşitli problemlerle karşı karşıya bulunmaktadır. İnancı bir insanın arzusu, bu problemlerine inancı doğrultusunda çözüm bulmak; böylece inancı ile yaşayışı arasında uyum sağlamak suretiyle mutlu ve huzurlu olmaktır.

İşte bu kitapta, Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu'nun kendisine yapılan başvurulara cevap olmak üzere, muhtelif konular-

da verdiği fetvaların bir bölümü yer almaktadır. Bu fetvalar, kanuni bir görevin yerine getirilmesi yanında, insanımıza doğru yolu gösterme ve onun inancına göre yaşama arzusuna yardımcı olup mutluluğuna katkıda bulunmak gayretinin de bir ürünüdür.

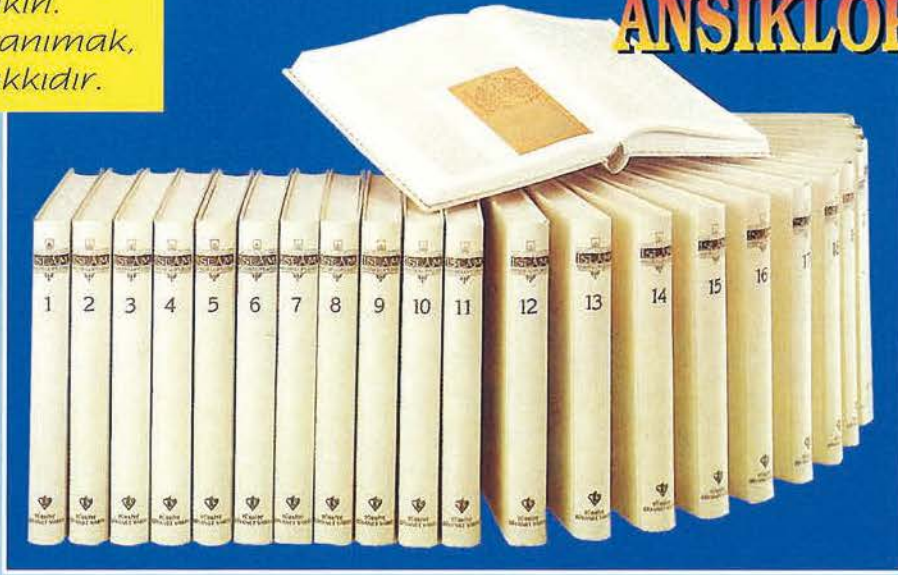
Bu fetvalar, sadece soranları değil inancına göre yaşamak isteyen her Müslümanı ilgilendirdiğinden, Türkiye Diyanet Vakfı, bu kitabı yayınlamakla faydanın yaygınlaşmasına imkan hazırlayarak önemli bir dini ve kültürel hizmeti daha gerçekleştirmiş bulunmaktadır.

Her yaştan, her uğraştan insanımızın temel ansiklopedisi

Türkiye Diyanet Vakfı

İSLÂM ANSİKLOPEDİSİ

Kültürünüzü tanıyın,
ona sahip çıkın.
Kültürünü tanımak,
herkesin hakkıdır.



417 12 45

Kendi kültürünün ansiklopedisine sahip olmayan toplumlar, kültür ve medeniyetlerini başka toplumların ansiklopedilerini tercüme ederek öğrenmeye çalışırlar.

Bu da, tercüme ansiklopedilerin ticarî savaş ortamını hazırlar. Bu gerçekten hareketle, ticarî amaçlı ansiklopedi savaşının dışında kalan Türkiye Diyanet Vakfı, kendi kültür ve medeniyetimizin ansiklopedisini hazırladı...

Artık kendi kültürümüzü tanımamız için, bize yol gösterecek tercüme değil, te'lif bir ansiklopedi var: TDV İslâm Ansiklopedisi.

1000'i aşkın yerli ve yabancı yazarın hazırladığı Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, tüm yönleri ile İslâm Türk kültür ve medeniyetlerini anlatan, tek te'lif ansiklopedidir. Her yaştan, her uğraştan insanımızın temel ansiklopedisi Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Pırıl pırıl baskı, mükemmel cilt ve geniş muhteva, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi'ne siz de sahip olun.

İslâmî İlimler ve konularla ilgili A'dan Z'ye
ÖĞRENMEK İSTEDİĞİNİZ TÜM TERİMLER...

İslâm-Türk medeniyetinin yetiştirdiği önemli
şahsiyetler...

İslâm dünyasında ve kültür hayatımızda değer
kazanmış eserler...

TUNUS'TAN Endonezya'ya kadar tüm İslâm
ülkeleri...

Amerika'dan Rusya'ya, Avustralya'dan
Belçika'ya dünyadaki İslâmî faaliyetler...

MADDE MADDE bu ansiklopedide işlenmektedir.

TDV İslâm Ansiklopedisi, 75 qr. I. HAMUR
kâğıda 4 renkli olarak basılmakta, konular
fotoğraf, harita ve çizimlerle zenginleştirilerek,
günümüz Türkçesi ile yılda 2 cilt olarak
sunulmaktadır.

bize  **ve dünya** kaynak

DİVANTAŞ

DIYANET VAKFI NEŞRİYAT PAZARLAMA ve TİCARET A.Ş.

Genel Müdürlük : (212) 653 92 45 • İstanbul Avrupa Yakası : (212) 518 46 04 • İstanbul Anadolu Yakası : (216) 349 96 97 • Ankara : (312) 433 52 42 • Adana : (322) 351 61 25 • Antalya : (242) 247 73 50 • Bursa : (224) 223 22 76 • Elazığ : (424) 233 47 72 • Erzurum : (442) 212 15 83 • İzmir : (232) 482 18 36 • Kayseri : (352) 232 85 33 • Konya : (332) 350 97 66 • Samsun : (362) 435 77 35 • Trabzon : (462) 326 43 21

SAHİP OLACAKSINIZ?

İster peşin,
ister taksitle;
uygun fiat,
cazip ödeme şartları ile
bu kıymetli esere
sahip olabilirsiniz.
Ayrıntılı bilgi için,
yurt sathındaki
il ve ilçe
müftülüklerimize ve
Bölge
müdürlüklerimize,
müracaat
edebilirsiniz.

Yeni Deterjanınız İle Üstün Temizlik

Okullar, Hastaneler, Yurtlar, Bürolar, Lokantalar

her eve, her işyerine



Temizlik malzemesi üretiminde teknoloji, bilgi ve tecrübe birikimi ile oluşturulan kaliteli ürünleri ile, tüm alanlarda temizlik ve hijyen sorunlarını çözebilen, Sağlık Bakanlığı onaylı geniş ürün yelpazesi ile **Pürtem;**

Okullar, Hastaneler, Yurtlar, Bürolar, Lokantalara;
Her eve, her işyerine
ekonomik kaliteli temizliği sunuyor.

SİZ DE TEST EDİN.



TEMSAŞ A.Ş.
bir Türkiye Diyanet Vakfı kuruluşudur.

Pürtem

TEMİZLİK ÜRÜNLERİ

"Temizliğin Yeni Adı"

Üretim :

Temsaş Temizlik Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Genel Müdürlük :

İzzetpaşa Mah., Yeni yol Cad. No: 14/4 Şişli / İSTANBUL

Tel. : (0.212) 225 92 59 - 60 • Fax : (0.212) 224 15 01

Fabrika :

Osman Yılmaz Mahallesi Küçük Ahmet Kuyusu Mevkii

Tel.&Fax : (0.262) 641 43 28 • GEBZE

Ankara Bölge :

Macun Mh. Anadolu Bulvarı Gimat İşhanı 27/R

Tel. & Fax : (0.312) 397 27 37 • Gimat - ANKARA

İstanbul Bölge :

Ahmet Yesevî Cad., Hürriyet Mah. Akpınar Sk. No: 2

Tel. & Fax : (0.212) 654 85 72 • Yenibosna/İSTANBUL